

TORAKS BÜLTENİ
“Hayat Nefesle Başlar”

TÜRK TORAKS DERNEĞİ
ADINA SAHİBİ
Dr. Hasan BAYRAM

SORUMLU YAZI İŞLERİ
MÜDÜRÜ
Dr. A. Berna DURSUN

EDİTÖR
Dr. Göksel ALTINIŞIK ERGUR

EDİTÖR YARDIMCILARI
Dr. Pınar PAZARLI BOSTAN
Dr. Nazan ÇOBANOĞLU
Dr. Nilüfer AYKAÇ
Dr. Şerif KURTULUŞ
Dr. Birsen OCAKLI
Dr. Ethem YILDIZ
Dr. Ali KILIÇGÜN

ÖN KAPAK FOTOĞRAFI
Dr. Yalçın VARNALI

ARKA KAPAK FOTOĞRAFI
Dr. Uğur ÖZÇELİK

İLETİŞİM ADRESLERİ
toraksbulteni@yahoogroups.com
toraks@toraks.org.tr

YOUTUBE KANALI
toraks bulteni 2018-2020

YAYINCI
İdea Meyda A.Ş.
Nurcihan BAHTİYAR

YAYINCI İLETİŞİM
bakissege2018@gmail.com

ADRES
15 Mayıs Mah. 762 sk. No:16
Kat:1 D:11
Pamukkale/DENİZLİ

Yayın Türü: Yerel süreli
Yayın tarihi: Aralık 2019

EDİTÖRDEN...

Toraks Bülteni'nin değerli okurları, Bültenimizin bu sayısında tamamını “İçinde Yaşadığımız Dünya” olarak belirledik. Hem fiziksel hem düşünsel anlamda dünyamıza bakmayı, tarihe bugün için not düşmeyi amaçladık. Aynı zamanda Türk Toraks Derneği etkinliklerinin ele alındığı yazılarla, arşiv niteliği taşıyacak bilgilendirmeleri de bültenimizin kapsamına aldık.

Son altı ayda gerçekleştirilen dernek etkinliklerimizi ele aldığımız bu sayımızda, ikinci başkan yardımcımız Oya İtil'in geleceği arama toplantıları yazısına, Pelin Duru Çetinkaya ve Merve Erçelik'in fotoğraflar eşliğinde Yaz Kampımızın tanıtım yazısına, Ali Ergur'un spor sosyolojisi yazısına yer verdik.

Türk Toraks Derneği Uluslararası Katılımlı 23. Yıllık Kongremiz yaklaşırken kongre düzenleme komitemiz bültenimize bir tanıtım yazısı yazdı.

MECOR 2019-Turkey, ERS 2019'da Türk Toraks Derneği etkinlikleri, Torasik Onkolojide Son Durum Güz Sempozyumunun sonuç bildirgesi sizler için ele aldığımız toplantılarımız oldu. Tanısal ve Girişimler Yönetimler Çalışma Grubunu Solunum Fonksiyon Testleri kurslarıyla, yeni kurulan Erken Kariyer Görev Grubunu, üyelerinin sıcak ifadeleri ve yönergeleri eşliğinde tanıtmak istedik.

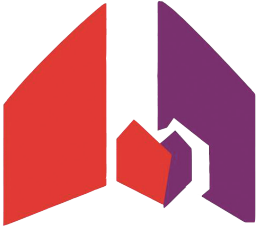
Derneğimizin akciğer sağlığını koruma misyonu içinde yer alan konulardan biri olarak mültecilerin akciğer sağlığı ve tüberküloz hakkında Zeki Kılıçaslan yazdı ve konu Didem Danış'ın göç kavramına sosyolojik bakışıyla bütünlendi.

İklim krizi ve hava kirliliğine karşı savunuculuk çabalarımız doğrultusunda bu konuları ele almak, doğaya bir bütün olarak sahip çıkmak adına çok özel yazılar bültenimizde yer aldı. Cantay Gök'ün olağanüstü fotoğrafları eşliğinde sunduğu yazısıyla dünyayı paylaştığımız hayvanlara, onursal üyemiz Ömer Madra'nın basından derlediği haberlerle iklim krizine, Kayıhan Pala'nın değerlendirmesiyle sağlıkta eşitsizlik ölçütlerinden yoksulluğun penceresinden sağlığa derinlemesine baktık. Haluk Çalışır'ın bültenimiz için Antroposen kavramı üzerine hazırladığı yazısı önemli ve yeni bilgiler içermekteydi.

Çiğdem Özesmi, sivil toplum örgütü deneyimlerini, Merve Atik sağlık çalışanlarında tükenmişlik konusunu, Nazan Çobanoğlu robot çocukları ele aldı. Sümerolog Muazzez İlmiye Çığ söyleşisi bu sayımıza renk ve değer kattı.

Yıl sonuna denk gelen bu sayımızda da yeni yıl için umutlarımızın yerleştiği ve düşlerimizin gerçekleştiği bolca mutlu zamanlar diliyoruz. Sevgi, barış, kardeşlik hep bizimle olsun. Sevgi ve saygılarımızla.

Görsel ALTINIŞIK ERGUR

İÇİNDEKİLER

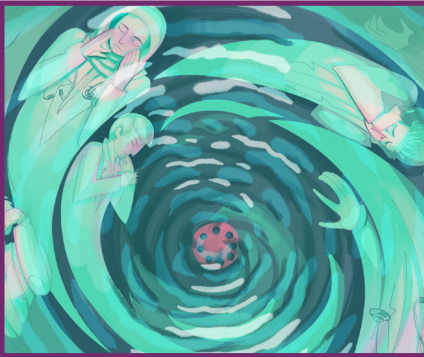
MECOR 2019-
TURKEY Kıbrıs'ta
gerçekleştirildi.

10 - 11

Yaz kampından
izlenimleri PELİN
DURU ÇETİNKAYA
ve MERVE ERÇELİK
yazdı.

16 - 19

Tükenmişlik konusunu
MERVE ATİK irdeledi.

26 - 29

NAZAN
ÇOBANOĞLU'na
çocuk robotlara ilişkin
çıkarımlar yaptıran
kitap: Ben, Robot!

36 - 37

TÜRK TORAKS DERNEĞİ
ULUSLARARASI KATILIMLI 23.
YILLIK KONGRESİ Bilimsel ve
Sosyal Programının Tanıtımı

6 - 9

Türk Toraks Derneği Geleceğini
Arıyor yazısı OYA İTİL'in
kaleminden...

12- 14

ALİ ERGUR sporu sosyolojik
açıdan ele aldı.

20 - 25

ÇİĞDEM ÖZESMİ'nin Sivil
Toplum Örgütleri içindeki
çalışmaları ufuk açıyor.

30 - 33

CANTAY GÖK'ün yazısı ve
fotoğraflarıyla hayvanlar
dünyasında düşündüren bir
gezinti...

38 - 41

TÜRK TORAKS DERNEĞİ
YOUTUBE Kanalını
Görüntülemek İçin
QR KODU
tarayın.

ERKEN KARİYER
GÖREV GRUBUMUZU
üyeleri tanıttı.

42 - 45

GAYE ULUBAY SFT
kurslarını anlattı.

46 - 47

Göç kavramı üzerinden
sürgün hayatları DİDEM
DANIŞ yazdı.

58 - 63

İklim Krizini
ÖMER MADRA çok
boyutlu irdeledi.

72 - 75

TORASİK ONKOLOJİDE
SON DURUM
Sempozyumumuzun
sonuç bildirgesi...

84 - 85

KAYIHAN PALA'nın
kaleminden
Yoksulluk ve Sağlık...

50 - 52

Göçmenlerde Akciğer
Sağlığı ve Tüberkülozu
ZEKİ KILIÇASLAN
değerlendirdi.

54 - 57

Asırlık çınarımız
Sümerolog MUAZZEZ
İLMİYE ÇİĞ
sorularımızı
içtenlikle yanıtladı.

64 - 71

Antroposeni yazan
HALUK ÇALIŞIR
çarpıcı bilgiler sundu.

76 - 82

TORAKS DOLUDİZGİN

Türk Toraks Derneği Başkanı Hasan BAYRAM
hasantoraks@gmail.com

Sevgili Toraks Ailesi,
Bültenimizin bu yılki son sayısında, uzun süren şu serin sonbahar günlerinde birlikte olmak mutluluk verici... Sonbaharla birlikte evimizde, işimizde ve kurumlarımızda gündemimiz yoğunlaşırken Toraks'ta biraz telaşlı, bir o kadar keyifli, hummalı bir koşturma başladı.

Sonbahar ve geç de olsa geliveren kış ile birlikte çevre sorunları da gündemimizde ağırlığını hissettirmeye başladı. Bir yandan bir türlü soğumayan ve kurak geçen havalar, diğer yandan gittikçe kirlenen havamız... Bunun sonucunda daha sıcak mevsimler, daha kurak havalar, artan sayıda orman yangını ve aşırı hava olayları ile birlikte seller, su baskınları yaşıyoruz.

Ülkemizde hava kirliliği sorunu yıllardır yaşanmakta, kömür gibi kirliliğin ana kaynağı fosil yakıtların kullanımının artması sonucu, çözüm bir yana sorun giderek ağırlaşmaktadır. Dizel yakıtlı araçların oranı gittikçe artmakta, enerji üretiminde de fosil yakıtı yatırım artarak devam etmektedir. Hatta kimi termik santrallerimizde olması gereken zorunlu baca filtreleme sistemleri bile bulunmamaktadır. Yasa gereği çalışmaları durdurulması gerekirken, bu santrallerin ruhsatları, ne yazık ki geçtiğimiz günlerde TBMM'de üçüncü kez uzatıldı. Türk Toraks Derneği bütün platformlarında çevre, iklim ve hava kirliliği ile ilgili sorunları tıbbi etkileri ile birlikte sosyal ve savunuculuk yanlarıyla da tartışmakta, konunun tarafı olarak elinden geleni yapmaya çalışmaktadır. Bu yasal düzenlemeler tartışılırken derneğimiz, uyarı, görüş ve değerlendirmelerini basın ve kamuoyu ile paylaştı. Ancak ne yazık ki yasanın meclisten geçmesi önlenemedi. Sonra-

sında da yasanın iptali istemiyle kamuoyuna dönük uyarı ve açıklamalarımızı sürdürdük. Son açıklamamız Bültenin ilerleyen sayfalarında yer almaktadır.

Son altı aya göz atacak olursak; bu süreçte de Derneğimiz oldukça yoğun bir dönem geçirdi. Haziran ayında Yaz Kampını yine Seferihisar'da coşkulu bir katılım ile gerçekleştirdik. Spor ve sağlık teması, spor aktiviteleri eşliğinde gerek felsefi ve sosyal boyutuyla gerekse tıbbi yönleri ile tartışıldı. Avrupa Solunum Derneği (ERS) Madrid Kongresi'ne katıldık. Arzu Yorgancıoğlu Hocamızın ERS Savunuculuk Konseyi Başkanlığına seçilmesinin gururunu yaşadık. Birçok hocamız, gerek konuşmacı gerekse oturma başkanı olarak kongreye katkı sundular. Turkish Thoracic Journal'ın standı Lancet dergisinin yanında yer aldı ve çok ilgi gördü.

Sonbahar başlarken yoğunluğumuz daha da arttı. Merkez Yönetim Kurulu (MYK) toplantılarımızı olabildiğince farklı şubelerimizde yapmaya çalışıyoruz. Eylül MYK'mızda Van'da idik. SFT kurs ekibine ve bize gösterdikleri konukseverlik için Doğu Anadolu Şubemize içtenlikle teşekkür ederiz.

25 Eylül Dünya Akciğer Günü, ardından Dünya KOAH Günü, Akciğer Kanseri Farkındalık Ayı, tütün ve tütün ürünleriyle mücadele kapsamında farklı etkinlikler ve kamuya yönelik açıklamalarımız ile derneğimiz basında geniş yer aldı. Şubelerimiz, Çalışma Gruplarımız ilgili konularda hem hızla organize oldular hem de ses getirmeyi başardılar. Toraks enerjisi, kardeşliği ve birlikte başarıma coşkusu için bütün birimlerimize, üyelerimize candan teşekkürler.

Geleneksel MECOR kursumuz bu yıl da ATS ile işbirliği içinde Kıbrıs'ta gerçekleştirildi; gerek katılımcıların ilgisi gerekse organizasyonun endüstriden bağımsız şekilde ve Genel Merkezimizin desteğiyle kurs ekibi tarafından gerçekleştirilmesi sevindiriciydi.

Oldukça başarılı geçen "Toraksik Onkolojide Son Durum" sempozyumuna Mustafa Artvinli, Mustafa Özesmi ve Çiğdem Özesmi hocalarımız anı kitaplarını imzalayarak renk kattılar.

Bu dönemin en önemli gelişmelerinden biri, genç üyelerimize yönelik olarak Erken Kariyer Görev Grubumuzun kurulmasıydı. Görev Grubuna kısa sürede, çok sayıda katılım oldu. Genç arkadaşlarımız ERS Kongresinde temaslarda bulundular ve 2020 Türk Toraks Derneği kongremizde de birtakım organizasyonlar planladılar. Kendilerine her türlü desteği sunacağımızı belirtiyor, yolları açık olsun diyoruz.

Geçen yıl memnuniyet düzeyi yüksek ve oldukça verimli Kış Okulu ve Mesleki Gelişim Kursu gerçekleştirdik. Bu yıl da aynı başarıyı yakalayacağımızdan şüphem yok. Bu buluşma için bir kez daha oldukça heyecanlıyız.

Önümüzdeki dönemde derneğimizin bütün web platformlarını ve cep uygulamalarını biraraya getirecek çalışmaları başlatmış bulunuyoruz. Umuyorum ki kısa sürede tamamlandığında bilimsel ve sosyal yanıyla daha dinamik ve etkileşimli, daha kullanıcı dostu, akıllı telefonlardan da ulaşılabilen bir web alt yapısına kavuşacağız.

Gelecek sayımızda görüşmek dileğimle, esen kalın, sevgiyle kalın.

İÇİNDE YAŞADIĞIMIZ DÜNYA DENİNCE?

Göksel ALTINIŞIK ERGUR
Umut, kaygı, sorumluluk

Pınar PAZARLI BOSTAN
Biricik, müşterek, miras

Nazan ÇOBANOĞLU
Yıpranmış, küskün,
yine de umutlu

Nilüfer AYKAÇ
Karmaşık, renkli, zor

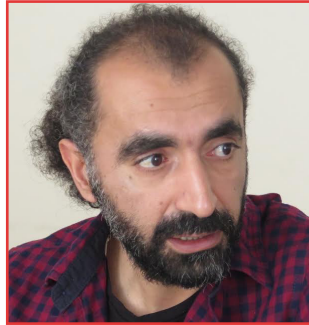
Şerif KURTULUŞ
Doğum, belirsizlik, ölüm

Birsen OCAKLI
Kötüleşen, durdurulamayan,
vazgeçilmez

Ethem YILDIZ
Dün, bugün, yarın

Ali KILIÇGÜN
Endişe, yalnızlık, umut

TÜRK TORAKS DERNEĞİ ULUSLARARASI KATILIMLI 23. YILLIK KONGRESİ YİNE YENİ YENİDEN

8-12 Nisan 2020 tarihinde Titanic Deluxe Otel, Belek, Antalya'da gerçekleştirilecek olan Türk Toraks Derneği 23. Yıllık Kongresi'nin kongre düzenleme komitesi olarak sizlere; yine dopdolu, yeni fikirlerle bezenmiş, yeniden birlikte olmanın coşkusunu yaşatacak bir kongre hazırladık. Mutlaka bekleriz...

Kongre Başkanı: Gaye Uluhay (Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi)

Kongre Sekreteri: Aslı Görek Dilektaşlı (Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi)

Bilimsel Komite Başkanı: Zeynep Pınar Önen (Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi)

Bilimsel Program Sorumlusu: Ege Gültepe Balbay (Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi)

Bilimsel Program Sorumlusu: Cantürk Taşçı (Gölkane E. A. Hastanesi)

Bildiri Komite Başkanı: Figen Deveci (Fırat Üniversitesi Tıp Fakültesi)

Bildiri Komitesi Yardımcısı: Nursel Türkoğlu Selçuk (Antalya E.A. Hastanesi)

Bildiri Komitesi Yardımcısı: Tuğçe Şahin Özdemirel (Ankara Atatürk Göğüs Hastalıkları E. A. Hastanesi)

24. Yıllık Kongre Başkanı: Figen Deveci (Fırat Üniversitesi Tıp Fakültesi)

Sosyal Program Sorumlusu: Pınar Pazarlı Bostan (İstanbul Bilgi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi)

Dış İlişkiler Sorumlusu: Begüm Ergan (Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi)

Mali Sekreter: Lütifiye Kılıç (Yedikule Göğüs Hastalıkları E.A. Hastanesi)

Basın ve Medya İlişkileri Sorumlusu: Neşe Dursunoğlu (Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi)

Bilişim Sorumlusu: Cüneyt Saltürk (Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tıp Fakültesi)

Göğüs Cerrahisi Temsilcisi: Serdar Onat (Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi)

Uzman Temsilcisi: Feride Marım (Artvin Devlet Hastanesi)

Asistan Temsilcisi: Erdal Tatlıdil (Şireyapaşa Göğüs Hastalıkları E.A. Hastanesi)

Bilim, insan sağlığı için en güçlü referansımız ve sağlıklı geleceğimizin mimarıdır! Bilimin ışığıyla geleceği kurgulamak için 23. Yıllık Kongremizin sloganını "Bilimle, Sağlıklı Geleceğe" olarak belirledik.

Kongremizde akciğer sağlığı alanında eğitim, araştırma, koruyucu hekimlik ve hasta hizmetini geliştirmeye yönelik bilgilerimizi paylaşmayı, mesleki saygınlığımız ve özlük haklarımızla ilgili sorunlarımızı tartışmayı ve sosyal anlamda zengin bir ortamda birlikte olmayı arzu ediyoruz.

Üye geri bildirimleri ile zenginleşen bilimsel program:

Bilimsel programımızı, derneğimizin gücünü oluşturan üyelerimizden; çalışma grupları, şubeler, il uzman temsilcileri ve asistan temsilcilerinden katkı alarak ve derneğimizin Merkez Yönetim Kurulu'nun desteğiyle şekillendirdik.

Farklı Alanlarda Kurslar:

Her yıl olduğu gibi bu yıl da kongremiz kurslarla başlayacak. Kurs başlıklarımızdan da anlaşılacağı üzere, çok yönlü, çok amaçlı, çok önemli kurslar bizi bekliyor...

Ardından üç gün boyunca, eş zamanlı beş farklı salonda;

- panel,
- karşıt görüş,
- konferans,
- güncel konu,
- uzlaşma raporu,
- rehber oturumlarının yanı sıra
- Toraks büyük vizitte
- Bu yıl ne değişti?

başlıklı çok sayıda, zengin ve ilgi çekecek oturumlarla, bilgilerimizi güncelleme, birlikte düşünme, tartışma ve çözüm üretme fırsatı bulacağız. Koruyucu önlemlerden, tanı ve tedaviye kadar hastalık yönetimiyle ilgili güncel bilgileri gözden geçireceğiz. Sahada sık karşılaştığımız problemlerle ilgili çözüm önerilerini, konusunun uzmanlarından dinleyeceğiz.

Akciğer hastalıklarıyla ilgili en güncel bilimsel gelişmeleri izlerken, bilgilerimizi sağlığın sosyal bileşenleriyle harmanlayıp, sağlık politikalarını toplum sağlığı yararına hizmet edecek şekilde yönlendirme misyonumuzu da sürdüreceğiz. Yurtdışından katılacak olan bilim insanlarıyla da bu çabayı zenginleştirmeyi ve evrensel boyuta taşımayı hedefliyoruz.

TÜRK TORAKS DERNEĞİ

23. Yıllık Kongresi

8-12 Nisan 2020 Titanic Deluxe Otel, Antalya

Toraks 2020 Kursları Belli Olmuştur!

Kurs Programları Çok Yakında Web Sitemizde İlan Edilecektir!
Kontenjanlar Dolmadan Kaydınızı Yaptırmayı Unutmayınız!
Son Kayıt Tarihi: 28 Şubat 2020

Cerrahi: Kime, Ne Zaman, Nasıl Yapalım?

Olgularla Multidisipliner Pulmoner Rehabilitasyon Konseyi

Pulmoner Vasküler Hastalıklar - Tanı ve Tedavi Yaklaşımı

İnterdisipliner Akciğer Hastalıklarına Yaklaşım

Sağlığı Sosyal Bilimler Gözüyle Okumak

Tüberküloz ve Tüberküloz Dışı Mikobakteri Tanısında, Tedavisinde Yenilikler

Göğüs Hastalıkları Hekimleri İçin "Astm ve Allerji" Kursu

Tüm Yenilikler İle Teorikten Pratiğe Ebus Kursu

Gebelik ve Akciğer Hastalıkları & Gebelerde İnteraktif Olgular Eşliğinde Hastalık Yönetimi

İleri Yaşam Desteği Kursu

Plevra Hastalıklarına Yaklaşım

Ayrıntılı Polisomnografi Kursu

Tütün Kontrolü Güncelleme Kursu

Yeni Rehber Göre Çocuklarda Tüberküloz Tanı ve Tedavisinde Neler Değişti?

Göğüs Hastalıklarında İn Vivo ve İn Vitro Deneysel Araştırma Yöntemleri

Premecor Kursu

İleri Solunum Fonksiyon Testleri

Akciğer Kanseri Tedavisi İzlemi Radyolojisi Kursu

Bu seneki kongremizde öncekilerden farklı olarak:

- Sahanın Gözüyle,
- Erken Kariyer Görev Grubu Oturumu,
- Dikkat Çekenler Oturumu
- TODx Bilimsel

şeklinde dört yeni oturum planladık. Bu oturumları özellikle genç bilim insanlarımızın rol alacağı şekilde yapılandırdık.

Heyecan ve tutkuyla hazırladığımız 23. yıllık kongremizde, geleceğimizi inşa edecek genç meslektaşlarımızın kendilerini mesleki bilgi ve beceri açısından geliştirecekleri oturumlar yanında sosyal, hukuki ve felsefi açıdan hekimlik kariyerlerine katkı sağlayacak birçok oturum olduğunu özellikle belirtmek isteriz.

BİZİ TAKİP EDİN...

Kongre hazırlıklarını sizlere duyurmak için bu sene daha etkin kullanmaya gayret ettiğimiz bir araç da sosyal medya oldu. Günümüzde haberleşme ve bilgilendirme açısından dinamik, yalın ve kitlesel olma özelliklerinden dolayı avantaj sağlayan sosyal medyada [@tt23yillikkongre](#) etiketiyle kurduğumuz instagram, twitter, facebook hesaplarından kongremizle ilgili duyuruları, yeni gelişmeleri, sürprizleri ve sosyal mesajlarımızı çeşitli sunum teknikleri ve görsellerle zenginleştirerek tüm takipçilerimizle paylaşmaya gayret ettik. Bu konuda gerek derneğimizin değerli eski başkanları gerek üyelerimiz ve aileleri eğlenceli videoları ve resimleri ile desteklerini bizden esirgemediler.

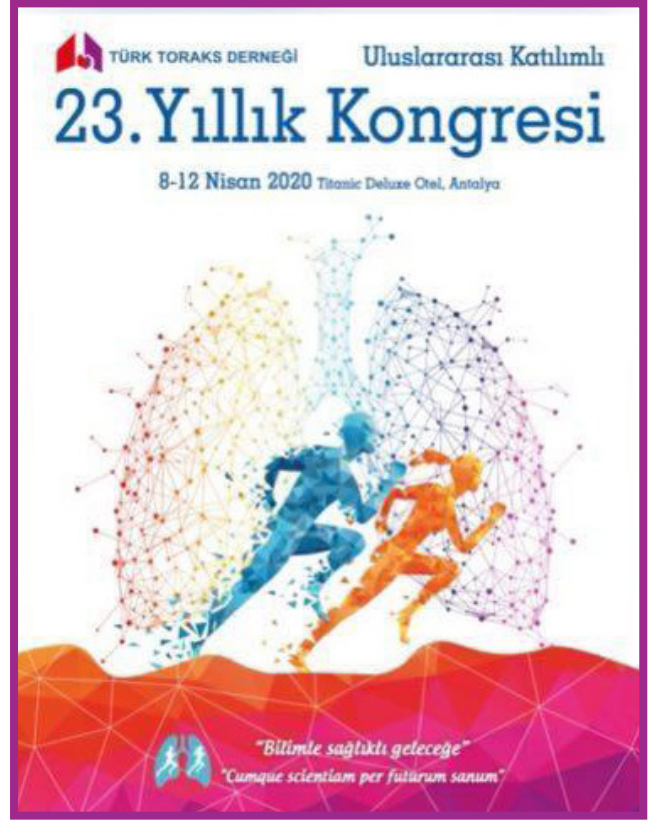
BİLDİRİLERİNİZ KONGREMİZDE ÇOK KIYMETLİ

Türk Toraks Derneğinin 23. Yıllık Kongresi'nin düzenleme komitesi olarak, bildirimlerinizin kongremizin zengin bilimsel programına daha da katkı sağlayacağına inanıyor ve yaptığınız önemli çalışmaların hepsini değerlendirmek istiyoruz.

TTD 23. Yıllık Kongresi hazırlıklarımızda bildiri kabul sistemi yenilenmiş olup sözlü sunum tarzındaki bildirimlerin çok sayıda kabul edilebilmesi için "sözlü sunum salon sayıları" artırılmıştır. Kongremizde toplam 10 adet mini sempozyum, 13 adet sözlü sunum ve 13 adet e-poster sunum oturumu yapılacaktır. E-poster oturumları ses düzeni olan salonlarda gerçekleştirilecektir.

Ek olarak bu yıl seçilecek olan bazı bildirimler için "Toraks 2020'de dikkat çekenler oturumu" başlığı altında söz konusu bildirimler ayrıntılı olarak tartışılacaktır. Bu çerçevede, gerek e-poster gerekse sözlü sunumlar için önemli miktarda burs ve çeşitli ödüllerle destek olacağımız genç meslektaşlarımızın, günlük pratiklerinde oldukça yorucu geçen asistanlık süreci için moral ve motivasyon depolamalarını ve en güncel bilgiler ile donanmış bir şekilde kongremizden çok mutlu ayrılmalarını hedeflemekteyiz.

Öte yandan kongremiz, akademik çalışmalarımızı destekleyecek şekilde; "Sağlık Bilimleri Temel Alanı Doçentlik Sınavı" kriterlerine göre hem ulusal hem de uluslararası kongre kriterlerini sağlamaktadır. Bu nedenle, kongremizde sözlü sunuma hak kazanan bildirimlere, yazarının tercihinine göre ulusal bildirimler alanında olduğu gibi, uluslararası bildirimler alanında da yer verilebileceğini özellikle vurgulamak isteriz. Dolayısıyla uluslararası kongrelerde sunulan ya da sunulacak olan bildirimler de kongremize gönderilebilecektir. Geçtiğimiz yılki uygulamadan farklı olarak kongrede sunulan bildirimler, Turkish Thoracic Journal (TTJ) bildiri özel sayısında yayınlanacak olup, PubMed Central'de yer almayacaktır. Bildiri gönderimi için son tarihin 02 Şubat 2020 olduğunu ve bildirimlerinizi Türk Toraks Derneği Uluslararası Katılımlı 23. Yıllık Kongresi Online Bildiri Özeti Sistemi - AbstractAgent® adresinden gönderim sistemine yükleyebileceğinizi önemle hatırlatırız.

Yelpazesi Geniş Bir Sosyal Program

Mesleğimizin gereklerini yerine getirmeye, öğrenip yenilenmeye, gelişmeye çalışırken, gün geçmiyor ki bizi karamsarlığa, umutsuzluğa sürükleyen bir habere maruz kalmayalım; sağlıkta şiddet, toplumsal yozlaşma, intiharlar, çatışmalar, savaşlar...

İçimiz "dayanamıyoruz artık" diye avaz avaz bağırırken halen bu coğrafyada yaşayabilmemizi sağlayan, ortak geçmişimiz, ulusal ve kültürel değerlerimiz değil midir? Bir olmaya, birlikte olmaya, paylaşmaya en fazla ihtiyaç duyduğumuz şu zamanlarda, bu gereksinimimizi gidermek için de biz kongremizi bir fırsat olarak görüyoruz.

Bu yüzden, imkânlarımız dâhilinde, birlikte eğleneceğimiz, coşkunumu ve duygumuzu paylaşacağımız, yeri geldiğinde birlikte düşünüp tartışacağımız, yelpazesi geniş bir sosyal platform oluşturmaya çalıştık.

Kongremizin Nisan ayında olması ve bu yıl 23 Nisan'da, TBMM'nin açılışının ve ulusal egemenliğimizin ilan edilmesinin 100. Yıldönümü oluşu nedeniyle sosyal prog-

ramımızda Pınar Ayhan'ın müzikal belgeseli "Orada Duruverseydi Zaman" isimli sahne gösterisine yer verdik.

Bu gösteriyi kendi web sayfasında yer alan bir yorum ile anlatacak olursak:

"... Her Cumhuriyet insanının gıpta ederek, onur duyarak, gözleri buğulanarak izleyeceği bir şaheser ve olağanüstü bir performans. Eser, Cumhuriyetin bilinmeyen yönlerini, aydınlık, ilerici, yenilikçi, çağdaş yüzünü dünyanın ilgi ile izlediği, takip ettiği projelerini ve nasıl rol model bir ülke oluşunu müzikle, görsel sunum ile anılarla ve tarihi yazmış insanlarla, objelerle anlatıyor..."

Bu yıl yüzüncüsünü kutlayacağımız 23 Nisan önceden yaşatmak adına bir "Uçurtma Şenliği"imiz olacak. Elbette bu şenlik sadece 23 Nisan çocukları için değil, davetlerimizde de özellikle belirttiğimiz üzere, içindeki çocuğu

beraberinde getiren tüm Toraks Çocukları için....

Güney Afrikalı Vokal Tandile Nkonyeni ile birlikte flüt, saksofon, gitar ve perküsyon sanatçılarından oluşan, bilindik yerli ve yabancı şarkıları kendilerine has üsluplarıyla yorumlayan Sütü Kakaos isimli grupla kongremizin ilk akşamında birlikte çok keyifli bir zaman geçireceğiz.

Sosyal programımızda yer alan iki söyleşi etkinliği ise birbirinden özel... İlkinde, Prof. Dr. Emin Kansu ile "Bilime Tarihsel Bakış" ile bilimi tartışacağız.

Bu kongremizde ilk kez gerçekleştireceğimiz, ancak sonraki yıllarda bir "Toraks Geleneği" olacağına inandığımız "TODx Konuşmaları" programımıza da sizleri mutlaka bekliyoruz. "Toraks Deneyimleri" kelimelerinden oluşturduğumuz TODx konuşmalarında, bizden birileri sahne alıp hayata dair söyleşiler gerçekleşecek.

Bu yılki ilk TODx programımız "yaşam" temasıyla şekillendi:

- Çok Gezen mi Bilir Çok Yaşayan mı?: Benan Müsellim
- Yazı ve Yaşam: Göksel Altınışık
- Hızlanmak için Yavaşlamak: Eda Uslu
- Arafta Yaşamak : Osman Elbek

Bu yıl, sizler için hazırladığımız sosyal programda, dikkat ettiğimiz bir unsur da zamanlama konusu oldu. Sosyal programda yer alan hiçbir etkinliğin bilimsel program ya da toplantılarla çakışmamasına özen gösterdik. Akşam yemeği için sabit bir zaman dilimi ayırarak etkinliklerimizi yemek öncesi ve sonrasında hep aynı saatlerde programladık.

Sonuç olarak;

"Bilim, insan sağlığı için en önemli referansımızdır" diyoruz ve hep birlikte umutla, bilimle nefeslenmek, "Bilimle Sağlıklı Geleceğe" koşmak üzere Türk Toraks Derneği Uluslararası Katılımlı 23. Yıllık Kongresi'nde buluşmayı diliyoruz.

TTD 23. YILLIK KONGRE SOSYAL PROGRAM ZAMAN ÇİZELGESİ

	8.4.2019 Çarşamba Kurs Günü	9.4.2019 Perşembe Kongre 1. gün	10.4.2019 Cuma Kongre 2. gün	11.4.2019 Cumartesi Kongre 3. gün
19:00 - 20:00	Kongre Açılış Töreni	TODx Sosyal Yaşama Dair Konuşmalar	Bilime Tarihsel Bakış Emin Kansu Söyleşi	Kongre Kapanış Töreni (17:00)
20:00 -21:30	Akşam Yemeği	Akşam Yemeği	Akşam Yemeği	Akşam Yemeği
21:30 -23:30	Sütü Kakao Konser-Eğlence	Orada Duruverseydi Zaman Müzikal Tiyatro	Gala Gecesi Konser-Eğlence	Karaoke Gecesi

TÜRK TORAKS DERNEĞİ VE AMERİKAN TORAKS DERNEĞİ İŞBİRLİĞİYLE KIBRIS'TA GERÇEKLEŞEN **MECOR 2019 TURKEY'İN** ARDINDAN...

Değerli üyelerimiz,

Türk Toraks Derneği, Amerikan Toraks Derneği'nin araştırma planlama ve makale yazılmasına kadar süreçlerin eğitimini verdiği MECOR (Methods in Epidemiology and Clinical Operation Research) programı ile 2008'de tanıştı. MECOR 2018'de 2.0 versiyonunu hazırladı; bireysel çalışma odaklı, araştırma sorusunun oluşturulması eğitimi Level 1, araştırma protokolü yazılması Level 2 ve çalışmanın makale olarak yazılması Level 3 düzeylerinin hedefleri oldu.

Bu yıl eğitimler, bir öğrenci-bir eğitici olacak şekilde derslerin online çalışılması odaklı sürdürüldü. MECOR'da, diğer yıllardan farklı olarak bu yıl ATS ve TTD MECOR eğitimcilerinin eğitimi kursunu MECOR öncesi 20 Ekim 2019'da Kıbrıs Girne Ac-

pulco Otelde düzenledi. Bu kursta eğitici olarak, 2019 ATS Kongresi sırasında bu konuda ön eğitimi alan Metin Akgün, Zühal Karakurt, Özge Yılmaz, Tom Bice ve Lisa Chen görev aldı.

Bu yıl Level 1'de 14, Level 2'de 10 ve Level 3'de 5 öğrenci ile toplam 29 öğrenci MECOR'a katıldı. Eğitimciler ATS'den 4, 2 ATS Görevlisi, TTD'den 12 MECOR eğitici (3 Eğitici yardımcısı) 21-25 Ekim 2019 tarihleri arasında her gün geç saatlere kadar öğrencilerle beraber zevkle çalıştılar. 23 Ekim 2019'da MECOR öğrencileri başarılarını paylaştılar, MECOR 2019 tişörtleri ile geleneksel anı fotoğrafları çektiler.

MECOR Kapanışı 25 Ekim 2019'da MECOR sunumları sonrasında TTD

MYK adına MECOR Level 1 Eğitici Metin Akgün ile başladı, ATS adına Lisa Chen konuştu, teşekkür etti. TTD Kıbrıs Şube Başkanı Füsun Yıldız MECOR kursunun işleyişinde desteklerinden dolayı otel yetkililerine teşekkür etti, ardından Türkiye MECOR Koordinatörleri Zühal Karakurt ve Özge Yılmaz öğrencilere MECOR Başarı Belgelerini verdiler. Hatıra fotoğrafları çekildi; yeni arkadaşlık kuran MECOR katılımcıları, akademik güzel projeler ile bir sonraki yıl görüşmek üzere vedalaştılar.

Türk Toraks Derneği olarak MECOR 2019 için emeği geçen herkese çok teşekkür ediyor, MECOR öğrencilerini tebrik ediyoruz.

Sevgi ve Saygılarımızla...

MECOR 2019 TURKEY'İN AÇILIŞINDAN...

MECOR TÜRKİYE 2019 Öğrencileri			
No	Level 1	Level 2	Level 3
1	Gizem Kurt	Dilek Karadoğan	Eylem Tunçay
2	Adem Yaşar	Hüseyin Toptay	Sinem Güngör
3	Nazlı Gürkan	Ipek Candemir	Derya Kocakaya
4	Pınar Atagün Güney	Hüseyin Bilgin	Efsun Gonca Uğur Chousein
5	Lina Jankauskaite	Ilim Irmak	Celal Satıcı
6	Hasan Ozgen	Maryam Al-Nesf	
7	Yağmur Gizem Timurhan	Irem Şerifoğlu	
8	Nezihe Çiftaslan Gökşenoğlu	Sead Zeynel	
9	Uğurcan Tanulku	Ozge Aydın Güçlü	
10	Gülbanu Ekinci	Tuğba Çiftçi	
11	Oğuz Karcıoğlu		
12	Sabri Serhan Olcay		
13	Serap Acar		
14	Burcu Öztürk		

MECOR TÜRKİYE 2019 Eğitimcileri			
No	LEVEL 1	Level 2	Level 3
1	Tom Bice (ATS)	Neil Adhikari (ATS)	Nahid Payam (ATS)
2	Ozge Yilmaz	Pınar Ay	Zuhar Karakurt
3	Kaan Ozmen	Phil Hopewell (ATS)	Ahmet Demir
4	Canan Demir	Seval Kul	Hüseyin Ankan (TA)
5	Metin Akgün	Begüm Ergan	
6	Canan Gündüz (TA)	Cüneyt Saltürk (TA)	
ATS STAFF			
1	Lisa Chen		
2	Chris Hughes		

TÜRK TORAKS DERNEĞİ GELECEĞİNİ ARIYOR

YAZI: Oya İTİL
oya.ital@deu.edu.tr

Türk Toraks Derneği Geleceği Arama Toplantıları, 13-14 Ekim 2018 tarihinde İstanbul'da ve 15 Aralık 2018'de Adana'da yapıldı.

Bu toplantıların amacı, birlikte yaratılan demokratik tartışma ortamında derneğimizin geleceğine ışık tutacak, önümüzdeki dönemde odaklanacağımız alanlar, hedefler ve alınması gereken önlemlere yönelik görüş oluşturmaktır.

Tüm katılımcıların oluşturduğu büyük gruplarda dile getirilen fikirler, küçük gruplar tarafından tartışılarak süzüldü ve büyük grupta herkesin katılımı ile süzülen fikirler bütünleştirildi. Dünya'da ve Türkiye'deki gelişmeler, Türkiye sağlık ortamındaki gelişmeler ve yönelimler özetlendi. Derneğimizin zaman içindeki dönüşüm ve kırılma noktaları, biriktirdiklerimiz, korumamız, değiştirmemiz ve kazanmamız gereken özelliklerimiz tartışıldı. Eylem planı, odak alanları belirlendi.

Çevre ve sosyal değişimin solunum hastalıkları üzerindeki etkisi, hasta ve hastalık profillerindeki değişiklikler, teknoloji gelişimi ve dijitalleşmenin sağlık hizmeti, iletişim ve iş yapış şeklimiz üzerindeki etkileri, politik belirsizliğin artarak devam etmesi, hekimlerin özlük, çalışma ve sosyal haklarının azalması, eğitim ve akademik kalitenin düşmesi, insan gücü kaybı ve ekonomik baskıların derneğe etkisi birleştirilmiş ortak görüşler olarak ortaya çıktı.

Kültürümüz, değerlerimiz (demokratik, eşitlikçi, katılımcı, çoğulcu, etik, şeffaf, dayanışmacı), ilkelerimiz,

tüm eğitim faaliyetlerimiz, örgüt yapımız, sosyal etkileşime ve gelişime açık, bağımsız, özerk yapımız, yatay iletişim, demokratik, çoğulcu niteliklerimiz, ulusal sağlık politikalarına etki yapma kabiliyetimiz, hak savunuculuğumuz, tütünle mücadelemiz, endüstriyle etik ve mesafeli duruşumuz, halk sağlığını önceleyen yaklaşımımız, sağlığın sosyal bileşenlerini dikkate alan bütüncül bakış açımız, korumamız gereken yönlerimiz olarak belirlendi.

Kendimizi övme yaklaşımımız nedeniyle olumsuz ve zayıf yönlerimizi gözden kaçırabildiğimiz durumlardan,

şubeler ve çalışma gruplarında kemikleşmiş yapıdan, endüstriye bağlı olmaktan, dernek gelirleri üzerindeki endüstri etkisinden, yalnızca hekim eksenli bakış açısından (hasta ve insan perspektifini dikkate almayan), işleyiş etkileşimindeki bürokrasi ve hiyerarşiden uzak durmamız gerektiği konusunda görüşler ortaya çıktı.

Asistanların ve periferdeki uzmanların sayısını ve katılımını artırmak,

teknolojik gelişmelerin (online/dijital yetkinlikler, web tabanlı eğitim) etkin ve yaygın kullanımını sağlamak, toplum sağlığını ön plana koyan bilimsel araştırma (epidemiolojik) verileri oluşturmak, koruyucu hekimlik geliştirme faaliyetlerine daha fazla katkı sağlamak, uluslararası kongrelerde etkin varlık göstermek, eşitlikçilik ise kazanmamız gereken faktörler olarak ön plana çıktı.

ODAK ALANLARI;

Tüm odak alanlarında derneğin sağlık politikalarının ve temel ilkelerinin hayata geçirilmesi kaydıyla;

1. Endüstriden bağımsız, finansal kaynak çeşitliliği
2. Özlük hakları ve çalışma koşulları
3. Kurum kültürünü geliştirmek, yaygınlaştırmak, yaşatmak
4. Örgüt içi katılımcılık, iletişimin yatay düzlemde geliştirilmesi
5. Örgütsel yapının geliştirilmesi ve güçlendirilmesi
6. Etkin, yaygın eğitim: Daha az kaynakla, daha yaygın şekilde, daha kaliteli ve etkin biçimde eğitim etkinliklerinin geliştirilmesi
7. Toplum sağlığını ön plana çıkaracak bilimsel araştırmalar
8. Ulusal sağlık politikalarına yön verecek savunuculuk eylem planı odak alanları olarak belirlendi.

Adana'daki toplantımızda örgüt eğitimi yapıldı. Türk Toraks Derneği'nin 26 yıllık örgüt deneyimi, bilgi birikimi, anılar ve deneyimlerin paylaşıldığı çok verimli bir toplantı oldu. Toplantının derneğimizin ilk kuruluş toplantısının yapıldığı salonda olması hepimizi çok duygulandırdı. Genç üyelerimizin farkındalığı artarken, kurum kültürümüzün ve değerlerimizin içselleştirilmesinin ne kadar önemli olduğunu anladık. Kurum kültürünün yaygınlaştırılarak, düzenlediğimiz her toplantıda vurgulanması gerektiği, örgüt okulunun düzenli olarak yapılması, hatta bunun yanında sosyal medya eğitimi, savunuculuk eğitimi, kriz yönetimi eğitimi gibi eğitimlerin de düzenli olarak verilmesinin kurumsallık açısından gerekli olduğu konusunda görüş birliğine va-

rdı. Ardından belirlediğimiz odak alanlarla ilgili eylem planları hazırlandı.

Her iki toplantının sonunda aldığımız geri bildirimler ışığında Özlük Hakları Komitesi ve Geleceği Planlama ve Değerlendirme Komitesi aktif hale getirildi ve yeniden yapılandırıldı. Yine ekonomik sıkıntıların aşılması için eylem planı oluşturacak Finans Komitesi kuruldu. Bu toplantılar, derneğimizin temel değerleri (demokratik, eşitlikçi, katılımcı, çoğulcu, etik, şeffaf, dayanışma) konusunda farkındalığın artırılması, içselleştirilmesi, geliştirilmesi ve aidiyetin artması açısından çok yararlı oldu. Bundan sonraki dönemde eylem planlarını teker teker hayata geçirmeyi hedefliyoruz.

Tüm şubelerimiz, Çalışma ve Görev Gruplarımız, Okulumuz, MECOR, Sempozyum ve Kongre ekiplerimiz, Yaz Kampı, Web, facebook-twitter-instagram halk sayfalarımız, Toraksim ekipleri ile hasta derneğimiz AH-DADER, giderek gelişen uluslararası ilişkilerimiz (ERS, ATS, GARD), projelerimiz, bülten, dergi ve kitaplarımızla, sürekli çalışan, derneğimizi ileriye taşımaya uğraşan büyük bir aileyiz. Amacımız ulusal akciğer sağlığını geliştirmek, bir sivil toplum örgütü olduğumuzu her zaman anımsayarak çalışmak, iletişim kanallarımızı hep açık tutmak, ailemizdeki sevgi, saygı ve güven ortamını sürdürmek...

Prof. Dr. ARZU YORGANCIOĞLU'NUN Yeni Uluslararası Görevleri

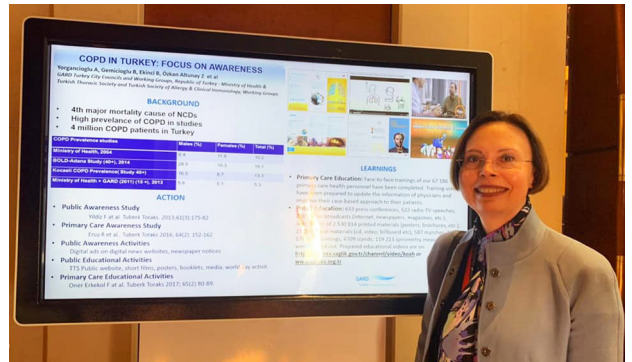
Derneğimizin önceki başkanlarından, üyemiz Prof. Dr. Arzu Yorgancıoğlu bizlere iki büyük gurur yaşattı: Avrupa Solunum Derneği Merkez Yönetim Kurulunda Savunuculuk Komisyonu Başkanlığı seçimini kazanmasının hemen ardından bir de GARD Başkanı oldu.

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) bünyesinde kurulmuş olan, Global Alliance Against Chronic Respiratory Diseases (GARD), Solunum yolu hastalıklarına karşı küresel işbirliği amacını taşıyor. Ülkemizde bu oluşumu başlatan Türk Toraks Derneği, GARD-Türkiye'yi Sağlık Bakanlığı, Türkiye Ulusal Allerji & Klinik İmmünoloji Derneği ve birçok sivil toplum örgütüyle kurmuştur ve 13 yıldır birlikte yürütmektedir.

Prof. Dr. Arzu Yorgancıoğlu, 13 yıl önce Pekin'de Türk Toraks Derneği ve Türkiye'yi temsilen katıldığı ilk GARD toplantısından bu yana birçok görevi başarıyla gerçekleştirmiş, ülkemizden Prof. Dr. Bilun Gemicioğlu başta olmak üzere meslektaşlarımızla birlikte GARD'da söz sahibi üyelere olmuştur.

Prof. Dr. Arzu Yorgancıoğlu hocamızın yine Pekin'de GARD'ın 2019-2020 dönem başkanı olarak seçilmesinden büyük mutluluk duyduk.

GARD-Türkiye Koordinatörlüğüne Prof. Dr. Bilun Gemicioğlu'nun, Türk Toraks Derneği GARD temsilciliği ve GARD-Türkiye Koordinatör yardımcılığı görevlerine Prof. Dr. Nurdan Köktürk'ün gelmesiyle yeni dönemde de çok güzel etkinliklere imza atılacağına yürekten inanıyoruz.

TÜRK TORAKS DERNEĞİ YAZ KAMPI 2019

Türk Toraks Derneği Yaz Kampında spor ve egzersiz tarihi, felsefi, sosyolojik yönleri, kadın çalışmaları ve fanatizm üzerinden değerlendirdiğimiz ilk günlük panellerimiz bu kavramlara bakış açılarımızı genişletti. Sunumların ardından spor etkinlikleri ve karşılaşmalarında “fairplay” örnekleri sergiledik, çevre gezileri, müzikli eğlencelerle ruhumuzu besledik.

İnsanların sağlığı için koştuğumuz biz doktorlar, hem kendimizi sürekli eğitmek, yenilemek hem de sağlıklı olmak zorundayız. Bu nedenle bazı kamplarımız vardır. Bilgiyle yoğrulurken, eğitilirken, biraz nefes alırız bu kamplarda. Bir kez daha Seferihisar’da Türk Toraks Derneği’nin yaz kampında buluştuk. Yaz kampı için Seferihisar’ın şirin beldesi Sığacık’ı seçtik. Çünkü “Sakin Şehir” olarak bilinen Sığacık’ta deniz var, güneş var, tarih var, insanı içine çeken doğası var.

Bu yılki kampımızın açılışında Oya İtil hocamız “İçimizden bir şampiyon” konuşmasını yaptı. Onun atletizm ve sııklarla atlamada başarılı geçen yıllarını dinlerken sporu konuşmaya başladık aslında. İlk günün akşamında Grup Siyah eşliğinde Toraks ailemizle keyifli zaman geçirdik. Sabah bir grup kampçımız yoga ile güne başlarken bir grup kampçımız ise Teos antik kentinde sabah yürüyüşü yaptı. Sporun evrimi, sosyolojisi, felsefesi, siyaseti, fanatizmi, kısaca sosyal bileşenleri üzerine konusuna hâkim konuşmacıları dinledik. Yaz kamplarımızın yapılma kararının içinde en temel beklenti, seçilen konunun biyolojik yönleri yanında sosyal bilimcilerden öğrenileceklerle bütüncül bir yaklaşımı gerçekleştirebilmek olduğu için bu konular ilgi çekti.

Prof. Dr. Göksel Altınışık Ergur'un ilgi çekici söyleşi ve kitap imzalama etkinliğinin ardından kampımızın sosyal aktivelerine geçtik. Masa tenisi turnuvası çok çekişmeliydi. İki masada aynı anda turnuva devam ederken bir grup kampçımız kano yarışması yaptı. Akşam sosyal bilimlerden konuklarımızla söyleşinin ardından Tepecik Akustik'i dinledik. Meslektaşlarımızdan oluşan grup eşliğinde en kıdemli hocalarımızla asistan arkadaşlarımız birlikte şarkılar söyledi, dans etti. Sabah yine kuş sesleri eşliğinde yoga ve yürüyüşle ikinci güne başladık. Kampımızın ikinci gününde "Sporun solunum sistemine etkileri", "Hastalığım spora engel mi?", "Engelli olmak spora engel mi?" "Kent yaşamı ve Spor" konularından sonraki oturumda, çeşitli konuları asistanlarımız arasından konuşmacılar aktardı.

Keyifli geçen oturumlardan sonra bir yandan masa tenisi turnuvası, bir yandan da voleybol karşılaşması devam etti. Centilmence geçen maçlardan sonra masa tenisi birincisi Asistan Dr. Fatih Tekin, ikincisi Prof. Dr. Oğuz Uzun, üçüncüsü Prof. Dr. Metin Özkan'a madalyalarını Yaz Kampı Düzenleme Komitesi Başkanı Prof. Dr. Sebahat Genç ve komite üyeleri verdi.

Kampımızın son akşamında karaoke yarışması yapıldı. Birlikte dans edilip halaylar çekildi. Kampımızın yoğun, bir o kadar da hızlı geçen, dolu dolu üç gününden sonra veda vakti gelmişti. Kampa katılan üyelerimizden birçoğu kamptan memnun kaldıklarını ve Türk Toraks Derneği'nin mesleki yönü yanında sosyal yönlerinin de çok kuvvetli olduğunu gördüklerini ifade ettiler. Bu kampta sporu konuşmak istemiştik. Her yönüyle sporu konuşup bilgilenirken aynı zamanda sporla kaynaşıp çok muhteşem bir doğa eşliğinde güzel anılar biriktirdik. Yeni dostluklar kazandık. Bu dopingle görevlerimizin başına döndük.

Yeni birlikteliklerde buluşmak üzere hoşçakalın...

YAZI: Pelin Duru ÇETİNKAYA
pelindurucetinkaya@hotmail.com

MUHTEŞEM YAZ KAMPIMIZ

YAZI: Dr. Merve ERÇELİK
evrem-33@hotmail.com

Yaz kampımıza kalabalık bir grup olarak başvurduk ve gün saymaya başladık...

Ben Düzce Üniversitesi Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalından Asistan Doktor Merve ERÇELİK. Asistanlığımın son yılında bulunmaktayım ve bilimsel toplantılara katılmak konusunda hevesliyim. Türk Toraks Derneği Yaz Kampı maceram, 2018 yılı yaz kampı hakkında Peri Arbak hocamızdan dinlediğim anılarla ‘Keşke biz de gidebilsek!’ diyerek başladı. Alınan bir kararla 2019 yılında düzenlenecek yaz kampına asistan hekimlerin özellikle katılmasının hedeflendiği haberini, üniversite yıllarımdan itibaren arkadaşlığı sürdürdüğüm, kendisi de Celal Bayar Üniversitesi Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalı asistanı olan Halise Zengin’in bana ulaştırması ile çok heyecanlandım. Hem kültürel açıdan zenginleşeceğimiz hem de yoğun iş temposu, hastane ve sorunlarından uzaklaşabileceğimiz, ortak duygu ve dertlerimizin olduğu diğer üniversitelerdeki asistan arkadaşlarımızla paylaşımında bulunabileceğimiz, değerli hocalarımıza bir adım daha yaklaşabileceğimiz bir şans doğması paha biçilmezdi. Sadece ben değil çevremdeki diğer arkadaşlarımın da katılması yönünde teşviklerim

sonucunda yaz kampımıza kalabalık bir grup olarak başvurduk ve gün saymaya başladık. İzmir uzaktı, yol uzundu ancak buna degeceğinden de emindik. Tıp fakültesi öğrencisi kardeşimle beraber öğlen saatlerinde çıktığımız yolculuğumuzu, sekiz araç değiştirerek gece saatlerinde Sığacık’ta sonlandırdık.

Kamp maceramızda güne yoga ile başladık. Muhteşem bir doğada, deniz manzarasında, yeşillikler içinde, masmavi gökyüzü altında, kuş sesleri eşliğinde yogamızı yaptık ve huzurla dolduk. Sıra oturumlardaydı. Sporun evriminden başlayarak insana ve kültüre toplumsal anlamda etkilerine, fanatizmin ne anlama geldiğine, futbolun imgelediklerine kadar geniş bir çerçevede konusunda uzman kişilerden bilgi edinme şansı elde ettik. Akşam saatlerinde Türkiye’nin dört bir yanından gelen asistan arkadaşlarımızla toplanıp tanıştık ve ortak sorunlarımızdan, çözüm için yapabileceklerimizden bahsettik.

Cumartesi günü büyük heyecanla beklediğimiz, benim de oturum başkanlığı yaptığım asistan otu-

rumumuz mevcuttu. Sabah saatlerinde sağlık ve spor içerikli sunumlardan sonra sıra bizdeydi. Bu kampta biz asistanlara da söz hakkı verilmesi, aktif katılımımıza olanak tanınması bizler için büyük bir ayrıcalıktı. Bizlerin de bu ayrıcalığı layıkıyla yerine getirdiğimiz inancı içerisindeyim. 'Spor ve kültür', 'Spor ve yaş', 'Spor-beslenme ilişkisi' ve son yıllarda Dünya'nın en büyük yanılgılarından olan 'Güzel olmak için mi yoksa sağlıklı olmak için mi spor' sunumlarımız ile oturumlarımızı tamamladık. Buradan emeği geçen tüm arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

Zannetmeyin ki sadece sunumlara katıldık. Sunumlar dışında kıyasıya rekabet ve incikle geçen masa tenisinden voleybola ve kano yarışına kadar turnuvalarımız mevcuttu. Hem eğlendik hem güldük hem de güzel ve kaliteli vakit geçirdik. Dış dünyadan uzaklaştığımız cennet gibi üç gün geçirdik. Son gece de bizi bir araya getiren şarkılar eşliğinde hocalarımızla, asistan grubumuzla karaokede eğlendik ve birlik olduk. Pazar günü hüzünlüydük çünkü geri dönüş başlamıştı.

Türk Toraks Derneği Merkez Yönetim Kuruluna, bizlerin de kültürel ve sportif etkinlikler içeren, dernek içinde hoca-asistan, asistan-asistan arasında sıcak ilişkiler kurulmasına aracı olan, asistanları geleceğe hazırlayan bu yaz kampına katılmamızı destekledikleri için teşekkür ederim. Yaz kampında asistanlara da yer verilmesi konusunda emeği geçen asistan temsilcimiz Ökkeş Gültekin önderliğinde çalışan asistan ekibine de ayrıca teşekkür ederim.

Nice yaz kamplarında buluşmak dileğiyle.

SPOR SOSYOLOJİSİ

YAZI: Ali ERGUR
aergur@gsu.edu.tr

Sporun pratiği ve söylemi, genel anlamda bireylerin belli ilişki çerçevelerinde bağlar kurmalarına, böylece aidiyet hissi geliştirmelerine olanak veren bir toplumsallaşma süreci olarak düşünülebilir.

Spor, çağdaş gündelik hayatın önemli bileşenlerinden biridir. Sporun kendisi kadar, onun hakkındaki çok yaygın söylem de toplumsallaştırıcı bir işleve sahiptir. Sporu yapmak ve seyretmek insanları doğrudan bir toplumsal çerçeveye ve aidiyet çevresine dâhil ederken, onun hakkında konuşmak, spor söyleminin simgelerini ödünç alarak kendini ifade etmek, dolaylı bir şekilde ve çok daha yaygın olarak gündelik hayatı saran bir toplumsallaşma aracıdır. Toplum hayatında, en sıradan an ve durumlarda, en birbirinden bağımsız aktörlerin iletişim kurması için çoğu zaman yegâne anlam alış-verişi spor hakkındaki söylem üzerinden olmaktadır. Bu anlamda spor, beğenilerin ve kimlik göstergelerinin çoğullaştığı bu küresel kültür ortamında, az sayıdaki ortak, birleştirici ve çoğu zaman değer-yüksüz, ideoloji-dışı bir konumda adedilen toplumsallaşma aracından biri konumundadır. Kuşkusuz spor hakkındaki söylemin ideoloji-dışı olarak varsayılması, onun hakikaten öyle olduğu anlamına gelmez; ancak bireylerin nezdinde ideolojik-siyasi yüklerinden arınmış gibi algılanması, onun önemli bir toplumsallaştırıcı olma özelliğini pekiştirir.

Sporun pratiği ve söylemi, genel anlamda bireylerin belli ilişki çerçevelerinde bağlar kurmalarına, böylece aidiyet hissi geliştirmelerine olanak veren bir toplumsallaşma süreci olarak düşünülebilir. Kimlik tanımı ve aidiyet hissi, birey ve cemaat arasındaki en önemli bağı oluşturur. Böylece daha büyük çerçevelerde kurulan toplum hayatı (geniş kitlelerin kabul ettiği ortak norm ve değerlerin yönettiği etkileşim düzeni) mümkün olur. Ancak sporun yegâne işlevi toplumsallaştırma değildir. Spor bir araç olduğu kadar temsiller düzlemi olarak da işlev görür. Toplum hayatının belli başlı özellikleri spor üzerinden simgeleşir, yansıtılır ve ideolojik bir yeniden üretim aracı gibi çalışır.

Spor, her şeyden önce, toplum hayatını oluşturan ana kavram ve olguları temsil eden bir etkinlikler toplamıdır. Buna göre spor; üretim, paylaşım, çatışma, alış-veriş, etkileşim, bütünleşme, toplumsal sınıf, kimlik, aidiyet, gruplaşma, din, siyaset, cinsiyet gibi temel toplumsal unsurların hem üzerine yansıtıldığı bir düzlem hem bunları pekiştiren ya da yeniden üreten bir ideolojik bağlamdır. Spor etkinliğinin içeriği kadar biçimi de toplumsal olgulara göndermede bulunan, onlarla ilişki-

lenen, onları simgeleyen bir özellik arz eder. Sporun gündelik hayat içindeki bu önemli konumu, her çağda her toplumda aynı düzeyde olmamıştır. Spora atfedilen önem, onun sağlıklı ilişkisinin kurulması, nispeten yeni ve modern bir olgudur. Zira tarım toplumlarında, sağlıklı yaşam ülküsünden ziyade doğaya uygun yaşama anlayışı yerleşiktir. Tarım ve onun etrafın-

olduğu çağlarda sıradan bir birey, her gün kilometrelerce yürüyebilmekte, kaslarının önemli bir kısmını sürekli kullanabileceği etkinlikler sürdürmekteydi. Bu nedenle çalışmayan kasları geliştirmek için ayrıca özel egzersiz programları veya özel etkinlikler yapma gereksinimi duymamaktaydı. Diğer yandan, beden, dinin tasavvuru içinde değerlendirilerek, geçici, önemsiz,

Günümüzde genel kabul görmüş olan spor kavramsallaştırması, bireyselliğin, dünyevîliğin (bu dünyanın nimetlerinden yararlanmak), içselleştirilmiş disiplinin, teknoloji yönlendirmesindeki ilerleme fikrinin üstünlüğünün kabul edildiği, sanayi ekseninde örgütlenmiş üretim biçimlerinin toplum hayatı kurgusunun gerektirdiği şekilde kurumsallaştırması. Modern toplum,

da örgütlenen insan toplulukları, doğanın döngülerine uygun bir hayat sürerler; bu döngüselliğin meşrulaştırıcı ideolojisi olan, tanrı iradesine tâbi olmak ve yazgıya boyun eğmek temel eylem mantığıdır. Üstelik modern-öncesi toplum düzenlerinde fiziki çaba ve bedeni etkin bir şekilde kullanmak gündelik hayatın vazgeçilmez bir sonucudur. Ulaştırma olanaklarının çok kısıtlı

boş bir kalıp gibi addedilmekteydi.

Bu nedenle bedene verilen önem, özellikle geniş köylü kitleleri için gereksiz hatta ahlâken erdemsiz bir eğilim olarak kabul edilmekteydi. Nihayet, modern-öncesi toplumlar da beden, yüceltmekten ziyade cezalandırılan bir nesneydi; toplumsal disiplin bedeninin cezalandırılmasıyla sağlanmaktaydı.

bireyin özgürlüğünün yüceltildiği, bununla birlikte, yeni bir toplum düzeni içinde, iç disiplini gözetim süreçleri üzerinden kurarak, rasyonelleşme yönünde sürekli ilerlemeyi gerektiren yeni bir düzen olmuştur. Bu bağlamda düşünüldüğünde, spor, tek başına bir anlam ve eylem birimi olan bireyin, üretimi artırma ve ilerleme ilkelerini doğrulayan simgesel bir etkinliği haline gelir.

Zira bireyin özgürlüğü, aynı zamanda serbest olduğu varsayılan bir piyasada, benzerleriyle rekabet halinde olması anlamına gelir. Rekabetçi piyasa düzeni ise, kapitalist sistemin ilerlemesi, diğer bir deyişle daha fazla kâr elde edebilmesi için gerekli performansı sergilemeyi zorunlu kılar. Spor, bir ölçüde, bu genel toplumsal rekabetin en yaygın ve meşru metaforudur. Aynı zamanda, birey olmak, kendi yazgısına sahip çıkmak anlamına da gelir. Böylece sağlıklı bir yaşam sürme arayışı, bireyin iradesiyle belirlenen bir etkinlik olarak düşünülür. Bir anlamda beden, onun ait olduğu birey tarafından sürekli yeniden inşa edilir ya da onun tercihlerine göre tasarruf edilir. Bedenin

iyi ve sağlıklı evrimi kadar, onun olumsuz bir şekilde harcanması da, artık insana dışsal, aşkın bir yazgının değil, bizatihi bilincinin bir sonucudur. Bu bilinçten beklenen, kuşkusuz, bedenin bütünlüklü işleyişini sürdürmek ve onu mükemmelleştirmeye çaba sarf etmektir. Sağlıklı yaşam düsturu, on sekizinci yüzyıldan itibaren tıpta kaydedilen tanı ve tedavi olanaklarının hızlı gelişiminin bir sonucudur. Hastalıklara karşı savunma olanağı varken, bunlara başvurmamak ve hatta bedeni bilinçli bir şekilde kötü kullanmak, modern kültür içinde ahlâken olumsuz bir davranış olarak nitelendirilmeye başlanmıştır. Spor, bedeni iyi kullanmanın hem koşulu hem göstergesidir.

Spor, bedenle olan ilişkisinin yanı sıra, toplumsal anlamda bir dizi temel olgunun simgesel anlatımı olarak da işlev görür; bunların başında üretim gelir. Spor, toplum sistemini mümkün kılan üretim örgütlenmesinin bir anlatımıdır. İlerleme fikri, rekabet ve performans olgularını da beraberinde getirir. Sporun varoluş nedeni, bu rekabet ve performansı desteklemek, ortaya konan değerleri bu bağlamda vurgulamaktır. O yüzden, bir sportif yarışmayı hile yaparak, rakiplerini ahlâk-dışı bir şekilde engelleyerek kazananlar kazanmış olarak kabul edilmezler. Bunun yerine dürüst oynamak (fair play, kurallara uymak, kendi gücüne güvenmek, kendi performansıyla rakibi yenmek, vb.) kabul görür.

Böylece spor, her şeyden önce, içinde yapılandığı üretim biçimi ve onun üretim ilişkilerini yansıtır. Modern kültürde spor, bireysel başarıyı, performansı, sürekli daha iyisini (ilerleme) hedefler; bununla birlikte sınırları iyi çizilmiş bir hukuk düzeni ve normatif çerçeve içinde hareket etmeyi önceler. Bu yönüyle spor, modern kültürün rasyonelleşme (daha verimli, daha kesinlikli, daha ölçülebilir ve öngörülebilir olma) yönündeki eğilimiyle uyumludur. Teknolojinin gelişmesi, ölçümdeki kesinliğin git gide daha ayrıntılı yapılabilmesini mümkün kılmaktadır; bu da sürekli rasyonelleşen bir dünya tasavvurunun bir uzantısıdır. Diğer yandan, sporun, içinde geliştiği üretim ilişkileri, ondan beklenen mükemmeliyet ve performansın işaret ettiği paylaşım düzeninin altını çizer. Buna göre, mevcut kurallar dâhilinde icra edilen spor etkinliği daima tek bir kazanana gerektirir; rasyonelleşmiş bir süreç sonucunda bir performans hiyerarşisi oluşur. Ödüllendirme yine bu sıralamaya göre olur: Altın, gümüş, bronz madalyaların dağılımı, ilk üç sıraya yerleşenlerin, yukarıdan aşağıya birbirinden daha aşağı basamaklara yerleştirilerek selam-

lanmaları (toplumsal statü hiyerarşisi), kazananın kendi millî marşıyla onurlandırılması, primlerin tahsisindeki basamaklandırma, sporcuların başarıları ölçüsünde toplumsal rağbet görmeleri vb.

Her ne kadar sporu saran genel toplumsal söylemde sürekli olarak centilmenlik, saygı, nezaket, kardeşlik gibi değerlere vurgu yapılsa da, spor esasında bir mücadeledir; rakiplerin alt edilmesinin esas olduğu bir karşılaşmadır. Spor bir hasmâne karşılaşma niteliği taşır; bu özelliğiyle toplumsal çatışmanın en yaygın ve en stilize metaforlarından biri olma işlevini görür. Spor, özellikle modern kültürün rasyonel çerçevesi içinde, çatışmanın içerdiği şiddetin evcilleştirilmiş, biçime sokulmuş, iyi denetlenen simgesel bir anlatımı olarak düşünülebilir. Toplum hayatındaki içkin şiddeti yansıtmaya açısından, çağımızın modern spor anlayışı ile rakibe çok daha vahşi ve acımasız olunabilen, bugün kabul ettiğimiz ahlâk kurallarının ihlal etmeyi kabul edilebilir bulan antik çağ spor anlayışını karşılaştırmak yeterlidir. Modern dünyada şiddet, git gide daha soyut ve simgesel biçimlerde ifade edilme eğilimindedir. Şiddetin bu şekilde stilize edilip geniş kitlelerin tanıklığına sunulması, aynı zamanda toplum hayatındaki şiddetin kontrollü bir şekilde serbest bırakılması anlamını taşır.

Spor çatışma temsili olduğu kadar, toplum yaşantısındaki alış-veriş ve etkileşim araçlarının simgesel ifadesidir. En bireysel sporda dahi bir ekip çalışması ve grup işbirliği mevcuttur. Ayrıca spor etkinliğindeki rakip ekipler arasında, çatışma halinde dahi olsa bir alış-veriş etkileşim olur. Bu durum, birbirini yok etmeyi amaçlayan birliklerin, en ölümcül anlarda bile, kaçınılmaz olarak iletişim kurdukları, madde ve anlam alış-verişinde buldukları savaş durumuna benzer. Spor, sava-

şa oranla çok daha ehlileştirilmiş, düzenlenmiş, içerdiği şiddeti soğurulmuş bir etkinliktir. Bununla birlikte, esasında en sert geçen karşılaşma bile, rakiple bir etkileşime girilen, özellikle farklı deneyimlerden simgelerin mübadelesinin gerçekleştirildiği bir kültür düzlemidir. Bu karşılaşmalar, aynı zamanda seyirciyle kurulan ilişkiyi de içerirler. Zamanla spor dallarının kurallarının değişmesi, olumlu ve olumsuz olaylar karşısında yeni kurallar ve önlemler benimsenmesi, rakiplerin ve seyircilerin, spor etkinliklerinde doğrudan ve dolaylı etkileşime girmeleri, çeşitli tipte alış-verişlerde bulunmalarının doğal sonucudur.

Spor çatışmayı yansıttığı kadar bütünleşmeyi de simgeler. Zira toplumsalın bir boyutu karşılaşma, çatışma, şiddet ise diğer boyutu uyumlaşma, yapılanma ve bütünleşme yönündeki eğilimlerin bir toplamıdır. Spor karşılaşmaları ekibin (bireysel sporlar dâhil) hem kendi arasında hem seyircisiyle bütünleşmesini sağlar. Belli bir ülkeye yönelik eylemlilik kitlede belli bir heyecan yaratır. Diğer yandan şiddetin simgesel olarak ifade edilebildiği ve sistemli bir şekilde bütünleşme coşkusuna dönüştürülebildiği toplumsal ortam, hem cemaat kimliği inşa eder hem ortaklaşa bilincin yüzeye çıktığı olağanüstü taşma

anları (extase) yaratır. Toplumsal bütünleşmenin sağlanmasında kolektif bilincin bazı olağanüstü anlarda açığa çıkması ve o ortamı paylaşan topluluk bireylerince kolektif bir şekilde deneyimlenmesi büyük önem taşır. Spor karşılaşmaları özünde basit hedefleri içerdiği için (kazanmak-kaybetmek, taraftar olmak-taraftar olmamak, vb.), hem geniş kitleleri daha kolay etkiler hem başka koşullarda, kültürel, ideolojik, siyasi, ekonomik nedenlerle bir araya gelmeleri olanaksız bireyleri basit ancak kesin bir hedef etrafında bir araya getirir (*Ayhan DEVER (2015). Spor Sosyolojisi, Siyasal Kitabevi, Ankara, 144*). Üs-

telik spor seyircisi ve taraftarı olmak, ayırt edilmesi çok kolay tekil bir aidiyet kodunu benimsemek anlamına gelir. Renkler, bayraklar, logolar, vb. ile simgelenen taraftarlık, böylece bir yandan o gruba ait olanların arasındaki dayanışmayı dinsel bir güçle pekiştirir, diğer yandan kimin içeride kimin dışarıda olduğunu, diğer bir deyişle kimin 'biz'e dâhil kimin 'biz-olmayan' düşmanlar olduğunu tartışılmaz bir kesinlikle vurgular. Özellikle modern hayatta olguların karmaşıklığı, sıradan bireyin bunlar karşısında ve içinde nasıl tavır alacağını belirsizleştirmektedir. Spor, bu açıdan, basit kodlarıyla, bir çeşit alternatif dünya sunar. Üzerinde uzun uzadıya düşünülmesi gerekmeyen, yenmek-yenilmek seçeneklerinden başka eylem bağılamı, sporcu, ekip ya da kulüp taraftarlığının basit kodlarından başka aidiyet biçimi olmayan bir var oluş kipi sunar. Kitlelerin spora olan merakı, özellikle otoriter rejimlerde, başta futbol olmak üzere, spor üzerinden toplumu denetim altına alma eğiliminin görülmesi bu kodların basitliğinden

kaynaklanır. Nitekim futbolun yaygınlaşmasının altında, diğer birçok spor dalına oranla basit kuralları olması, belli bir eşitlik duygusu yaratması, takım halinde çalışmanın önemini vurgulaması, rekabetçi bir düzende performansa dayalı bir oyun sergilenmesi, üstelik bunu binlerce kişinin tanıklığında yapabiliyor olması gibi unsurlar rol oynamıştır. Takım sporları başta olmak üzere, bütün spor dallarında, işbirliği yapan sporcular ve onların performansına tanıklık eden geniş seyirci kitlesinin hem kendi aralarında hem toplam olarak bütünleşmesini sağlayan bir ülkü birliği, heyecan ve coşku paylaşımı görülür. Bu bütünleştirici güç, bir çeşit şiddet ve taşkınlık emici mekanizma gibi de işlev görür. Sporun bütünleşme sağlayıcı özelliği, ona dâhil olan aktörler arasındaki toplumsal mesafeleri azaltıcı, mevcut hiyerarşilerin görünmezleşmesini sağlayıcı bir yanılsama kaynağıdır. Bir spor karşılaşmasının seyircisi olmak, aynı zamanda, gündelik hayatta çatışma ve gerilim kaynağı olan statü ve gelir farklılıklarını, kültürel uzlaşmazlıkları, ideolojik çatışmaları, belli bir zaman diliminde de olsa askıya almak demektir. Böylece sahici toplumsal çelişkiler algılanmaz olup yalnızca basit bir amaç etrafında toplanan bir kitle oluşur.

Spor hakkındaki söylemin toplum hayatında süregidiyor olması, bu farklılıkların göz ardı edilmesine hizmet eder. Bu açıdan bakıldığında, spor bir çeşit yabancılaştırıcı etki yapar. Birey, spor seyirciliğinin sağladığı gerçek toplumsal konumunu algılayamaz; onun yerine, kendisini, ekonomik temeli olmayan yapay bir aidiyet etrafında, kendisinden statü olarak daha üst konumda olanlarla bütünleşmiş olarak algılar. Sporun bu kadar önemli bir ekonomik etkinlik ve ideolojik aygıt olması bu sahte-aşkınılık hali sayesinde gerçekleşir. Bu da bütünleşmenin diğer yüzü olarak nitelendirilebilir. Sporun ideolojik yeniden üretim aygıtı özelliği, ayrıca başarı öyküleri, mitler, kahramanlar ve hayranlık kültürü yaratma işleviyle de gerçekleşmektedir.

Günümüzde spor dünyası, etkinlikleri, performansı, onun hakkındaki kamusal söylem, tek başına ideolojik bir simge, çok boyutlu bir toplumsallaşma süreci, geniş bir kültürel etkileşim bağlamı ve hızla büyüyen bir kapitalist sektör haline gelmiştir.

Spor, bütün çelişkileriyle toplum düzeninin bir izdüşümüdür.

TÜKENMİŞLİK ÜZERİNE

YAZI: Merve ATİK
merve_ci@hotmail.com

Duygusal tükenme, kişinin yaptığı iş nedeniyle fiziksel ve duygusal açıdan kendini aşırı yorgun ve yıpranmış hissetmesi olarak tanımlanır.

Tıp fakülteleri üniversitele-
rin en soğuk, en sıkıcı bö-
lümüdür belki de. Çoğu,
üniversite kampüsünden uzak,
hastane bünyesinde ya da yakının-
da kurulmuştur. Tıp fakültesinde
öğrencilik, eğlenceli gençlik akti-
vitelerinden çok doğum, hastalık
ve ölüm üçgeninin içerisindeki bir
doğaçlama sahnesinde geçer. Ölü-
mün soğukluğu daha birinci sınıfta
kadavra ile karşılar hekim adayları-
nı... Hiç düşündünüz mü üniversite
giriş sınavında en yüksek puanları
alarak tıp fakültesini tercih eden
gençler, nasıl bir gelecek hayali ile
bu tercihi yapmaktadır? Üstelik di-
ğer meslek gruplarından daha uzun
bir lisans eğitiminin onları bekledi-
ğini bile bile... Mezuniyet sonrası
uzmanlık eğitiminin ve hayat boyu
eğitimin devam edeceğini bile
bile... Alınan her yeni diplomanın
karşılığının bir mecburi hizmet ile
ödüllendirileceğini (!) bile bile...
Kimi zaman ailesi, eşi ve çocukla-
rından daha çok hastalarını görece-
ğini bile bile... Gece/gündüz kav-
ramı olmaksızın çalışmak zorunda
olacağını bile bile...

Elbette ki herkesin kendine göre bir
sebebi var. Belki daha refah bir ge-
lecek hayali, belki saygınlık, belki
itibar beklentisi ya da bunların hiç
biri değil de sadece birilerine yar-
dım etmenin verdiği manevi haz
duygusu...

Siz doktorların yaptıkları tüm fe-
dakârlıkların, katlandıkları zorluk-
ların sonunda, beklentilerinin kar-
şılandığını düşünüyor musunuz?
Yani hastalardan, hasta yakınların-
dan, meslektaşlarından ya da üstle-
rinden bekledikleri takdiri alıyorlar
mı? Maddi tatmin yaşıyorlar mı?

Hemen eldeki veriler ile bir cevap
vermek gerekirse, ülkemizdeki
göğüs hastalıkları hekimlerinin
yalnızca %15'i üstlerinden takdir
gördüğünü düşünüyor. Yüzde 64'ü
hasta ve hasta yakınları ile iletişi-
mi sorun olarak tarifliyor ve sadece
%9'u aylık gelirini yeterli buluyor.

İşte tam bu noktada günümüzün
popüler kavramlarından “Tüken-
mişlik” (burnout) işin içine giriyor.
Kişinin meslek seçimi ve iş hayatı
ile ilgili beklentilerinin, gerçekler
ile örtüşmemesi tükenmişlik için
önemli bir risk faktörü olarak ta-
nımlanmakta. Tabii ki pek çok kişi-
sel ve örgütsel değişkenin de ayrıca
bu duruma etkisi mevcut.

Tükenmişliğin “mesleki bir tehli-
ke” olarak ilk klinik tanımı, sağlık
çalışanları arasında görülen yor-
gunluk, hayal kırıklığı ve işi bırak-
mayla karakterize bir durumu ta-
nımlamak için bir sağlık hizmetleri
kuruluşunda psikolog olarak çalı-
şan Herbert Freudenberger tarafın-
dan 1974 yılında yapılmıştır. Freu-

denberger tükenmişliği, “Başarısız olma, yıpranma, enerji ve güç kaybı veya karşılanamayan istekler sonucu bireyin iç kaynaklarında tükenme durumu” şeklinde ifade etmiştir.

Daha sonra tükenmişlik kavramını Maslach ve Jackson geliştirmiştir. Christina Maslach tarafından yapılan tanıma göre tükenmişlik, yaptığı iş gereği sürekli olarak insanlarla yüz yüze çalışan bireylerde sıklıkla görülen ve duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarıda azalma olmak üzere üç alt boyutu olan bir sendrom olarak değerlendirilmektedir.

Duygusal tükenme, kişinin yaptığı iş nedeniyle fiziksel ve duygusal açıdan kendini aşırı yorgun ve yıpranmış hissetmesi olarak tanımlanır. Duygusal tükenme yaşayan kişi, taşıdığı duygusal yükü en aza indirmek için sürekli iş ortamından kaçmaya yönelir. Verilen molarları uzatmaya çalışma, gereksiz

rapor/izin kullanarak iş ortamından uzaklaşma davranışları sergiler. İnsanlarla ilişkilerini, işini yapmaya yetecek olan en düşük seviyeye indirir. Bu kişiler kendilerini yeni bir güne başlayabilmek için gerekli enerjiden yoksun hissederler. Ertesi gün yeniden işe gitme zorunluluğu büyük bir endişe kaynağıdır.

Duyarsızlaşma, kişinin bakım ve hizmet verdiklerine karşı, duygudan yoksun biçimde tutum ve davranışlar sergilemesini içermektedir. Duygusal tükenme yaşayan kişi tarafından aslında bir savunma mekanizması olarak geliştirilir. Kişi hizmet verdiği insanlara birer nesne gibi davranır, karşısındakilere aşağılayıcı ve kaba davranışlar sergiler, onların rica ve isteklerini göz ardı eder. Küçültücü bir dil kullanma, insanları kategorize etme, katı kurallara göre iş yapma ve başkalarından sürekli kötülük geleceğini sanma, duyarsızlaşmanın ilk belirtileri arasındadır.

Kişisel başarının azalması boyutu, kişinin kendisini işinde yetersiz ve başarısız olarak değerlendirmesini ifade eder. Kişi başkalarına karşı geliştirdiği yanlış düşünce ve davranışları nedeniyle kendini suçlu hisseder. Kendisi hakkında başarısız hükmünü verir. Olumlu sonuçlara ulaşmak için defalarca denemede bulunmasına rağmen sonuç alamadığını gördüğünde stres ve depresyon bulguları sergiler. Kişiler bu denemeleri defalarca tekrarladıktan sonra, yeniden denemenin faydalı olmayacağını düşünerek denemekten vazgeçerler.

Özellikle son yıllarda sağlık sisteminde meydana gelen değişim sürecinin etkisi ile hastane başvuruları yaklaşık üç buçuk kat artmıştır. Artan bu talep karşısında hekimlerden kısa zamanda daha fazla hastaya bakmaları beklenmekte, hastalara sunulan sağlık hizmeti ise niteliğini kaybetmektedir. Başvuran hastanın medikal öyküsünün bile hakkı ile

alınmadığı poliklinik ortamında “vakitsizlik” temelli iletişim kazaları oluşması kaçınılmazdır. Bu konuların toplumbilim perspektifinden incelenmesi daha doğru olsa da günümüz insanın temel problemi olan sabır, saygı ve empati yoksunluğunun yaşamın pek çok alanında şiddeti beraberinde getirdiği söylenebilir. Medya aktörlerinin de kışkırtması ile toplumda hekim saygınlığı azalmış, hekimler topluma hedef olarak gösterilmiştir. Sağlık çalışanlarına şiddet ve malpraktis davaları artmıştır. Değişen sistem ile kamusal sağlık kurumlarında işletme anlayışının yaygınlaşması, verimlilik

esaslı kalite yönetimi ve performans temelli ödeme sistemi, hekimlik mesleğinin temel taşlarını değiştirmiş, “meslek etiği” kavramı yeniden sorgulanır olmuştur.

Daha fazla hasta bakan, daha çok tetkik isteyen, daha fazla girişim yapan (puan toplayan!) hekim makbul hale gelmiştir. Yeni sistem, hastasının gözünün içine bakan, yeterince dinleyen, eksiksiz fizik muayene yapan hekimlere ceza olarak düşük ücretlendirmeyi layık görmektedir. Mevcut sistemsel ve toplumsal karmaşanın içinde, Hipokrat’tan günümüze gelen meslek etiği

çerçevesinden de uzaklaşmama-ya çalışarak mesleğini sürdüren hekimler zorlu bir iş/özel hayat denklemi içerisindeyler.

Verilen emeğin ve iyi niyetin karşılığının maddi ya da manevi alınmadığı duygusu, iletişim problemleri, artan iş yükü, sistemsel ve yönetsel sorunlar, uzun mesai ve vardiya koşulları içerisinde hekimler kolaylıkla tükenmişlik döngüsüne girebilmektedirler. Son yıllarda tükenmişliğin hekimler arasında arttığı bilinmektedir.

Tükenmişlik yaşayan hekimler hastalarına karşı duyarsızlaştığın-

da gereken bakımı onlara gösteremezler. Bu nedenle "hastane", çalışanların sağlığının simbiyotik olarak hizmet ettikleri insanların sağlığı ile ilişkili olduğu bir ortam olarak değerlendirilmelidir. Hekimlerin duyarsızlaşması toplumun felaketi olacaktır.

Bu süreçte çözüm üretmek için, konuya taraf olan birimler, bir masa etrafında eşit koşullarda ve eşit güçte derhal bir araya gelmelidir. Sistem, hasta ve hekim odaklı olarak tekrar gözden geçirilmeli ve tüm aşamalarda aklın, bilimin, hümanizmin yol gösterici olduğu yeni bir yapı oluşturulmalıdır.

YAPTIM, YAPIYORUM; YAPABİLİRİZ!

YAZI: Çiğdem ÖZESMİ
cigdem.ozesmi@me.com

Benim tek başına ne katkı olabilir ki, demiyordu insanlar, karınca kararınca ellerinden geleni yapıyorlardı.

Sevgili eşim Mustafa Özemi'nin cennete çevirdiği bahçemizde doğal gölge durumuna göre özel isimlendirdiğimiz dört ayrı oturma köşesi var: "Melisa Bar", "Begonvil Restoran", "Köşe Restoran" ve "Zeytin Kafe". Zeytin Kafe'de oturmuş kahvemi içerken içinde yaşadığımız dünya hakkında düşüncelere daldım. Bu gün için gündemde olan çöp ayrıştırma, geri dönüşüm, herkes kapısının önünü süpürse bütün şehir temiz olur konuları uygulamalı olarak çocukluğumdan beri ailemde yaşadıklarım... Özellikle annem sıkı bir çevreciydi. O zamanlar tek tük sivil toplum kuruluşları (STK) vardı. Hele de çevre örgütleri adı dahi duyulmamıştı. Benim tek başına ne katkı olabilir ki, demiyordu insanlar, karınca kararınca ellerinden geleni yapıyorlardı. Şimdilerde her konuda STK'ların varlığı güç veriyor. STK içinde gönüllü çalışmak ise kişiye hem prestij sağlıyor hem de hayalinizdeki projeleri gerçekleştirme imkanı veriyor. Benim için öyle oldu...

Çocukluğumdan itibaren geliştirdiğim hobilerimi de katarak zaman zaman bireysel, zaman zaman STK'larda görev alarak Sosyal Sorumluluk Projelerinde yer aldım. Bu da benim yaşamımın her evresini anlamlı kıldı, mutlu etti. Bireysel olarak ne mi yaptım? İmza verdim: İnsan hakları, hayvan hakları, kadına şiddete son, çevre katliamına son gibi konularda... Destek ol-

dum: Yine bu ve benzeri konularda çalışan STK'ların muntazam aylık destekçisiyim. Özellikle çevre konusunda okullarda ve kadın topluluklarında konferanslar veriyorum. Hazırlarken ve sunarken ne çok şey öğreniyorum.

Mordoğan Deniz Festivalinde, sahilden çoğunluğu naylon poşet olan çöpleri topluyoruz. Dalgıçlar ise dibe oturmuş yine çoğunluğu naylon poşet olan, koltuktan tutun, araba tekerine kadar çöpleri çıkarıyorlar. Bunları gördükçe nasıl bir felakete sürüklendiğimizi daha iyi idrak edebildim. Naylon poşet kullanımını azaltmak, hatta ortadan kaldırmak için bir şeyler yapılmalıydı. Nitekim oluşturduğumuz "Naylon Poşete Son! Bez Torba Kullan!" projemizin farkındalık yarattığına inanıyorum. Bunun güncel bir göstergesi, hükümetin en azından marketlerde poşetlerin para ile satılması kararı sonucunda kullanımın azalmasıdır. Ondan öte var olan farkındalığın pekişmesini de sağladı.

Bu yıl TEMA, Milli Eğitim Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile ortaklaşa yürütülen "Sıfır Atık" projesinde görev almaktan ne kadar mutlu oldum anlatamam. Öğretmen ve öğrencilerin heyecanı ve ilgisi muhteşemdi. "Naylon Poşete Son! Bez Torba Kullan!" projesini yürütürken edindiğim bilgilerden bu proje sunumlarında da yararlanmak hoştu.

Yine bu yıl, TEMA'nın çok önem verdiği, "Ağaç Kardeşliği" projesinde gönüllü eğitmen olarak görev almak benim için de çok önemliydi. Üçüncü sınıflarda yürütülen projede uygulamalı olarak tohumdan fidan elde ettiler. Kasım ayında fidanlarını toprakla buluşturduk. Yerel ağaç çeşitlerini doğal alanları içerisinde görüp öğrenmek, yaprak-

larından ağacı tanımak, öğrencilerimize ve bizlere çok şey kattı.

Anne Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV)'nin yetişkinlere okuma ve yazmayı öğretmek, okuduklarını anlamalarını ve düşündüklerini yazabilmelerini sağlamak, ayrıca, destek programları ile farkındalıklarını artırmak amacıyla düzenlenen

15 günlük eğitim programına eşimle birlikte katılmıştık (2012). Eğitim programına katılmanın ufkumu bu kadar açacağını düşünmemiştim.

Akabinde Amerika'ya gidişimiz söz konusu olunca orada okuma yazma bilmeyen bir kadın grubu oluşturmak zor olduğundan yaptığımız program değişikliğiyle Wisconsin Üniversitesi'nde çalışan anne babaların dört-sekiz yaş arası çocuklarına eğlendirerek Türkçe eğitimi vermek ayrı bir deneyimdi. En önemlisi Türkiye'ye dönüşümüzde henüz okuma yazmaya başlamayan birinci sınıf öğrencilerine sekiz hafta "Okumak Eğlencelidir" projesinde AÇEV'in uzman kişilere seçtiği kitapları okumak ve kitapta yer alan konularla ilgili

bir etkinlik yapmak gerçekten eğlenceliydi.

Öğrencilerin mutluluğu bize de yansıdı. Program tamamlandığında, bu güzel öğrenciler ve sınıf öğretmeninden ayrılmak istemedim. Bu bağlamda, uzman kişileri de toplayarak "Kuş Gözlemine Seviyorum" başlıklı projeyi ürettik. Böylece 20 öğrenci, birden dördüncü sınıfa kadar kuş gözlemi hakkında bilgilendirildi, ilkbahar ve sonbaharda buna uygun alanlarda kuş gözlemi yaptılar. Her fırsatta mutluluklarını dile getirip ileride kuş gözlemcisi olmayı istediklerini vurguladılar. Ayrıca, TEMA işbirliği olan bazı okullarda "Kuş Gözlemine Seviyorum" konusunda seminerler verdim.

Gurur duyduğum projelerimden biri de doğumdan itibaren bebeğin kitapla tanışması için ürettiğim “Bez Kitap” oldu. Cumhuriyet Bayramı’nda doğan çocuklara bez kitap, annelerine de çocuk bakımı ve beslenmesi kitabı hediye edildi. Kitabı gören komşularım yapımını öğrenmek istedi. Böylece birlikte üretim grubumuz (Bolobolo) oluştu. Ürettiğimiz kitapları en yararlı şekilde değerlendirmek için, arkadaşlarımdan da önerisiyle, ön görüşmeden sonra Anadolu Otizm Vakfı’na yeni yıl hediyesi olarak yolladık. Eminim bu çalışmamızın devamı gelecek.

Üreterek geçen günler, yıllar içinde projeler birbirini kovalıyor. Bir proje diğerini doğuruyor. Hepsi daha güzel bir gelecek için... Arkadaşlıklar kuruluyor, ekipler oluşuyor. Bu etkinlikleri yeri geldikçe “Yaşam Sevinci” anı kitabımda anlattım. Yazmayı planladığım “Akademisyenlikten Sonraki Yaşam” kitabımda ise detaylı ele almak istiyorum. Böylece, okuyarlarda daha güzel bir dünya yaratmak için istek oluşturmayı ve isteği olup “Sadece ben ne yapabilirim” karamsarlığıyla harekete geçemeyenlere örnek olmayı umuyorum. İyiye ve güzele, adım adım, hep birlikte...

SAKIN ISAAC ASIMOV OKUMAYIN!

YAZI: Nazan ÇOBANOĞLU
drncobanoglu@yahoo.com

“Robotlar
dünyasında
robot çocuk
olursa nasıl
olur?”

Aranızda daha önce Isaac Asimov okumayanınız varsa eğer, kendini bu konuda yalnız hissetmesin, çünkü ben de onu çok geç keşfedenlerden biriyim. Son zamanlarda beni bir bilim-kurgu merakının sarması sonucu arka arkaya birkaç kitap okudum. Yapay zekânın insan dünyasında giderek kendine daha çok yer bulduğunun çoğumuz gibi ben de farkındayım. Isaac Asimov’un “Ben, Robot” kitabını okuduktan sonra, biraz da bir çocuk sağlığı ve hastalıkları hekimi olmanın etkisiyle, “Robotlar dünyasında robot çocuk olursa nasıl olur?” sorusu beynimi kemirmeye başladı. Bu durumda robotlar dünyasının özellikleri nasıl olabilir diye düşündükten sonra çıkarımlarımı sizinle de paylaşmaya karar verdim.

Çıkarım 1: Eğer robot çocuklar olursa ebeveyn robotlar da olmalıdır.

Çıkarım 2: Ebeveyn robotlar olması durumunda robotlar için cinsiyet ve aile kavramları da olur.

Çıkarım 3: Robotlar için cinsiyet ve aile kavramları olması toplumsal cinsiyet denen, kadın ve erkeklerin beklentilerini, değerlerini, görünümelerini, davranışlarını, inanç sistemlerini ve rollerini tanımlayan fikirlerin sosyal yapılanmasını kâçınılmaz kılar.

Çıkarım 4: Bir robot annenin gebelik süreci diye bir şey söz konusu olmadığı için, onun bir insan-kadın

gibi gebelik planı yapmaya başladığı dönemden itibaren ve gebelik boyunca beslenmesine, uykusuna ve stres kontrolüne dikkat etmesi, ayrıca sigara, alkol, uyuşturucu, hava kirliliği gibi tehlikelerden uzak durması gerekmez. Annenin gebelik yaşının ileri olması ya da taşıdığı veya sahip olduğu genetik hastalıkların bebekte olup olmadığı değerlendirilmesi için amniyosentez veya korion villus örnekleme gibi bir işlem uygulanması da gerekli olmaz. Doğarak var olmadığına göre robot çocuğumuzun erken doğum ve buna bağlı riskleri, normal vajinal yoldan doğmamının yol açtığı vajen florası ile temas etmemeye bağlı atopik bir birey olma riskini göğüslemesine de gerek olmaz.

Çıkarım 5: Bir robot anne, çocuğunu anne sütü ile besleyip sağlıklı bağırsak mikrobiyatasına sahip olmasını sağlamak gibi bir kaygıyla karşı karşıya kalmaz.

Çıkarım 6: Bir robot çocukta ve erişkinde mikroorganizma ve parazitler (en azından insanın bildiği anlamda) bir tehdit oluşturmayacağı için aşı olmalarına gerek olmaz.

Çıkarım 7: Hepimizin çok iyi bildiği gibi bir insan çocuk için ilk iki yaş nörogelişimsel açıdan en önemli dönemdir, çünkü bu dönem beyindeki nöronlar arasında en fazla sayıda bağlantının olduğu dönemdir. İlk iki yaşta çocuğun beslenmesi, uyku süresi, ebeveyninin ona karşı sevgi dolu, saygılı ve

İlgili olması sağlıklı bir nörogelişimsel süreç yaşamasını sağlar. Daha sonrasında da ebeveyninin tutum ve davranışları çocuğun benlik saygısı, kendine güven, etik ve ahlaki değerler geliştirmesinde en önemli paya sahiptir. Bir robot çocuk açısından böyle bir kaygı duyulmasına gerek olmaz ve bu robot çocuk nevroz ve psikoz gibi ruh sağlığı problemleri yaşamaz. Zaten robotların ruhları da olmaz (Öyle mi acaba?).

Çıkarım 8: Robotların insanlar gibi beş duyusu değil belki altı, belki yedi belki de çok daha fazla duyusu olur (Bu duyuların nasıl olabileceğine dair, sahip olduğum insan beynim nedeniyle hiçbir fikrim yok).

Çıkarım 9: Robotlar yapıldıkları andan itibaren bilmeleri gereken her şeyi bildikleri ve yeni öğrenme diye bir durum onlar için söz konusu olmadığı için (öyle mi acaba?) bir robot çocuğun okula gitmesine gerek olmaz.

Çıkarım 10: Robotlar birbirleriyle iletişim kurarken vücut dili diye bir kavramdan söz edilemez. Bir robot çocuğun iletişim kurmayı öğrenmek gibi zor bir süreci yaşaması gerekmez.

Çıkarım 11: Robotların duyguları olmadığı için, sevinçli, hüzünlü, kızgın, kaygılı, üzgün, mutlu, tasalı, neşeli, hayal kırıklığına uğramış, umutlu, korkmuş, sinirli, umutsuz ve benzeri duyguları yaşayan bir çocuk veya erişkin robottan söz edilmez.

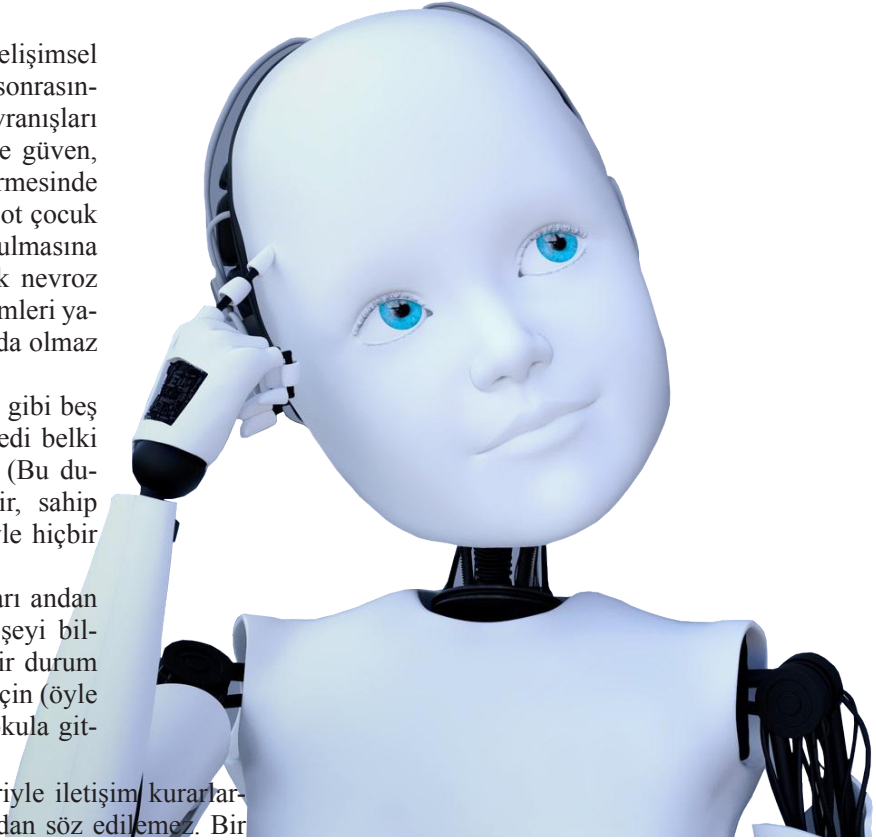
Çıkarım 12: Robot çocuk veya erişkin için çalışkan, tembel, hırslı, kışkırtıcı, haset, ukala, dedikoducu, şüpheli, titiz, tuttuğunu koparan, uysal, kibirli, dışa dönük, çekingen, içine kapanık ve benzeri kişilik özelliklerine sahip olmak söz konusu olmaz.

Çıkarım 13: Bir robot çocuğun gelecekte hangi mesleği yapacağına dair bir karar vermesi ve sevmediği bir mesleği yapmak zorunda kalacağı için kaygı duyması gerekmez.

Çıkarım 14: Robotlar için acı çekmek veya zevk almak söz konusu olmadığı için acıdan kaçınmayı veya haz peşinde koşmayı öğrenen ya da isteğini duyan bir çocuk veya erişkin robot olmaz.

Çıkarım 15: Robotların uyumak gibi bir döneme ihtiyaçları olmaz, bu da çalışma ve üretim için daha fazla zaman olması anlamına gelir.

Çıkarım 16: Hastalandığında (ya da arızalandığında mı demeliyim?) ilaç kullanması veya ameliyat olması gerekmeyen robot çocuğun tedavisi hekimler tarafından değil mühendis ve teknisyenler, hatta belki robot

mühendis ve teknisyenler, tarafından yapılır.

Çıkarım 17: Sosyalleşmek gibi bir kavram robotlar için söz konusu olmadığı için kahvehane, restoran, kulüp ve benzeri mekanlara ihtiyaç olmaz. Ebeveyn robotlar çocuğunun böyle mekanlarda uygunsuz kişilerle arkadaşlıklar kurup uygunsuz alışkanlıklar edinmesinden endişe duymazlar. Zaten uygunsuz diye bir kavram da olmaz.

Çıkarım 18: Robotlar için zaman kavramı yoktur. Bu nedenle yaşlanmak gibi bir korku duymazlar.

Çıkarım 19: Robotlarda ölüm düşüncesi olmadığı gibi varlığının farkında olma ve benlik düşüncesi de olmaz. Bu nedenle varlığını ve varlığının amacını sorgulayan ne çocuk ne de erişkin bir robota rastlanmaz.

Çıkarım 20: “Bu dünyayı ve evreni yaratan nedir? Doğa olayları nasıl olmaktadır? Duyularımın ötesinde fark edemediğim şeyler benim için yok mudur?” gibi soruların cevabını bulmaya çalışmak robotlar için söz konusu olmaz (Öyle mi acaba?).

Çıkarımlarımın doğru mu yanlış mı olduklarını öğrenmeye belki de benim ömrüm yetmeyecek. Merak etmeye devam etmekten başka yapabileceğim bir şey yok.

Benim düştüğüm duruma düşmek istemiyorsanız eğer, siz siz olun, sakın Isaac Asimov okumayın.

İNSAN ODAKLI DÜNYANIN SONUNA GELİRKEN

YAZI VE FOTOĞRAFLAR:
Cantay GÖK
mcantaygok@gmail.com

Her şeyin merkezine insanı koyarak şekillendirdiğimiz dünyanın sonuna hızla yaklaşıyoruz. Soru şu: Bunu kendimiz isteyerek güzellikle mi yapacağız, yoksa doğanın acı bir şekilde yapmasını mı bekleyeceğiz?

Bundan 52 yıl kadar önce dünyaya geldiğimde, dünya insan nüfusu yaklaşık 3,5 milyar kadar olmuş. Ellili yaşlarımın başında bu rakam hızla 8 milyara doğru ilerliyor. Bu süreçteki teknolojik gelişmelerden nasibini fazlasıyla alan tıp alanındaki ilerlemelerle birlikte ortalama insan ömrünün hızla uzadığını gördük. Yine aynı süreçte teknolojik gelişmeler ülkeler arası ticareti hızla artırdı. Yeni ortaya çıkan ürünler, ticaretin kolaylaşması, taşımacılığın hızlanması ve yaygınlaşması ile birlikte, ülkelerin genel olarak refah seviyesinin artışı bireylerin tüketim sürecini hızlandırdı ve artırdı. Bu süreçte insan nüfusu en az 2 kat artarken tüketim çok daha fazla arttı. Genel olarak tüm dünyanın benimsediği ekonomik modelimiz de bu tüketim konusunda üzerine düşeni fazlasıyla yaptı. İkinci dünya savaşı sonrasında adeta patlama yapan ekonomik büyüme ve bu büyümeyi sağlayan model, insanları adeta büyülemişti. Neredeyse hiç kimse bu işin nereye varacağı konusunda düşünmüyordu. Ama birçok ülkeye refah, mutluluk getiren bu durumun ağır bir bedeli olacağını fark edilmesi çok uzun sürmedi. Ekonomik büyümemizin, refah artışımızın çevresel ve iklimsel sonuçları ortaya çıkmaya başladı. Yine teknolojik gelişmenin bir eseri olan internet ve uzantısı

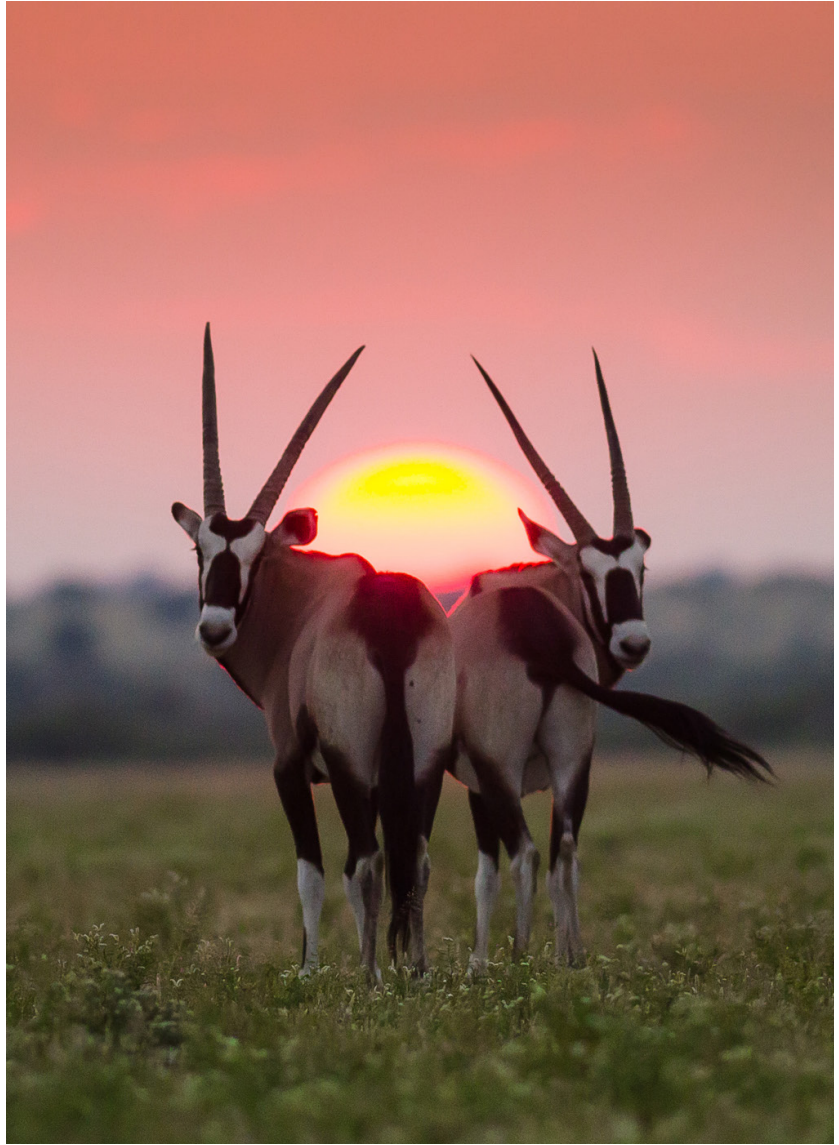
sosyal medya ile dünyanın her yerinde neler olup bittiğini daha fazla insan görmeye, öğrenmeye başladı.

Dünya Doğayı Koruma Vakfının (WWF-World Wildlife Fund) son yıllarda yayınladığı raporlarda 1970 yılından bu yana dünyadaki yaban hayatın en az %60'ının yok olduğu belirtiliyor. Birkaç örnek verirsem; ben doğduğumda sayıları 250 binden fazla olan Afrika aslanlarının sayısı 20 bine, sayıları 100 binlerle ifade edilen kaplanların sayısı 3 bine, yine sayıları eskiden milyonlarca ifade edilen gergedanların 25 bine, fillerin nüfusu 400 bine gerilemiş durumda. Denizlerdeki balık stoklarının yarısının ikinci dünya savaşından bu yana yok olduğu söyleniyor. Ormansızlaşma tüm hızıyla devam ediyor. Amazonlar, Güney Asya'nın ve Orta Afrika'nın yağmur ormanları hızla yok oluyor. Son birkaç on yılda hızla yaygınlaşan kullan-at kültürümüz, nehirleri, denizleri, okyanusları adeta birer plastik çöplüğüne dönüştürmüş durumda. Bütün bunların yanında belki de hepsinden daha kötüsü küresel iklim değişikliği adı altında, çoğu kişinin anlamakta sıkıntı çektiği dev bir problem hızla üzerimize gelmekte. Bir süredir, çok olmasa da dünyanın konuştuğu, son aylarda ise Greta Thunberg adıyla birlikte daha sık

gündeme gelen bir kavram bu. Ancak bilim insanlarının 19. yüzyıldan beri araştırdığı, özellikle 1970 yıllardan itibaren bilim camiasının üzerinde yoğunlaştığı bir olaylar zinciri... Kısacası dünyadaki insanların adını bile duymadıkları zamanlarda bile bilimin kafa yorduğu bir konu. Ancak bu yazının devamı bununla ilgili değil. Bağlantılı, ama daha çok ahlaki evrimimiz, vicdani değerlerimiz ve bunun dünyamızı nasıl şekillendirdiği ile ilgili.

Yukarıda söylediğim gibi internet ve sosyal medyanın gelişimi ile birlikte dünyada olan bitenler konusunda daha çok insanın bilgisi olmaya başladı. Kaçınılmaz olarak az önce bahsettiğim çevre tahribatı, daha çok insanın etki ve tepki gösterdiği bir konu olmaya başladı. Çevre hassasiyeti, çevrecilik daha çok insanın gündeminde yer almakta. Ancak giderek artan bu çevre hassasiyetine rağmen bence insanların hâlâ büyük oranda görmedikleri ya da görmezden geldikleri bir konu var. Bu dünyayı bizimle paylaşan, bizim gibi gören, duyan, korkan, acı çekme yetisine sahip canlılar. Hayvan deyip geçtiğimiz, bazen hikâyelere ve efsanelere konu edip yücelttiğimiz, bazen de en ağır aşağılama sözcüklerine konu olan hayvanlar.

Her yıl dünya üzerinde 70 milyardan fazla çiftlik hayvanının kafasını gövdesinden ayırıyoruz. Trilyonlarla deniz canlısını havasızlıkla boğuyor, milyonlarca uçan, karada koşan canlıyı spor adı altında katlediyoruz. Gittikçe yaygınlaşan, standart hale gelen endüstriyel üretimde çiftlik hayvanlarının çoğu kısacık ömürlerini, kapalı mekânlarda, ayakları toprağa bile değmeden,

bir kere bile güneşi görmeden geçirip, kimyasallara bulanmış yemlerle beslenip sonunda topluca katlediliyorlar. Nazi toplama kamplarına yakışır kafeslerden kesim bantlarına uzanan yolculuklarının en güzel ânı, çektikleri acıların son bulduğu kafalarının gövdelerinden ayrıldığı o son an... Üstelik artan nüfus ve talebi karşılamak adına, bu hayvanları beslemek için sürekli yeni otlaklar açmak ve yem yetiştirecek tarlalar oluşturmak için doğal alanları hızla yok edip oralarda yaşayan yaban hayatı da yok ediyoruz.

Bazılarımız hala çiftlik hayvanlarının otlaklarda özgürce otladığını, derelerden su içtiğini, kuzuların, buzağuların mutlucu annelerinin et-

rafında koştuğunu zannediyor. Hayvancılık endüstrisi reklamlarında böyle göstermeye devam ediyor. Reklamlarda hep mutlu inekler, tavuklar var. Ama artık gerçek bu değil. Tabii ki bunlar da var, ama bugün tüketilen hayvansal ürünlerin çoğu böyle elde edilmiyor.

Bazılarımız ise aslında ne olup bittiğini, kapalı duvarlar arkasında neler olduğunu biliyor. İşte sorun da burada başlıyor. Söz konusu insan olduğunda özgürlükten, adaletten bahsedenler, hakkı hukuku dilinden düşürmeyenler, ırkçılığa sömürüye zulme karşı duranlar, sıra insan dışı hayvanlara gelince gözlerini sıkıca kapatıp kafalarını başka yöne çeviriyorlar. Çoğuna gereksiz, hatta

alay edilecek bir konuymuş gibi geliyor. İnsan hakları demokrasi konusunda sözde gelişmiş batılı ülkelerde hayvanlar en çok zulme uğrayan grubu oluşturuyor. Medeni dediğimiz Kanada her yıl on binlerce yavru foku en kanlı şekilde öldürüyor. Kültürlerine imrenilen Japonlar, belki de insan dışı canlılar içinde en akıllı olan yunusların kimisini öldürüp kimisini ömür boyu köleleştirecek bir sisteme kaynak sağlıyor, bilimsel çalışma yalanıyla hâlâ balinaları öldürüyorlar. Norveç ve Danimarka gibi ülkeler gelenek gibi bahanelerle yunusları balinaları kanlı ritüellerle katlediyor. Bilimin her geçen gün daha çok veriyle önümüze koyduğu gerçekler var. Artık yadsınamayacak şekilde bu canlıların tıpkı bizler gibi gördüğünü, duyduğunu, hissettiğini, korktuğunu, mutlu olduğunu, yavrularını sevdiğini, korumak istediğini ve tıpkı bizler gibi acı çekme yetisine sahip olduklarını biliyoruz. Zekâ derecelerinin bizden düşük olması, onların tümüyle akılsız, duygusuz oldukları anlamına gelmiyor.

Bu konudaki bir diğer çelişki bazı hayvanları sevip dost olarak görürken bazılarını ancak yiyecek olarak görmemiz. Bu çelişki dünya genelinde yaygın olarak karşımıza çıkıyor. Kedi ve köpeği seven, onları arkadaş, hatta ailenin bir ferdi olarak gören oldukça geniş bir kitle var. Bunlar için Uzak Doğu'da kedi ve köpeklerin yiyecek olarak tüketilmesi çok vahşi ve kabul edilemez bir durum. Ama aynı kitle, örneğin Hindistan'da yüz milyonlarca insanın kutsal saydığı inekleri öldürüp yemekte hiçbir tereddüt göstermiyor. Hayvanları çok sevdiğini söyleyip aslında onları yemeyi seviyor.

İnsanlık, Afrika'nın düzlüklerinde koşmaya başladığı günlerden bu yana çok yol aldı. Artık kadınların erkekler için, zencilerin beyazlar için var olmadığını biliyoruz. Yirminci yüzyılda, daha önceki yüz ya da bin yıllardan farklı olarak teknolojik ve siyasi gelişmelerle birlikte ahlâk anlayışımızda da belirgin farklılıklar gelişti. Ahlaki evrim olarak tabir edebileceğimiz bu

süreçte atalarımız için normal olan birçok davranış, bugün ahlâksızlık, ayıp, hatta suç olarak kabul edilmeye başladı. Atalarımız için suç-ayıp olanlar ise bugün birer hak olarak kabul edilebiliyor. Eskinin doğal bugünün anormali, eskinin anormali bugünün doğalı oldu. Geçmiş yüzyılda insan, kadın, çocuk hakları konusunda çok yol alındı. İnsana, kadına, çocuğa ve ırklara bakışımız zaman içinde nasıl evirildiyse artık insan dışı hayvanlara da bakışımızın evrimle değişme vaktinin geldiği düşüncesindeyim. Çünkü bu değişiklik bizim geleceğimizi şekillendirecek temel konulardan biri. Bugüne kadar haklar, adalet konularında aldığımız yolu daha da ileriye taşıyacak, halen mevcut birçok aksaklığı aşmamızı sağlayacak bir adım.

Cinsiyetçilik ve ırkçılık gibi konuların temelinde kendini, ırkını ve cinsini diğerlerinde üstün görme durumu yatar. Hatta ben, bugün dünyada yaşanan birçok problemin temelinde, kendini bir şeylerden

üstün görme durumunun yattığını düşünüyorum. Bugün hayvanlara davranış şeklimizin temelinde de bu var. İster materyalist Batı düşüncesi olsun ister tek tanrılı dinler olsun, insanı en tepeye koyan düşünce diğer canlılara istediğini yapma hakkını tanıyor. İşte bu kendini üstün görme durumu tıpkı bir hastalık gibi ruhumuzu kemiriyor. Bu üstünlük duygusu, herkeste farklı tezahür ediyor. Kendini üstün görmeye başlayınca çizginin nerede çekileceği de bilinmiyor. Kimi hayvanlarda çekiyor çizgiyi, ama kimi de daha ileri gidip erkeke kadından, beyaz zenciden, zengin fakirden, X ırkı Y ırkıdan, X dini Y dininden-dinsizden üstün görüyor

kendini. Ben bu düşüncenin sağlıklı olmadığını ve bundan kurtulmamız gerektiğini düşünüyorum, aksi takdirde bu dünyaya huzurun asla gelmeyeceğine inanıyorum.

Zulmetmeyi, sömürmeyi, katletmeyi normalleştirip bunu çocuklarımıza öğreterek yolumuza devam edemeyiz. Her gün yüz milyonlarca hayvanı katlederken çocuklarımıza öldürmenin kötü olduğunu, her gün milyarlarca canlıyı Nazi kamplarında tutsak edip sömürürken zalimliğin kötü olduğunu çocuklarımıza nasıl anlatabiliriz? Gücümüz yettiği için bizden zayıfı ezmeyi, öldürmeyi savunurken, çocuklarımızın vicdanlı iyi birer insan olmasını nasıl

sağlayabiliriz? Kuvvetli olanın zayıf olanı ezmesi üzerine kurulu bir sistemi savunarak savaşların olmadığı, insanların birbirini öldürmediği, kadının, çocuğun ezilmediği bir dünyayı nasıl kurabiliriz? Kendini hayvandan üstün görme düşüncesinin temelindeki, üstün olma ayrıcalıklı olma kibrinden kurtulamazsak ırkçılığa, cinsiyetçiliğe, emek sömürüsüne, kadına-çocuğa şiddete gerçekten nasıl karşı durabiliriz?

Adalet duygusu bir bütündür. Sadece kendi türüne adalet isteyip diğer türlere her türlü adaletsizliği reva görenlerin gerçekten adaletli olduklarına nasıl ikna olabiliriz?

Bugün hayvan yemeyi savunmak, sadece damak zevki için, birçok yalın gerçeğe gözünü kapatmak ve bahanelerin arkasına saklanmaktan geçiyor. Bu eylemin doğal olduğu, atalarımızın da yaptığı, sağlık için gerekli olduğu gibi iddiaların tek bir amacı var: “ama tadı çok güzel” duygusuna bahane bulmak.

Bizler vahşi canlılar değiliz. Artık atalarımız gibi yaşamıyoruz. Bugün geliştirdiğimiz medeniyet ve ahlâk anlayışı doğanın saf yabanıl kanunlarının çoğuna uymuyor, bu nedenle doğal kavramının arkasına da saklanamayız. Her geçen gün daha çok bilimsel çalışma hayvan yemeden daha sağlıklı olacağımızı söylüyor.

Hayvan yemenin getirdiği problemler sadece ahlaki tarafla da sınırlı kalmıyor. Yazının girişinde bahsettiğim çevre problemleri, iklim krizi gibi konularla da doğrudan bağlantılı bir konu. Hayvancılık sektörü, taşımacılık sektörü ile birlikte en fazla sera gazı salımı yapan sektör haline gelmiş durumda; ormansızlaşmanın en önemli aktörü, yaban hayatın baş düşmanı, en çok su tüketen sektörlerden biri. Hayvan hakları savunucularının tamamı çevreciyken, ne yazık ki çevreci olduğunu iddia edenlerin önemli bir kısmı hayvan haklarına duyarsız kalmayı tercih ediyor. Bugün Greta Thunberg’i alkışlayan milyonlar, onun neden vegan olduğu konusuna kafa yormuyor, bunu görmezden geliyor.

Dünya hızla bir kırılma noktasına gidiyor. Her şeyin merkezine insanı koyan ve gerisini umursamayan bu sistemden vazgeçmemiz gerekiyor. Sadece insanı değil tüm yaşamı değer gören bir zihniyet değişikliğine hızla gitmemiz gerektiğini düşünüyorum. Ya insan dışı hayvanlar ve doğa ile birlikte bu dünyada barış içinde yaşamayı öğreneceğiz ya da güçlünün zayıfı ezdiği bu sistem içinde, çocuklarımıza bırakacağımız bu güzel gezegenin ve kendimizin sonuna doğru fütursuz koşumuza devam edeceğiz.

CANTAY GÖK KİMDİR?

1967 yılında Denizli’de doğmuştur. Bornova Anadolu Lisesi ve Ege Üniversitesi Tıp Fakültesini bitirip aynı fakültede radyoloji ihtisasını tamamlamıştır. Evlidir. İstanbul’da yaşamaktadır. Baltalimanı Metin Sabancı Kemik Hastalıkları Eğitim Araştırma Hastanesinde çalışmaktadır. Bu yazıdaki fotoğraflar, yazarın izni olmadan çoğaltılamaz, kullanılamaz.

AKADEMİYE BAŞLANGIÇ VE GELİŞME İÇİN SAĞLAM BİR ADIM: ERKEN KARIYER GÖREV GRUBU

Erken kalkan yol alır sözü, tam olarak bizi ifade eder, amaçlarımızı, hedefe ulaşmak için metodumuzu özetler. Erkenden kalkıp, erkenden işe koyulup, erkenden yol almaktır gayemiz. Püf noktaları ise acele etmeden, dikkatlice, sağlam temeller üzerinde inşa edecek olmamızdır hayallerimizi. Peki nasıl mı, işte Sevgili İlim İrmak'ın kaleminden Erken Kariyer Görev Grubu: 'Bilimsel ve kanıta dayalı tıp ilkesi ile alanlarında hekimlerin kendini geliştirebileceği her türlü koşulların sağlanmasını bir vizyon olarak belirleyen Türk Toraks Derneği (TTD), bünyesindeki zengin çalışma grupları içeriğine bir yenisini daha ekleyerek 31 Ağustos 2019 tarihinde Erken Kariyer Görev Grubunu (EKGG) kurmuştur. EKGG kurulduğu tarihten itibaren büyük ilgi görek kısa bir süre içerisinde sayısı hızla artan üyeleri ile giderek zenginleşmektedir. Görev Grubumuz; bünyesinde 35 Üniversite Hastanesi, 7 Devlet Hastanesi, 5 Eğitim ve Araştırma Hastanesi ve 1 özel hastaneden olmak üzere ülkenin birçok yerinden katılım sağlayan ve içlerinde asistan, uzman, öğretim görevlisi, doktor öğretim üyesi ve doçent ünvanları ile katılım sağlayan toplam 48 üyeden oluşmaktadır. Bu proje özellikle

akademisyenliğin başında olan ya da akademik planları olan genç üyelerin hedeflerine yönelik projelerine destek olmak ve yeni proje fırsatları sağlamanın yanı sıra akademik çalışma ortamı olmayan, imkânları kısıtlı, ülkenin herhangi bir yerinde çalışmakta olan meslektaşlarımıza bu imkanları sağlamayı hedeflemektedir. TTD bünyesinde bu projenin hayata geçirilmesindeki amaçlanan diğer esaslar ise: Genç meslektaşlarımızın TTD Çalışma Gruplarının yürütme kurullarında aktif görev almalarını özendirmek, TTD'nin bilimsel ve eğitsel aktivitelerine aktif katılımlarını sağlamak ve TTD aktivitelerinde görev almaları konusunda desteklemek, TTD eğitim olanaklarından öncelikli olarak yararlanmalarını sağlamak; yapacakları bilimsel çalışmalarda, hipotez geliştirme aşamasından başlayarak, proje yazımına ve makale yazımına kadar her alanda mentorlük desteği sağlamak, TTD tarafından belirlenen öncelikli alanlarda olmak kaydıyla, geliştirdikleri projelerin desteklenmesinde öncelik tanımak, "European Respiratory Society (ERS)" ile eşgüdüm içerisinde ERS'nin "Early Career Member" grubu ile iletişim olanaklarını geliştirmek, TTD EKGG üyelerinden İngilizce yetkinliği olanların,

ERS Kongresi ve diğer ERS aktivitelerinde aktif görev almaları konusunda motive etmektir. TTD Bilimsel Komite Başkanı, Dış İlişkiler Komitesi Başkanı, MECOR Koordinatörü ve Okul temsilcisi EKGG'na danışmanlık yapmakta olup hedeflenen esaslara yönelik proje ve planlamalara mentorlük yapmaktadır. EKGG'na 40 yaş altı tüm akademik hedefleri olan meslektaşlarımızı katılımlarını bekliyoruz. Katılım için TTD üyesi olmayanlar için asil üyelik koşulu ile TTD resmi sitesi olan www.toraks.org linkinden başvuruları gerekmektedir. Başvurunun ardından değerlendirme sonrası üyelik onayı ile dahil edilecekleri EKGG mail grubu iletişimi ile proje duyurularından faydalanabilecek ve projelerde aktif rol alabileceklerdir. Belirttiğimiz fırsatları elde etmek isteyen, akademiye başlangıç, kariyer hayatında yükselme ve gelişim için sağlam adım atmak isteyen tüm üyelerimizi EKGG'muzda görmekten mutluluk duyarız.'

Esin kaynağımız ERS erken kariyer üyeleri topluluğudur. Vizyonlarını kısaca 'Erken kariyer üyeleri bugünün dinleyicileri ve yarının liderleridir' diyerek özetledikleri sayfalarında gelişimlerini üç evrede tasvir ederler.

Öğrenme dönemlerindeki üyeleri 'tohum' dönemine, öğretme aşamasına gelen üyeleri 'hasat' dönemine, ustalaşmaya yaklaşmış üyeleri ise 'kış' dönemine benzetirler. Bizimkini ise Sevgili Feride Marım ne de güzel betimledi; 'Bir grup insanız göçmen kuşlar misali. Hedefleri yol almaktır yaşamak için, hedefimiz yol almaktır yaşatmak için. Kimimiz uçmayı iyi biliyor, kimimiz kabuğundan yeni sıyrılmış yavaşça kanat çırpıyor. Önemli olan hedefe herkesin ulaşmasını sağlayabilmek. Rotayı çizen rehberleriyle, birliği sağlayan takım kapitanlarıyla. Unutmamak gerek; bir kuşun uçuşu görülmez ancak, bir sürünün uyumlu uçuşu dikkat çeker, görsel şölen yaşatır. Bunu sağlamak da tecrübe paylaşımına dayanır. Aynı hedefe elele, beraberce daha da güçlenerek ve fark yaratarak ulaşabilmek ümidiyle...'

Evet alıntılar ile referanslarımızı belirtmeyi de ihmal etmeden yazımızın sonuna geldik. Güçlü yönleri; hep birlikte gerçekleştirdiğimiz ilk eser olma özelliğine sahip olması, özgün olması, el emeği, göz nuru olması (emoji). Kısıtlılıkları ise emoji kullanamamak; öte yandan emojisiz düz yazı yazmakta zorlandığımızı fark ettirmesi de bir diğer güçlü yönü. O sebeple her Toraks Bülteninde yer almak istiyoruz. Yeniden düz yazı yazmaya başlamak için, yaptıklarımızı, yapacaklarımızı yazmak için, yeniden yapmak için, yazabilmeye lâyık işler yapmak için... Çünkü çok iyi biliyoruz yazının kalıcı kılmadaki gücünü ve etkisini.

'Paylaştıkça artıyor bilgiler, bildikçe düşündük, düşündükçe konuştuk, konuştukça tartıştık, tartıştıkça nice cevherlerle karşılaştık' Sevgili Aslıhan Banu Er'in EKGG için yazdığı şiirinin mısralarından bir bölüm bu sadece.

'Periferdeki yalnızlık hissim bir an olsun gitti, yerini ümit dolu destek dolu meslektaşlarım aldı' Bülten için yazı desteği istediğimiz mesaj grubundan Sevgili Selen Karaoğlanoğlu'nun hisleri.

Erken Kariyer Görev Grubu kendi ayakları üzerinde durabilen, zamanı geldiğinde kendi başına uçabilecek cesarete sahip bilim insanlarını topluma kazandırmak için var olmuştur, bu yolda ilerlemeye rehberlerinin sonsuz ve eşsiz desteği ile devam edecektir.

Emeği geçen tüm hocalarımıza saygılarımızla. EKGG adına

ERKEN KARIYER GÖREV GRUBU YÖNERGESİ

Erken Kariyer Görev Grubu (EKGG): Akademik kariyer yapmayı planlayan veya akademik kariyerinin başlangıcında olan Türk Toraks Derneği üyelerinden oluşur. Üyeler: Türk Toraks Derneği asil üyesi olmak şartıyla 40 yaş altında olan tüm üyelerimiz diğer çalışma grubu veya görev grubuna üye olup olmadığına bakılmaksızın Erken Kariyer Görev Grubu üyesi olabilir. Üyelik, 40 yaş dolduğunda otomatik olarak sona erer.

Amaç:

1. Genç meslektaşlarımızın TTD Çalışma grupları yürütme kurullarında aktif görev almalarını özendirmek,
2. Türk Toraks Derneğinin bilimsel ve eğitsel aktivitelerine (MECOR gibi) aktif katılımlarını sağlamak ve TTD aktivitelerinde görev almaları konusunda desteklemek,
3. TTD eğitim olanaklarından öncelikli olarak yararlanmalarını sağlamak,
4. Yapacakları bilimsel çalışmalarda, hipotez geliştirme aşamasından başlayarak, proje yazımına ve makale yazımına kadar her alanda mentorluk desteği sağlamak,
5. TTD tarafından belirlenen öncelikli alanlarda olmak kaydıyla, geliştirdikleri projelerin desteklenmesinde öncelik tanımak,
6. "European Respiratory Society (ERS)" ile eşgüdüm içerisinde ERS'nin "Early Career Member" grubu ile iletişim olanaklarını geliştirmek, Türk Toraks Derneği Erken Kariyer Görev Grubu üyelerinden İngilizce yetkinliği olanların, ERS Kongresi ve diğer ERS aktivitelerinde aktif görev almaları konusunda motive etmek,
7. "American Thoracic Society (ATS)" ve "The European Academy of Allergy and Clinical Immunology (EAACI)" başta olmak üzere diğer uluslararası derneklerle etkileşimde bulunmalarını özendirmek ve sağlamak.

Danışma Kurulu; Gelecek Başkan, Bilimsel Komite Başkanı, Dış İlişkiler Komitesi Başkanı, Okul Başkanı ve MECOR Koordinatöründen oluşur.

Başkan, Sekreter ve Yürütme Kurulu:

Kuruluş aşamasında Erken Kariyer Görev Grubu için yapılan çağrıya yanıt verenler arasından, bir başkan ve bir sekreter MYK tarafından seçilir. Yürütme Kurulu Üyeleri Başkan, Sekreter ve TTD Çalışma Grupları/Görev Grupları temsilcilerinden oluşur. Yürütme Kurulu Üyeleri, Çalışma Grubu ve Görev Grubu temsilcilerinden oluşur. Çalışma Grubu ve Görev Grubu temsilcileri, EKGG tara-

ından belirlenen adaylar, ilgili Çalışma/Görev Gruplarına iletilir. Önerilen aday veya adaylar arasından ilgili Çalışma Grubu veya Görev Grubu tarafından seçilir. Bir üye, bir Çalışma Grubu yanı sıra bir ya da daha fazla Görev Grubunda temsilci olarak yer alabilir.

İlk belirlenen Başkan ve Sekreter 2022 seçimlerine kadar görev yapar. Sonraki dönemlerde Çalışma Grubu/Görev Grubu temsilcileri EKGG tarafından Çalışma/Görev gruplarına önerilen aday/adaylar arasından seçildikten sonra, Başkan ve Sekreter seçilen temsilciler arasından seçilir. Yürütme Kurulu iki yıl süreyle görev yapar. Önceki Başkan ve Sekreter, Yürütme Kurulunun doğrudan üyesi olur.

Yürütme Kurulu Görevleri:

1. Erken Kariyer Görev Grubu üyeliği için TTD üyelerini bilgilendirmek,

2. MYK ile grup üyeleri arasındaki iletişimi sağlamak,

3. Çalışma Grupları Yürütme Kurullarına seçilecek EKGG üyelerini belirleyip MYK'ya bildirmek

4. TTD ve uluslararası derneklerin faaliyetleri ve bilimsel çalışma projeleri ile buralarda yapılacak aktiviteler konusunda Danışma Kurulu ile eşgüdümlü olarak çalışarak EKGG üyelerini bilgilendirmek ve aktif katılımlarını sağlamak. Bilimsel proje ve araştırma konularını belirlemede Bilimsel Komite Başkanı ile birlikte çalışmak.

a. MECOR kursuna katılımı artırmak için MECOR koordina-

törü ile çalışmak,

b. ERS'de ve diğer uluslararası uzmanlık derneklerinde görev almak üzere Dış İlişkiler Komite Başkanı ile girişimde bulunmak.

c. Okul aktivitelerine aktif katkı vermek ve okul aktivitelerine katılmak üzere Okul Başkanı ile birlikte çalışmak.

5. EKGG üyelerinin Asistan Gelişim Sınavı, Türk Göğüs Hastalıkları Yeterlik Kurulu Sınavı ve ERS-HERMES sınavına katılımını özendirmek.

6. Kongre komitesi için temsilci önermek.

7. ERS Fellowship olanakları ve ERS "Lung Science" konferansları hakkında üyeleri bilgilendirmek ve katılımları konusunda özendirmek.

Tanısal ve Girişimsel Yöntemler Çalışma Grubu SFT Kursları

İlk karşılaştığımda solunum fonksiyon testlerinin soğuk bir yüzü vardır. En azından bana öyle gelmişti. Ancak şöyle biraz daha dikkatli ya da odaklı bakınca bu testlerin hiç de karmaşık rakamsal ölçümler olmayıp aslında patolojileri bir puzzle gibi işaret eden, adeta bir gizli sırlar öğretisi olduğunu fark edebiliriz.

YAZI: Dr. Gaye Ulubay
gayeulubay@yahoo.com

Bu zevkli alanda öğrenecek, keşfedecek çok konu ve daha alınacak çok yol var. Hacim, akım hızları, direnç, gaz değişimi fonksiyonuna ilave olarak soluk analizleri, ses dalgaları aracılığı ile havayollarının farklı anatomik alanlarının işlevlerinin ölçülmesi, radyolojik yöntemlerle akciğer kapasitelerinin ölçülmesi gibi birçok yöntem üzerinde gelecek vadeden çalışmalar, bizlere daha yapacak çok şey olduğunu söylüyor.

Bu nedenle eminim ki bizlere göre daha iyi seviyede matematik ve fizik öğrenmiş genç meslektaşlarımızın ilgisine büyük ihtiyaç

var bu konuda.

Şimdilik bizlere düşen ise, ustalarımızın bizimle yaptığı gibi, neler öğrendiysek bizlerden daha genç meslektaşlarımızla paylaşmak... Onların soruları ile de yeniden araştırmak, yeniden öğrenmek.

Bu anlamda günümüze dek yapılan sayısız kurslara Tanısal ve Girişimsel Yöntemler Çalışma Grubunun bu dönemki ekibi olarak bizler de son 1 yılda 3 kursla katkı sağladık. Kurslardan ilkinin, Türk Toraks Derneği Ankara Şubesi'nin işbirliğinde "İleri Solunum Fonksiyon Testleri"ni tanıtmak, detaylarını sunmak amacıyla Başkent Üniversitesi Göğüs Hastalık-

ları kliniğinde yaptık. İkinci ve üçüncü kursta ise daha temel bir eğitim hedefledik ve “Temel Spirometri Kursu” olarak Batı Anadolu Şubemiz ile Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Göğüs Hastalıkları ve Doğu Anadolu Şubemiz ile Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalı’na yaptık.

Bu kurslara hazırlanmak bizler için gerçekten çok önemli. Her şeyden önce kurs telaşı, hazırlığı tüm bildiklerimizi masaya yatırma, günceli kontrol etme şansı veriyor. Kurslar sırasında genç, pırıl pırıl yüzler, ışıltılı gözler ve müthiş yüreklerle tanışmak ise kurs ekibine artı bakiye oluyor. Hele de sorular soran bir grup varsa karşımızda değmeyin keyfimize, birlikte merak, birlikte cevap arama telaşı ile daha bir lezzetli oluyor kurslar ve tüm yorgunluğa değıyor.

Türk Toraks Derneğı’ni kim ya da kimler kurdu ise, kimler müthiş bir emek vererek geliştirdi ve bugün bulunduğu noktaya taşıdı ise hepsine gönül dolusu teşekkür ederim hepimiz adına... Derneğimiz olmasaydı bildiğimiz pek çok şeyi öğrenmemiş, tanıdığımız pek çok dostumuzu tanımamış, geleneksel usta çırak öğretileri ile yoğurulmamış, epeyce eksik ve epeyce mutsuz olacaktık.

Ankara, Eskişehir, Van... Yeni kurslarda, yeni yöntemler ve yeni yüzlerle hep birlikte olabilmek dileğıyle.

Avrupa Solunum Derneği (ERS) 2019 Madrid Kongresi'nde Türk Toraks Derneği İzleri

Bu yıl Madrid'de yapılan Avrupa Solunum Derneği (ERS) Kongresi bir kez daha bizleri gururlandıran anlarla dolu olarak geçti.

Kongre öncesinde seçimi kazandığını öğrendiğimiz Prof. Dr. Arzu Yorgancıoğlu'nun ERS Merkez Yönetim Kuruluna Savunuculuk Konseyi Başkanı olarak girdiğinin resmi açıklamasında genel kurulda kalabalık bir grup olarak yer aldık. Sonrasında da hem o salonda ERS yeni başkanı Thierry Trooster ile birlikte hem World Village'deki Türk Toraks Derneği standımızda

kongre katılımcısı dostlarımızla birlikte coşkuyla kutladık. Dr. Arzu Yorgancıoğlu'na ERS Kongresinde ayrıca ERS Fellowship sertifikası da takdim edildi. World Village toplantı salonunda Dr. Nurdan Köktürk'ün "Türk Toraks Derneği Uluslararası İlişkileri" başlıklı konuşması üyelerimiz ve farklı ulusların göğüs hastalıkları uzmanlık dernekleri temsilcileri tarafından ilgiyle dinlendi. Bu konuşma, bir zamansal arşiv niteliğinde uluslararası alanda nasıl birikim elde ettiğimizi ortaya koymasından önemliydi.

Aynı gün Madrid Büyük Elçimiz Cihad Erginay ve Ticaret Müşaviri Altuğ Leblebicier, Türk Toraks Derneği standımızı ziyaret ederek Türkiye elçiliğimizin sosyal medya paylaşımında bu ziyarete yer verdiler.

Türk Toraks Derneği standı yanında Turkish Thoracic Journal standımız da kongre katılımcılarının ziyaretleri sayesinde hem buluşma yerleri oldu hem de derneğimizi, dergimizi tanıtmak için bize olanak sundu.

ERS'nin bu yılki kongresinde de giderek artan sayıda konuşmacı, oturum başkanı, bildiri/olgu sunumu yapan, poster sunumları ile katkı sağlayan üyelerimizin olması bizi gururlandırdı. ERS'ye Türkiye, 224 katılımcı ve 117 bildiri ile katıldı. Toplam 9 konuşma ve 21 oturum başkanlığı görevi yapıldı. Katılımcı sayısı geçen yıl 480 olmasına rağmen konuşma ve oturum başkanlığı sayımız toplamda yine 30 idi. Buna göre katılımcı sayımızdaki bariz azalmaya rağmen etkinlik sayılarımız aynı görünmektedir. Tek tek isimlerini sıralamanın güç olacağı kadar çok sayıda kongrede görevli üyemizin bu anlarını kongre boyunca sosyal medya hesaplarımızdan sizlerle paylaşmaya çabaladık. Büyük bir kongrenin çok yönlü etkinliklerinin hepsine ulaşmak zor olsa da hem etkinliği gerçekleştiren hem de onları yalnız bırakmayan dostlarımızın bizlere iletmiş olduğu fotoğraflar ve bilgiler sayesinde bunu olabildiğince kapsamlı gerçekleştirebildik. Sosyal medya hesaplarımızdaki paylaşımlarımız diğer ülkelerin uzmanlık dernekleri tarafından da yakında izlendi.

ERS Çalışma Gruplarının toplantılarında ve ardından gerçekleştirilen sosyal etkinliklerinde konuyla ilgilenen üyelerimizin yer alması gelecek bilimsel işbirliklerinin de tohumlarını attı.

Türk Toraks Derneği Erken Kariyer Görev Grubumuzun başkanı Dr. Dilek Karadoğan, ERS Erken Kariyer Grubu tarafından davet edildi. Bu alanda gelecekte güzel işbirlikleri olacağının izlenimi edinildi.

Türk Toraks Derneği Merkez Yönetim Kurulu üyeleri, ESR Kongresi sırasında Amerikan Toraks Derneği yönetim kuruluyla bir toplantı yaparak üyelerimizin indirimli üyelik hakkı elde edebilmesi, eğitim, klinik bakım ve çeşitli işbirliği alanları hakkında, ayrıca Dünya akciğer sağlığına katkı sunmada birlikte yapılabilecekler üzerinde görüş alışverişinde bulundu.

Bir Avrupa Solunum Derneği Kongresini daha ülkemizi ve derneğimizi uluslararası ortamlarda en iyi şekilde temsil etmenin mutluluğu ile tamamladık. Katkısı olan bütün üyelerimize teşekkür ederiz.

YOKSULLUK VE SAĞLIK

YAZI: Kayihan PALA
kayihanp@gmail.com

Krizin yarattığı olumsuz koşullar nedeniyle başta ruh sağlığıyla ilgili hizmetler olmak üzere, toplumun sağlık hizmeti gereksinimi artmaktadır.

Toplumda sık görülen hastalıkların en önde gelen nedenlerinden biri yoksulluktur. Yoksulluk ile sağlık sorunları ve daha kısa yaşam beklentisi arasındaki bağ bilinmektedir. Yoksulluk, başta beslenme yetersizliği ve uygun olmayan barınma koşulları olmak üzere pek çok yönüyle sağlığı olumsuz etkiler.

Ülkemizde 2017 yılı verilerine göre yoksulluk veya sosyal dışlanma riski taşıyan insanların oranı %41,3'tür (1). Yoksulluk riski eşiği olarak ulusal medyan eşdeğer harcanabilir gelirin %60'ı alındığında, ülkemizde 2017 yılında yoksulluk oranı %20,1 ve yoksul sayısı 15 milyon 864 bin olarak tahmin edilmektedir (2). Sosyal dışlanma riski taşıyan insanlar ise sosyal transferlerden sonra yoksulluk riski altında bulunan, ciddi derecede mahrum bırakılmış veya çok düşük iş yoğunluğu olan hanelerde yaşayan kişiler olarak tanımlanmaktadır.

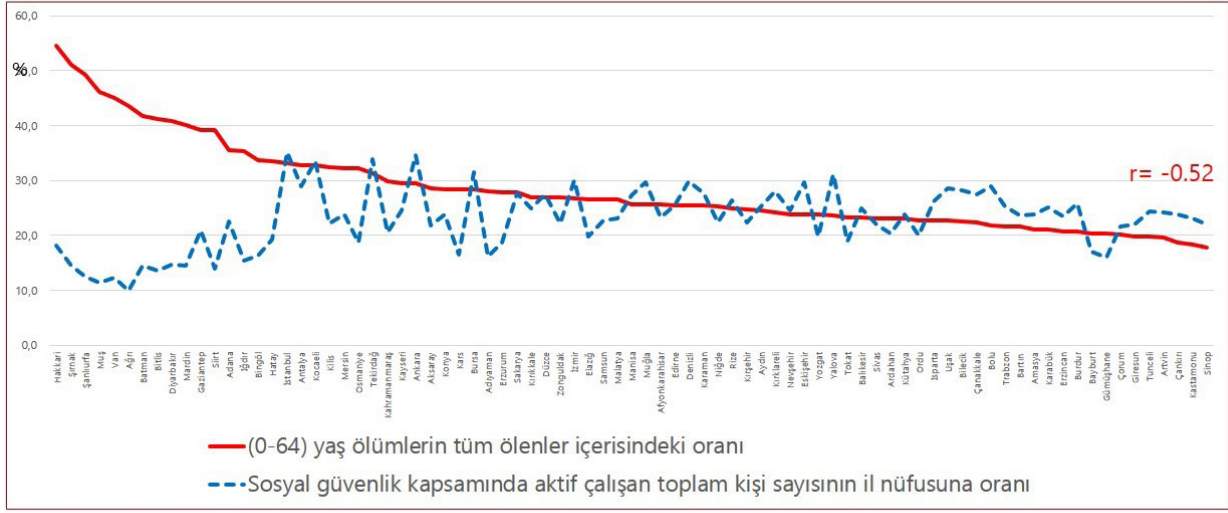
Kişinin gelir durumu sağlığını, başta yaşam biçimi olmak üzere (Kötü beslenme, tütün/alkol kullanımı, aşırı kiloluluk, madde bağımlılığı, fiziksel inaktivite vb.), yaşadığı çevre (Uygun olmayan barınma koşulları, kirli hava, yetersiz su, ulaşım sorunları vb.) ve sağlık hizmetlerine erişim açısından etkilemektedir. Yaşanılan çevre ve yaşam biçimi genel olarak iç içedir.

Ülkemizde sağlık hizmetine eriş-

meyen büyük bir nüfus söz konusudur. Sosyal Güvenlik Kurumu'nun resmi verilerine göre 2018 yılında nüfusun %14'ü sosyal güvenlik kapsamı içerisine alınamamıştır (3). Sosyal güvenlik kapsamı içerisine alınamayanlardan gelir testi yaptırarak yoksul olduğunu kanıtlayanların bir bölümünün primleri devlet tarafından ödendiği için Genel Sağlık Sigortası (GSS) kapsamına alındığı bilinmekle birlikte; gelir testi yaptıramayan, yaptırdığı halde yeterince yoksul sayılmayan ve GSS kapsamında olduğu halde prim borcu olduğu için sağlık hizmetlerine erişemeyenlerin varlığı önemli bir sorundur. Sayıştay'ın 2017 yılı SGK Denetim Raporuna göre 7,2 milyon kişinin GSS prim borcu bulunmaktadır (4). Buna göre Türkiye nüfusunun %10,2'si GSS kapsamı içerisine alınamamıştır.

Sağlıkla ilgili sosyal güvence kapsamı dışarısında kalan nüfusu bekleyen en önemli sorun, sağlık hizmetlerine erişimin sağlanamamasıdır. Sağlıkta Dönüşüm Programı bu konuda başarısız bir sınav vermiş ve ülkemizde rutin sağlık hizmetlerine erişim sorunu yaşayan hastalar nedeniyle acil servislere başvurunun büyük oranda artmasına yol açmıştır. Sağlık hizmetlerine erişim sorunu yaşayanlar arasında GSS kapsamı içerisinde yer almayanlar ön sıradadır. Sağlık Bakanlığı hastanelerine 2017 yılında 101

Erken ölümler istihdamla ilişkili

Şekil 1. Sosyal güvenlik kapsamında aktif çalışan toplam kişi sayısı ile erken ölümlerin illere göre dağılımı

- TÜİK, Ölüm İstatistikleri, 2017
- SGK, İşyeri ve Sigortalılara Ait İstatistikler, 2016

milyondan fazla acil hasta başvurusu gerçekleşmiş; acil muayenelerin toplam muayeneler içerisindeki oranı %28,4'e ulaşmıştır (5). 2018 yılında acil servislere toplam olarak 120 milyonun üzerinde başvuru olduğu tahmin edilmektedir. Bugün Türkiye, tüm dünyada, nüfusundan fazla acil servis başvurusu yapılan tek ülke konumundadır (6).

Ülkemizde yoksulluk nedeniyle sağlık hizmetleriyle ilgili karşılanamayan gereksinim oranı %21,3 olarak tahmin edilmektedir (7). Yoksulluğun sağlık etkisi, ekonomik krizlerde daha da belirginleşmektedir. Ekonomik kriz ve durgunluk, sağlık harcamalarında azaltmaya gidilmesi gibi yalnızca sağlık alanına özgü durumlar nedeniyle değil, buna ek olarak, işsizliğin artması gibi sağlığın sosyal belirleyicileriyle ilgili nedenler yüzünden de toplum sağlığını olumsuz etkilemektedir.

Krizin yarattığı olumsuz koşullar nedeniyle başta ruh sağlığıyla ilgili hizmetler olmak üzere, toplumun sağlık hizmeti gereksinimi artmaktadır. Kriz öncesinde özel sağlık sektörüne başvuran vatandaşların da

sağlık hizmeti gereksinimlerini, artık özel sektöre ödeyebilecek güçleri olmadığı için kamu sağlık kuruluşlarına başvurarak karşılamak yolunu seçmesi yüzünden, kamu kurumlarına talep artabilmektedir. Artan talebin karşılanabilmesi için kamu sağlık kuruluşlarının kriz koşullarında desteklenmesi, bu durumda bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yoksulluğun hastaların sağlık hizmetlerine erişimini zorlaştıran yapısının olumsuz etkilerini azaltabilmek için, her Türkiyeli yurttaşın, aynen geçici koruma altındaki Suriyeli yurttaşlara sağlandığı gibi, GSS kapsamı içerisinde olup olmadığına bakılmaksızın kamu sağlık kuruluşlarına başvurabilmesi sağlanmalı, temel teminat paketi hastalarımızın bütün gereksinimlerini karşılayacak biçimde genişletilmeli ve katkı payı uygulamasına son verilmelidir.

Kişinin yaşam biçimini ve yaşadığı çevreyi temel olarak "sağlığın sosyal belirleyicileri" etkilemektedir. Sağlığın sosyal belirleyicileri, sağlığı ve iyi olma halini etkileyen temel etmenler olarak bilinir; bunlar

doğduğumuz, büyüdüğümüz, yaşadığımız, çalıştığımız koşullar ve yaşıdır. Bu koşullar genellikle hastalıkların doğrudan nedeni değildir, ancak hastalıklara yol açan "nedenlerin nedeni" olarak tanımlanır.

Sağlığın sosyal belirleyicileri, sağlıkta eşitsizliğe yol açan koşullarla doğrudan ilişkilidir. Sağlıkta eşitsizlik, doğal değil toplumsal nedenlerden kaynaklanan, doğal nedenlerin ise ancak toplumsal nedenler dolayısıyla etki gösterdikleri; önlenemez, önlenemez olduğu için de kabul edilemez nitelikte olan, bireysel değil toplumsal bir bağlam içinde saptanması, ele alınması, incelenmesi, savaşılmaya gereken; bu nedenle de tüm bu süreçte ekonomi, sosyoloji, politika gibi sağlık dışı disiplinlerin de etkinliğinin gerektiği; yalnızca sosyal, politik ve ekonomik değil, aynı zamanda ahlaki bir sorun olarak da kavranması gereken; toplumsal gruplar arasındaki sağlıkla ilgili farklılıklar olarak tanımlanmaktadır.

Yoksulluk, sağlık tanımı içerisinde yer alan tüm bileşenler (Fiziksel, ruhsal ve sosyal açıdan tam bir iyilik hali, hastalanma, sakatlanma ve

erken ölüm) açısından risk etmenidir. Araştırmaların sonuçlarına göre yoksullar kronik hastalıklara erken yakalanır, erken ölür ve kısa ömürlerinde sağlıksız geçen süre uzundur. Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması bulgularına göre, ülkemizde hane halkı refah düzeyi en yüksek ailelerde doğan her bin bebekten 8'i bir yaşını göremeden yaşamını yitirirken; hane halkı refah düzeyi en düşük ailelerde 23 bebek yaşamını yitirmektedir (8).

Türkiye'de erken ölümlerle ilgili araştırmalar sınırlıdır. Tüm ölümler içerisinde 65 yaşın altında ölenlerin oranlarına bakıldığında (Şekil 1), bu oranlar ile sosyal güvenlik kapsamı altında aktif çalışan toplam kişi sayısının il nüfusuna oranı arasında, özellikle erken ölümlerin çok yüksek olduğu illerde negatif bir ilişki olduğu gözlenmektedir. Erken ölümler istihdamla ilişkilidir (9). Erken ölümlerin (65 yaşını göremeden yaşamını yitirenler) oranının çok yüksek olduğu Hakkari

(%54.6), Şırnak (%51.1), Şanlıurfa (%49.2), Muş (%46.1) ve Van (45.0) gibi illerde sosyal güvenlik kapsamı altında aktif çalışan toplam kişi sayısının il nüfusuna oranının çok düşük olması şaşırtıcı değildir.

Eşitsizliklerin önemi, insanı, yoksulluk gibi doğal olmayan farklılıklar nedeniyle etkilemesinden kaynaklanmaktadır. İnsanı önemseyen her kişi ve toplum için tam da bu nedenle eşitsizlikler önemlidir.

Bugünün kapitalist üretim ilişkileri içinde eşitsizlik, sınıfsal bir sorundur. Dolayısıyla sınıflar ortadan kaldırılmadıkça, şiddeti azaltılabile de eşitsizlik yok edilemez. İşte tam bu noktada eşitsizlikle savaşım konusunda sınıfsız/sömürsüz bir toplum arayışının ayrıntılı olarak ele alınması ve tartışılması gerekir.

Toplumsal sınıflar var oldukça eşitsizliklerin ve yoksulluğun kökünün kazanması olanaklı görünmemektedir.

KAYNAKLAR

1. People at risk of poverty or social exclusion by age and sex, Eurostat, <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>
2. TÜİK, Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması Bölgesel Sonuçları, 2017, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27824>
3. SGK Aylık İstatistik Bültenleri Sosyal Güvenlik Kapsamı, http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/kurumsal/istatistik/aylik_istatistik_bilgileri
4. Sosyal Güvenlik Kurumu 2017 Yılı Sayıştay Denetim Raporu, T.C. Sayıştay Başkanlığı, Eylül 2018.
5. Kamu Hastaneleri İstatistik Raporu 2017, T.C. Sağlık Bakanlığı Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğü İstatistik, Analiz, Raporlama ve Stratejik Yönetim Dairesi Başkanlığı, ANKARA, 2018.
6. Pala, K. Correspondence: Health-care reform in Turkey: far from perfect, *Lancet*, 2014; 383:28.
7. Self-reported unmet needs for health care by sex, age, specific reasons and educational attainment level, Eurostat, Last update: 21-03-2019, <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>
8. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü "2013 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması". Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, T.C. Kalkınma Bakanlığı ve TÜBİTAK, Ankara, 2014.
9. Pala, K. Yoksullar Erken Ölür, *Bianet*, <https://m.bianet.org/bianet/bianet/207590-yoksullar-erken-olur>

KAYIHAN PALA KİMDİR?

Kayihan Pala 1964 yılında Erzincan'da doğdu. 1981'de Bursa Erkek Lisesi, 1988'de Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden mezun oldu. 1997'de Halk Sağlığı doktoru (PhD), 2010'da profesör unvanı aldı. Bursa Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalında görev yapmaktadır.

TTD Fotoğraf Yarışması Birincileri

©Erdal Işılak
TTD Fotoğraf Yarışması
Mayıs 2019 Birincisi

.....
Bıraksalar gökyüzünü kendini ikiye bölecekti
Çünkü iki kişiydik
.....

Cemal Süreyya

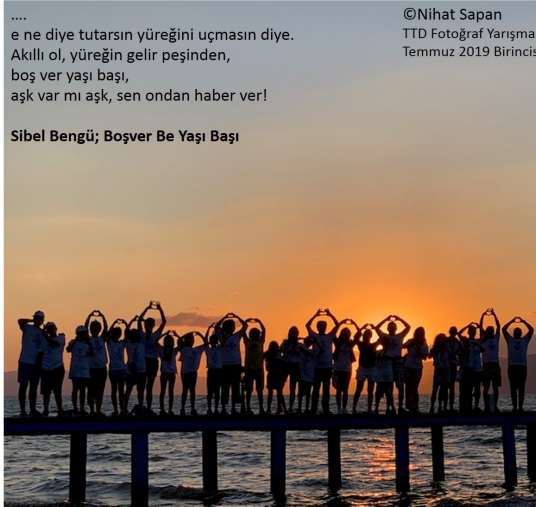
Mayıs 2019 Birincisi
ERDAL İŞILAK

.....
gidiyorum
bu şehri bu yağmuru
bu düşleri
bu aşkı bu kavgayı bu kederi
size bırakarak
Behçet Aysan

©Nilüfer Altuğ
TTD Fotoğraf Yarışması
Haziran 2019 Birincisi

Haziran 2019 Birincisi
NİLÜFER ALTUĞ

....
e ne diye tutarsın yüreğini uçmasın diye.
Akıllı ol, yüreğin gelir peşinden,
boş ver yaşı başı,
aşk var mı aşk, sen ondan haber ver!

Sibel Bengü; Boşver Be Yaşı Başı

©Nihat Sapan
TTD Fotoğraf Yarışması
Temmuz 2019 Birincisi

Temmuz 2019 Birincisi
NİHAT SAPAN

-Bugün açız yine evlatlarım, diyordu peder,
Bugün açız yine; lâkin yarın, ümid ederim,
Sular biraz daha sakinleşir... Ne çare, kader!
.....

Tevfik Fikret, Balıkçılar

©Burak Verdi
TTD Ağustos 2019
Fotoğraf Yarışması Birincisi

Ağustos 2019 Birincisi
BURAK VERDİ

.....
Umman öyle ister, kavga öyle ister
Biz vâz diye her şey bir şey ister
Seviyorsak bir gün bütün balıkları
Tutalım balıkları, tutalım mı, balıkları
Bir ince sızı damıtır gibi denizden
Kayıklardan, kayalardan ve denizden
Biz ki bir sahihsiz hatırayız
Topraktan, iç savaştan ve bendenizden...

Turgut Uyar, Kendime Ağıt

Mehmet Uhi TTD Eylül 2019
Fotoğraf Yarışması Birincisi

Eylül 2019 Birincisi
MEHMET UHRİ

Mavi, maviydi gökyüzü
Bulutlar beyaz, beyazdı
Boşluğu ve üzüntüsü
İçinde ne garip yazdı.....

Ahmet Hamdi TANPINAR

©Hümevra Günay
Ekim 2019 TTD Fotoğraf Yarışması
Birincisi

Ekim 2019 Birincisi
HÜMEYRA GÜNAY

GÖÇMENLERDE AKCİĞER SAĞLIĞI VE TÜBERKÜLOZ

YAZI: Dr. Zeki KILIÇASLAN
zekikilicaslan@gmail.com

Göçmenlerin yeni yerleştikleri ülkedeki sağlık sorunları ele alındığında sağlık üzerine etkili politik, kültürel, çevresel ve yapısal belirleyiciler dikkate alınmak zorundadır.

Dünya’da 2018 yılı esas alınırorsa halen 1 milyar insan göç etmiş veya göç yolunda bulunmaktadır. Bu konu çeşitli yönleriyle önümüzdeki dönemin Dünya çapındaki politik tartışmaların merkezinde yer alacak bir sorun olarak ortada durmaktadır.

Göç ve Sağlık

Göçmenlerin sağlığı yaş, cinsiyet ve genetik faktörler dışında ayrıldıkları ülkelerindeki koşullar, seyahat sürecinde karşılaştıkları zorluklar ve yeni yerleştikleri ülkedeki yasal, sosyal ve çalışma koşullarından etkilenmektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde yoksul bölgelerden göç eden göçmenler, savaş veya doğal felaket alanlarından gelenler, yaşlılar ve yakınları olmayan çocuklar, düzensiz göçmenler sağlık açısından daha riskli grupları oluşturmaktadırlar.

Göç ve sağlık konusunda geleneksel olarak tüberküloz (TB) gibi bulaşıcı hastalıklar öne çıkmışsa da son yıllarda kronik hastalıklar da ciddi şekilde ele alınmaya başlanmıştır. Göçmenlerin yeni yerleştikleri ülkedeki sağlık sorunları ele alındığında sağlık üzerine etkili politik, kültürel, çevresel ve yapısal belirleyiciler dikkate alınmak zorundadır. Göç etmiş kişinin göç ettiği ülkedeki yasal/politik durumu, sağlık hizmetlerine erişim erişmemesi ve hangi düzeyde erişebileceği için esas teşkil etmektedir. Göçmenlerin sağlık hizmetlerine erişimi ve bunları yeterince kulla-

nabilmesi açısından diğer bir sorun, göçmenin kültürel ve etnik kimliği nedeniyle karşılaşılabileceği sorunlardır. Bu sorunlar, dil ve iletişim sorunundan sağlık kurumlarında çeşitli kimliksel nedenlerle uğrayabileceği ayrımcılığa kadar değişir. Göçmenlerin kötü ve kalabalık konutlardaki yaşam koşulları ve yine genelde yaşamak zorunda kaldıkları kentlerin kötü çevresel faktörlere sahip bölgeleri, sağlık üzerine etkili olmaktadır. Göçmen çocuk ve gençlerin yeterli eğitim olanaklarına erişimindeki engeller, onların sağlıklı ilgili davranışlarını ve toplumsal statülerini belirleyerek sağlık konusunda da belirleyici olmaktadır. Göçmen işçiler genelde sağlık konusunda daha riskli sektörlerde ve iş sağlığı konusunda yeterli önlemlerin alınmadığı iş yerlerinde çalışmak zorunda kalmakta ve iş sağlığı ile ilgili kötü etmenlere daha fazla maruz kalmaktadırlar.

Göç ve Akciğer Sağlığı

Göçmenlerde akciğer sağlığı açısından risk oluşturan davranışsal veya çevresel risk faktörleri ve etkileri Tablo 1’de özetlenmiştir.

Amerika’da yapılan çalışmalarda göçmenlerde sigara kullanımı sıklığının geldikleri ülkeye göre değiştiği, fakat daha çok kadınlarda gözlenmek üzere bir çeşit alt kültürleşme sonucu göçmenlerde daha fazla sigara kullanımı olabileceği gösterilmiştir. Göçmenlerin hava kirliliği düzeyi göreceli olarak daha yüksek olan yerlerde yaşamaları,

astım ve KOAH'a bağlı ölüm oranlarını artırabilirken, genellikle daha düşük düzey eğitim gereken ve riski yüksek iş kollarında çalışmaları iş kazalarına uğrama sıklığı yanında, astım, silikozis gibi meslek hastalıklarına yakalanma risklerini de artmaktadır. Göçmenlerin yaşadıkları strese bağlı daha fazla astım atağı ve uyku bozuklukları yaşadığını ortaya koyan çalışmalar vardır. Göçmenlerin özellikle seyahat esnasında uğrayabilecekleri çeşitli travmalar akut solunum yetersizlikleri ile sonlanabilmektedir. Amerika ile Meksika arasındaki sınırı aşma girişiminde bulunan düzensiz göçmenlerin en sık yoğun bakıma alınma nedeni, uğradıkları travmalardır.

Göç ve Tüberküloz

Göçmenler ve sağlık denilince akla en çok gelen ve geleneksel olarak ele alınan konu tüberkülozdur. Göçmenler, özellikle de yüksek TB

insidansı olan ülkelerden hareket edenler, kendi ülkelerindeki enfeksiyon riski, göç öncesi olayların oluşturduğu sağlık kırılganlıkları, kötü seyahat koşulları ve ev sahibi ülkelerdeki kötü yaşam koşulları gibi farklı nedenlerle TB hastalığına yakalanma riski altındadırlar. Dünya Sağlık Örgütü'nün "End TB Stratejisi" içinde göç, TB hastalığının sosyal belirleyicilerine karşı mücadelede önemli bir konu olarak vurgulanmış ve bu bağlamda göç ve tüberküloz konusu önemli bir müdahale alanı olarak belirlenmiştir.

Avrupa ve Amerika'da tüberkülozlu hastaların arasında giderek artan şekilde genel olarak yeni göç etmiş, genç, yetersiz yaşam ve sağlık koşullarına sahip yabancı orijinli hastaların oranı artmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'nde tüberküloz olguları içinde yabancı ülke doğumluların oranı 1993 yılında

%29,5 iken bu oran 2018 yılında %70,2'ye ulaşmıştır. Avrupa Ekonomik Bölgesinde ise tüm olguların %32,7'si yabancı ülke doğumludur, Kuzey ve Batı Avrupa ülkelerinin 15'indeki olguların %50'sinden fazlası yabancı ülke doğumludur. İtalya'da yabancı ülke doğumluların TB olguları içindeki oranı 2005 de %44 iken 2014'de %66 olmuştur.

Göçmenlerin göçten önce yaşadığı ülkelerin çoğu, tüberküloz insidansının yüksek olduğu yerlerdir. Afrika ve Asya kıtasındaki birçok ülkede olduğu gibi çok göç veren Haiti, Peru, Bolivya gibi Amerika kıtası ülkelerinde de tüberküloz insidansı yüksektir. Avrupa Ekonomik Bölgesinde yabancı orijinli tüberküloz hastalarının çoğunluğu sırasıyla %34, %28 ve %9,5 oranında Asya, Afrika ve Doğu Avrupa ülkelerinden gelmiştir. Göçmenler arasında tüberküloz gelişme riskleri için orijin ülkedeki TB sıklığı dışında, yeni gelinen ülkedeki kalış süresi, o ülkedeki tüberküloz kontrol programının önleyici ve tedavi edici etkinliği ve göçmenlerin yasal durumu yer alır. Düzensiz göçmenlerde yaşam koşulları ve sağlık hizmetlerine ulaşım eksikliği nedeniyle TB daha fazla görülebilmektedir.

Türkiye'de tüberküloz olguları içinde yabancı ülke doğumluların oranı giderek artmaktadır. Son yıllardaki Suriye'den yoğun göç ne-

deniyle bu olguların yaklaşık yarısı Suriye doğumludur. Son yıllarda Afganistan'dan gelen göçmenler öne çıkarken bunun dışında eski Sovyet ülkelerinden gelenler ve Afrika kökenli göçmenler de çok sayıdadır. Tablo 2'de görüldüğü gibi Türkiye'de 2005-2017 yılları arasında TB olguları içinde göçmenlerin oranı %0,3'den %9,2'ye çıkmıştır. İstanbul'da bu oran 2017 yılında %13,8'dir.

Göçmenlerde tüberküloz kontrolü konusunda eskiden beri gelişmiş ülkeler tarafından yapılan uygulamaların biri taramalardır. Birçok ülke giriş ânında veya daha sonra TB taraması yaparken, Amerika, İngiltere, Fransa gibi bazı ülkeler göçmenlerin geldiği ülkede, göçten önce tarama yapmaktadır. Taramalar çoğunlukla akciğer grafisi veya bununla birlikte tüberkülin testi ile yapılmaktadır. Bazı ülkelerde göçmenlerde latent TB enfeksiyonu tarama ve gereğinde tedavisinin maliyet etkin olduğu konusunda görüşler ve bazı uygulamalar vardır. Türkiye'de ise böyle bir uygulama yoktur.

Dil/kültür farklılığı, sosyopsikolojik faktörler, işsizlik, ülke dışına çıkarılma korkusu ve özellikle

düzensiz göçmenlerin sağlık hizmetlerine ulaşmasındaki zorluklar, göçmenlerde tüberküloz tanısında gecikmelere ve tedavi başarılarının azalmasına yol açmaktadır. İstanbul'daki verilere göre tanısı konup bildirim yapıldığı halde dispanserlere kayıt altına alınamama oranı, Türkiye doğumlu olgularda %4,8 iken, göçmen olgularda %18,5'dir. Özellikle eski Sovyet ülkelerinden gelen göçmenlerde yüksek oranda ÇİD-TB (çok ilaca dirençli TB) olgularının varlığı, Avrupa ve Türkiye'de sorunu artırmaktadır. 2015 yılında Türkiye doğumlu hastalar içinde ÇİD-TB oranı %3,8 iken bu oran tüm göçmenler içinde %7,9,

Suriyeli göçmenlerde %4,3, eski Sovyet ülkelerinden gelenlerde ise %14,7'dir.

Türkiye'de 2014 olguları esas alındığında göçmen tüberküloz olguları içinde tedavi terklerinin yüksekliği ve tedavi başarısının azlığı dikkat çekmektedir. Tüberküloz olguları içinde tedavi başarı ve tedaviyi terk oranları Türkiye doğumlularında %85,9 ve %3,2 iken bu oranlar yabancı ülke doğumlular içinde %74,3 ve %12,1'dir.

Göçmenlerde tüberküloz ve diğer sağlık sorunlarının kontrolünün iyileştirilmesi için; göçmenlere karşı

ırkçılık ve önyargılı davranışlara sıfır tolerans yaklaşımı sağlanmalı, sağlık profesyonellerinin ve kurumlarının, göçmenlere karşı ön yargı ve dışlanma konusundaki farkındalığı düzenlemeler ve eğitim kursları ile güçlendirilmeli, çok dilli ve kültürlü sağlık hizmeti uygulamaları geliştirilmeli, hükümetler tarafından göç-

menler için yaş, cinsiyet ve yasal durumdan bağımsız olarak sağlık hizmetlerine evrensel ve eşit erişim sağlanmalı, göçmen işçilerin haklarını, işyeri sağlığı ve güvenliği konusundaki bilgilerini ve sağlık hizmetlerine ulaşımını artırmaya yönelik müdahaleler yapılmalıdır.

Tablo 1. Göçmenlerde akciğer sağlığını etkileyen faktörler

Risk Faktörü	Etki
Sigara	Astım, KOAH, TB, Akciğer CA
Hava kirliliği	Astım ve KOAH dan ölüm
İş/Mesleki etkenler	Astım, silizozis, Br. CA
Stres	Uyku bozuklukları, Astım atak
Travma	Akut Solunum Yetersizliği
Kalabalık/ Malnütrisyon	Pnömoni, Tüberküloz
Sağlık hizmetine ulaşma zorlukları	

Tablo 2. Türkiye’de ve İstanbul’da Tüberküloz Olgularının Doğum Yerlerine Göre Dağılımı 2005-2017

YIL	TOPLAM OLGU SAYISI		YABANCI ÜLKE DOĞUMLU HASTA				
	Türkiye Olgu Sayısı	İstanbul Olgu Sayısı	Türkiye Toplam YÜD Olgu		İstanbul Toplam YÜD Olgu		İstanbul / Türkiye Oranı %
			Sayı	%	Sayı	%	
2005	20.535	6.336	63	0,3	29	0,5	46
2006	20.526	6.590	118	0,6	60	0,9	50,8
2007	19.694	6.392	139	0,7	50	0,8	36
2008	18.452	6.171	175	0,9	74	1,2	42,3
2009	17.402	5.702	163	0,9	88	1,5	54
2010	16.551	5.211	179	1,1	105	2,0	58,7
2011	15.679	4.898	202	1,3	103	2,1	51
2012	14.691	4.696	261	1,8	110	2,3	42,2
2013	13.409	4.124	491	3,7	170	4,1	34,6
2014	13.378	4.062	809	6,0	327	8,1	40,4
2015	12.772	4.076	872	6,8	341	8,4	39,1
2016	12.417	3.680	904	7,3	407	11,1	45
2017	12.046	3.552	1.107	9,2	490	13,8	44,3

ZEKİ KILIÇASLAN KİMDİR?

Dr. Zeki KILIÇASLAN, İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalı öğretim üyesi, Türk Toraks Derneği Tüberküloz Çalışma Grubunun üyesidir. Bu yazıyı, Türk Toraks Derneği Çukurova Şubesi ile Seyhan Belediyesi'nin ortak düzenlediği "Göç ve Sağlık" panelinde yaptığı konuşması temelinde kaleme almıştır.

ZORUNLU GÖÇLERİN KESİŞİMİNDE TÜRKİYE VE SÜRGÜN HAYATLAR

YAZI: Didem DANIŞ
didemdanis@yahoo.com

*Gökyüzünde, yeryüzünde
Gün doğdu mu, her gün ilk gün
Her gün aydınlıktır
Yoksa ümit her yer loş karanlıktır*

*Yar gurbette, can yürekte
Bir kafeste ne amansız
Sonsuz ayrılıktır geçmez zaman
Her gece hep ayındır*

*Fırtınada, ak ayazda
Sürgün her yerde hep yalnızdır
Gül açsa da, kuş uçsa da
Görmez dargındır*

Aysel Gürel'in yazdığı bu sözler, Zülfü Livaneli'nin 1987 tarihli "Gökyüzü Herkesindir" albümünde yer alan ve bir kere dinleyen bir daha unutamadığı Sürgün şarkısına ait. Üzerinden onca zaman geçmiş olsa da farklı dönemlerde farklı coğrafyalarda yaşanan zorunlu göçlerin insan ruhunda bıraktığı derin izlere dair zamansız bir şarkı... Kendisi de 12 Eylül darbesi sonrası Türkiye'den Almanya'ya sığınmak zorunda kalmış ve uzun yıllar gurbette yaşamış bir sürgün olan Livaneli kitaplarında sık sık mültecilerin hayatlarını anlatır. 2017 yılında yayınlanan Huzursuzluk adlı romanında da Ortadoğu'daki çatışmalardan kaçan mültecileri hikayenin merkezine oturtur ve şiddetin, zulmün hâkim olduğu bir coğrafyada mültecilerle yerlilerin hayatlarının kesişimine odaklanır.

Türkiye, son otuz yıldır yaşadıkları ülkeleri terk ederek, yeni bir hayat kurmaya çalışan milyonlarca insanın sığındığı bir ülke. Ama kuşkusuz son göç dalgası, Türkiye için şimdiki kadar yaşananlardan çok farklı bir dönemin kapısını araladı. Birleşmiş Milletler verilerine göre son beş yıldır, dünyada en çok mülteci barındıran ülkeyiz. Bugün, 3.6 milyon Suriyeli ve başta İran, Irak ve Afganistan olmak üzere diğer ülkelere gelen 400 bine yakın sığınmacı var. Bir milyon yasal ikamet izni yabancıyı da eklersek, toplam nüfusun %6'sı yabancılardan oluşuyor.

Bu çarpıcı sayıların ardında, insana dair pek çok hikâye var. Mülteciler, yerini yurdunu terk etmek zorunda kalmanın acısı ve travmasını, yeni bir yere yerleşmenin zorluğuyla beraber yaşıyorlar. Tüm bu olumsuzluklara rağmen göçmen psikolojisinin geleceğe dair umut dolu bakışını da es geçmemek gerekiyor. Mülteciler için zorunlu göç hem kayıp ve kaygı hem de -herşeye rağmen- umut demek.

Mersin'de, sosyolog meslektaşım İlhan Zeynep Karakılıç ile beraber yaptığımız bir araştırma sırasında tanıştığım 30 yaşında evli ve iki çocuklu Rima'nın hikâyesi de kaygı ve umut sarkacında seyrediyor. Rima, Halep Üniversitesinde fizik öğretmenliği eğitimini bitirdikten sonra, aynı üniversiteden ziraat mühendisliği mezunu olan Affan'la evlenmiş. Rima ve Affan nikahtan kısa süre sonra, ailelerini ve yurtlarını geride bırakıp Türkiye'ye sığınmak zorunda kalmışlar:

“Ben evlendim. Tam bir ay sonra Türkiye’ye geldik, çünkü evlendikten sonra tam güç savaş başladı. Bombalar başladı.” Yanınızda bir şey getirebildiniz mi diye sorduğumuzda Rima’nın verdiği cevap çarpıcı: “Sadece vücudumuzla çıktık, hiçbir şey getiremedik. Fırsat yoktu, zaten biz inanmıyorduk böyle olacağına. Bir de geldikten sonra bir iki ay kalır döneriz diyorduk. Şu an altı yıl olacak.”

Suriye’den gelen göç, Türkiye’de uzun süre herkes tarafından geçici bir durum olarak görüldü. Bunda, Esad rejiminin çok kısa sürede düşeceğine inanan politikacıların etkisi yadsınamaz kuşkusuz. Bu geçicilik fikrinin yansımalarından biri de hem medya hem de toplum tarafından Suriyelilerin mülteci değil “misafir” olarak tanımlanmaları oldu. Bu tanımlamada Suriyelilerin Türkiye’deki kalışının kısa süreli

olacağına dair kuvvetli bir inanış kadar, 1951 Cenevre Sözleşmesine taraf olan Türkiye’nin coğrafi kısıtlamayı koruyor olması ve dolayısıyla Avrupa toprakları dışından gelen sığınmacıların Türkiye’de kalıcı olarak mülteci statüsü alamıyor olması etkili.

Burada yasal statü ile ilgili bir not düşmek gerekir, zira yabancıların, yani vatandaş olmayan kişilerin

Türkiye’deki kalışları sırasında hangi haklara ve hizmetlere erişebileceğini yasal statüleri belirliyor. Türkiye’ye sığınmış olan Suriyeliler, iltica hakkını tanımlayan temel uluslararası hukuk metni olan 1951 Cenevre Sözleşmesine göre “mülteci” kabul edilmiyorlar; onun yerine Ekim 2014’te kabul edilen Geçici Koruma Yönetmeliğiyle düzenlenen “geçici koruma statüsü”ne sahipler. 2014 Yönetmeliği, 2011’de Suriye’de başlayan olaylardan dolayı Türkiye’ye gelen Suriye vatandaşlarına ve Suriye’den gelen vatansız kişiler ve diğer mültecilere sınırdışı edilmeme (non-refoulement) güvencesi ve temel insan haklarına erişim hakkı veriyor. Düzenlemenin ana fikri, kitlesel sığınma durumunda ülkesini terk etmek zorunda kalmış kişilere acil destek vermek. Gerçekten de 2011 sonrası, özellikle gelenlerin sayısının hızla arttığı 2014-2015 döneminde, hem devlet kurumları hem de sivil toplum kuruluşları mültecilere yoğun bir şekilde insani yardım verdiler. Ancak Suriye’deki krizin 9. yılına girmekte olduğumuz bugünlerde artık geçicilik ve acil insani yardım fikrinin ötesine geçip mültecilerin insan onuruna yakışır şekilde hayatlarını kurabilmeleri için kalıcı çözümler bulmak gerekiyor. Bu da ancak beraber yaşama yollarını inşa etmekten geçiyor.

Suriyeli mültecilerin yaygın bir şekilde “misafir” olarak adlandırılması Türkiye’deki kalış süreleri ve hakları açısından muğlaklık ve geçicilik anlamına geliyor. Bu geçicilik durumunun mültecilerin gündelik hayatları üzerindeki etkilerini anlamak için Rima’ya dönelim gene. Rima ve kocası, Adana-Mersin bölgesindeki çoğu Suriyeli gibi geldiklerinde tarım işçisi olarak çalışmaya başlıyorlar. Belirsizlik, güvencesizlik ve sömürü ile tanımlanan bu ağır çalışma deneyimini Rima anlatıyor: “İlk geldiğim zaman, eşimle tarlada yevmiyeli çalıştık. Her gün bir yerde; Adana, Tarsus, Erdemli, Silifke, her gün başka yerde. [Nasıl buldunuz bu işi?] Ablamın eşinin arkadaşları bu işte çalışıyorlardı. Onlardan duyduk, işçi gerekiyor-muş. Birkaç gün çıktık ondan sonra, zaten bu-

2014 Yönetmeliği, 2011'de Suriye'de başlayan olaylardan dolayı Türkiye'ye gelen Suriye vatandaşlarına ve Suriye'den gelen vatansız kişiler ve diğer mültecilere sınırdışı edilmeme (non-refoulement) güvencesi ve temel insan haklarına erişim hakkı veriyor.

güne kadar altı yıldır bu işe devam ediyor eşim. [Ne kadar kazanıyor günde?] Günlük 37'den başladı yevmiyesi. İlk geldiğimizde öyleydi. bugün 65 oldu. [Kaç saat çalışıyor?] Hiç belli değil. Size diyorlar ki bu posta bu arabayı dolduracak, ne zaman biterse o zaman çıkabilirsiniz. Mesela dün kavuna gitmiş. Saat 4.5'da çıktı, 7'de döndü. Bazı günler 1'de evde oluyor. Hep aynı yevmiye. Hep farklı yerlere gidiyor. (...) Çavuş var. O işçileri topluyor. O her gün akşam işçileri alıyor iş

var ya da yok diye. İş olsa gene iyi, dün bugün iş yoktu mesela. Evde oturuyor.”

Mersin'deki ilk iki yıl, Rima da kocasıyla beraber tarım işçiliği yapıyor, ta ki hamile kalana kadar. Ekonomik mecburiyetten dolayı hamileliğinin yedinci ayına kadar çalışıyor. Doğuştan tavşan dudaklı olan oğlunu anlatırken “oğlum biraz eksik geldi” diyor. Ama gene de yaşadıkları tüm zorluklara rağmen çocukları için umutlu. Suriye’de

ziraat mühendisi olduktan sonra Yunanistan’da aynı dalda iki yıllık yüksek lisans yapmış olan kocası bugün hâlâ gündelik tarım işçisi olarak çalışsa da yarın çocuklarının daha güzel bir geleceği olacağına inanıyor. İnsanı tüm zorluklarına rağmen hayatta tutan da bu umut değil mi?

Bu umudu canlı tutabilmek ve Suriyeli mültecilerin entegrasyonunu kolaylaştırabilmek için yapılması gereken en önemli şey, geleceğe

dair bir yol haritası verebilmek. Ancak şimdiye dek, Suriyeli mültecilere karşı kucaklayıcı bir dil benimsemiş hükümetin söylemlerindeki değişim ve ekonomik krizle beraber toplumda yükselen mülteci karşıtı tepki geçicilik fikri üzerine inşa edilmiş bu “konukseverliğin” sınırlarına geldiğimize işaret ediyor.

Bu sürgün hikayesinin nereye evrileceğini, belki de ileride Zülfü Livaneli gibi, Suriyeli mültecilerin yazacağı şarkılarda dinleyecek, romanlarda okuyacağız.

DOÇ.DR.DİDEM DANIŞ KİMDİR?

Doç. Dr. Didem Danış Galatasaray Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde öğretim üyesidir. Doktorasını 2008 yılında Fransa'da Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales'de tamamladı. Siyaset bilimi ve sosyoloji lisans derecelerini Boğaziçi Üniversitesi'nden, sosyoloji yüksek lisans derecesini ODTÜ'den aldı. 2002-2003 yıllarında İsveç'teki Malmö Üniversitesinde misafir doktora öğrencisi olarak bulundu. Fransa'da çeşitli üniversitelerde misafir öğretim üyesi olarak ders verdi. Başlıca araştırma konuları olan göç, şehir sosyolojisi ve sosyal demografi alanında çeşitli makaleler yayınladı ve iki kitap derledi. Ayrıca, GAR-Göç Araştırmaları Derneği'nin kurucularındandır.

BİR ASIRDAN
FAZLA BU
DÜNYAYA
TANIKLIK ETMİŞ
ÜNLÜ SÜMEROLOG
MUAZZEZ İLMİYE ÇIĞ
TORAKS BÜLTENİ İÇİN
SORULARIMIZI YANITLADI...

MUAZZEZ İLMİYE
ÇAĞ'IN "ATAM"
ŞİİRİNİ KENDİ
SESİNDEN
DİNLEMELİK İÇİN
QR KODU
TELEFONUNUZLA
TARAYIN.

ALİ ERGUR: Efendim çok teşekkür ederim görüşmeyi kabul ettiğiniz için. Önce şuradan başlamak istiyorum, siz Birinci Dünya Savaşı başlamadan az önce doğdunuz. İlk anılarınızı, çocukluk ve gençlik anılarınızın dünyasını nasıl hatırlıyorsunuz? Nasıl tarif edersiniz, nasıl bir Türkiye, nasıl bir dünyaydı?

MUAZZEZ İLMİYE ÇİĞ: Tam serberlik ilan edildiğinde doğdum, babam Armutlu'da öğretmenmiş. Valla benim oradan hatırladığım, yokluk içindelerdi. Maaş alamıyormuş babam. O zaman bir tüccar babama demiş ki, sıkıntınız var, size tülbentü, kolonyaydı, sabundu vereyim, onları köylere götürün, yiyecek karşılığı satın. Babam, ben öğretmenim, yapamam böyle bir şey deyince annem diyor ki, ben yaparım. Annem de 25 yaşında bir kadın o zaman, nasıl olup da yaparım diyor... Bir eşek kiralyorlar, annem eşyaları, tüccarın verdiği eşyaları bir küfeye koyuyor, beni bir küfeye koyuyorlar, kendisi eşeğin üzerine biniyor. Düşünün Armutlu'nun etrafındaki köyleri genç bir kadın olarak dolaşılıyor. Bu ne muazzam bir şey...

A.E.: Muazzam bir şey. Yani yokluk karşısında yılmayan insanlar.

M.Ç.: Yılmıyor yokluk karşısında. Artık hiçbir şeyin korkusu yok, bana bir şey mi yapılır diye. Yapılmamış zaten. Annem gidiyor, köylülere kolonya satıyor, karşılığında buğdaydı, undu falan alıp getiriyor. Yani o zaman o küfe içinde, çamurdan giderken eşeğin ayakları kirleniyor diye ağladığımı hatırlıyorum. O kadar. Ondandır daha ilerledi, bu defa nahiyede kıskanıyorlar böyle bir şey yapıyor diye. Hırsız gönderiyorlar eve, eşyaları çaldırıyorlar, böyle sıkıntılar oluyor. Tabii annem işe gidemiyor. Ama o zaman o kadar kıtlık var ki, benim hatırladığım ekmek kırıntılarını teker teker alıp yiyordum sofrada. Onun için ben sofrada bir lokma bırakmam ve bıraktırmam, herkes yesin, bitirsin, ne kadar yiyecekse alsın, ekmek bırakmak yok. Sonra, babam Pazarcık, Bilecik'in bir kazasına tayin oluyor. Tam o sırada İnönü Savaşı oluyor, İnönü Savaşı'nda bizim asker Yunan askerini kovalıyor, kovalayarak bizim o Pazarcık'a

kadar getiriyor, o da arkasından geliyor. Ama Yunan askeri Pazarcık'a giriyor, geliyor. O zaman iki gün kalıyor, bizimkiler yetişinceye kadar Pazarcık'ta. Pazarcık'a geldiği zaman babam elinde kocaman bayrakla, mektebin bayrağıyla eve giriyor, onu hatırlıyorum, bayrağı. Annem, yahu diyor, seni öldürecekler yollarda böyle bayrakla. Bayrağımızı bırakmam mektepte diyor. O zaman Yunan askeri iki gün Pazarcık'ta kalıyor. Kaldığı zaman, anlatıyorlar, üstleri gayet giyimli, ayaklarında çizmeler, paltolar ve o bir gün içinde bütün sokaklar konserve kutularıyla dolmuş; çünkü konserve yiyorlar. Bizimkilerde konserve nerde... Bilmem nereden bulgur yapıyorlarmış, sandıklara koyuyorlar, getiriyorlar, asker onu yiyor. O vaziyette. İşte onları kovalayan bizim asker geliyor arkadan Pazarcık'a, İnönü başta geliyor. Bizim askerin ayağında çarık, üst baş perişan, o vaziyette bunları nasıl kovaladılar ben anlamıyorum, ellerinde doğru dürüst silah yok, kaçak silahlar; çünkü yok, aldılar ellerinden işgalciler. Babam anlatıyordu, bir tane top varmış, dağa böyle soba boruları koymuşlar, bu topu alıyorlarmış, oraya götür, orada patlatıyor, oradan alıyor, orada patlatıyor. Sanki çok top varmış gibi... Düşün şekerim yani, yoklukla net bir kazanım. İnönü'ye diyorlar asker kaçıyor, Yunanlar kaçıyor diyorlar, kaçıyor demeyin, onları burada ezeceğiz diye ayağıyla vurmuş. Babam da deftere yazmıştı, hiç unutmam onu, Bunları defterinde gördüm babamın. Rahmetli, çok meraklı adamdı zaten.

A.E.: Nitekim siz çok eğitime önem veren bir ailede büyüdünüz, babanız...

M.Ç.: Babam çok öngörülü...

A.E.: Çok öngörülü bir şekilde, ileri görüşlü bir şekilde...

M.Ç.: Mesela Pazarcık'tayken babam öğretmen, ben beş yaşında falanım o zaman. Mektebe gidiyordum, öğlene kadar erkek mektebi-

ne, öğleden sonra kız mektebine, kız ve erkek ayırdı. Kız mektebine gidiyordum, hatta öyle ki, kız mektebinde unutmam, mesela kızlar bilemedi mi bir şey bana sorarlardı, söylerdim. Yani, daha o zaman okumayı yazmayı öğrenmişim. Sonra bu Yunan devamlı takip ediyor, onun üzerine Atatürk diyor ki, bu böyle olmayacak, Yunan'ı içeriye doğru çekelim ve böylece Sakarya'ya doğru çekmeye kalkıyor. O zaman bütün oralar boşalıyor, yani o Pazarcık falan, Bilecik halkı Doğuya doğru gitmeye kalkıyor ama araba yok, yaylı yok, trende yer bulabilen gidiyor, bulamayan başka yol buluyor, biz de trenle o zaman Eskişehir'e gidiyoruz. Eskişehir'de de İngilizler var, Ailede maaş yok, para yok, o vaziyette. Annem babamın pantolonunu sökmüş, ondan patron çıkarmış, o patronla böyle pantolon yapıyor. O zaman pantolon satılmaya başlamış, yani yıl 1921. Yani halkta bir pantolon giyme başlamış. Kanun falan yok, yeni yeni giymeye başlamış. Annem o zaman dikişçi, onu da yapıyor. Babam bir küçük makine alıyor. O makineyi hatırlarım, bir zaman kaldı evde. Pantolonları annem kesiyor, babam dikiyordu.

Öyle yokluk ki, ben hastalanıyorum, bana süt alıyorlar, veriyorlar, kardeşime veremiyorlar. Kardeşim de var. Ama kardeşim derdi, ben de hasta olsam da bana da süt verseler diye. Öyle, hep söylerdi rahmetli, o da unutmazdı. Öyle bir kıtlık... Ondan sonra orayı da boşaltmak mecburiyetinde kaldı halk. Kimisi trene bindi, kimisi yaya, doğuya doğru kaçıyor herkes, Ankara'ya doğru. Biz de trene bindik, Ankara'ya geldik birkaç aile, arkadaşları da vardı. Orada yer yok, yurt yok, bir şey yok. Nerede indiler onu bilmiyorum ama yatacak yer yok, otel yok. Babam, rahmetli, çok akıllı bir adamdı. Bir boş kahvehane bulmuş, hemen ona el koyuyor ve çarşafarla bölümlere ayırıyor, oradaki aileler, birkaç aile beraber aynı yerde kalıyorlar. Ne yedik, ne içtik... Yok, yiyecek falan da yok, hiçbir şey yok. Yani ne kadar zorluklar çocuklar. Ondan Ankara'da kalmamıza imkân yok, Ankara zaten çok kalabalık. Halam ve eniştem Çorum'dalar, eniştemin de hali vakti yerinde. Babam oraya gitmeyi tasarlıyor. Onun üzerine tekrar, güç bela tekrar bir trene biniyoruz; ama nasıl tren biliyor musun? Altında cephane, cephaneyi kaçırıyordular Anadolu'ya.

Altta cephane, üstü açık, kenarlarında büyükler oturuyor, orta yerde çocuklar. Yangın çıktı, çünkü odun kömür yanıyor, odun yanıyor, bütün kıvılcımlar üzerimize geliyor, yangın çıkacak diye korkular... Karanlık gece, bir şey yok, ışık yok falan. Bize annem demek ki bir küçük yatak yapmış. Hemen ona koyuyor bizleri, iki çocuk, yatırıyor. Sabah kalkıyoruz, Allah'ın kırı, hiçbir şey yok, istasyon. Nerede gideceğiz Çorum'a, nasıl gideceğiz? Araba yok, hiçbir şey yok. Tesadüf babam bir eşek kervanı buluyor, bizimle beraber birkaç aile daha var, onlarla beraber. Büyükler eşeklerin üzerinde, çocukları küfelere koydular. Böylece beş gün beş gece, yiyecek bulur musun, bulamaz mısın, böyle Çorum'a gittik. Çorum'a giderken bir bağa geldik, Ağustos'tu, 1921... Ağustos sıcağı, bir üzüm bağına girdik, üzümler olmamış. Koruk, o korukları bir yedik, bir yedik. Hiç unutmam o kuruğun tadını (gülüşme). Hem su hem yemek yerine.

A.E.: Tabii, susuzluk da var.

M.Ç.: Ondan sonra gittik Çorum'a. Tabii Anadolu'da kimsenin haberi yok bundan. O arada da eniştem

bir araba getirmiş bizi eve, evde ne var ne yok dolduruyor. Halam söylenmeye başlamış, efendim ne yapıyorsun, neyi boşaltıyorsun? Eniştem hanım demiş, düşman geliyor memlekete demiş, bunların ne faydası var sana, boş ver, verelim demiş. Devlete hazırlıyormuş. Halamın da hiçbir şeyden haberi yok. Bizi halam böyle perişan bir halde görünce o zaman akli başına geldi, neymiş dedi, neler, ne sıkıntılar varmış. Ondan sonra orada hemen yer bulduk, halamın evinde biraz misafir kaldık. Ondan sonra babam öğretmenlik aldı. Herkesin tarlası, bahçesi var. Biz de bir kiralık ev tuttuk, yaşlı bir hanımın evini. Girin istediğinizi alın derdi, onu da hiç unutmam. Ondan sonra biz çocuklar, kardeşim, ben mektebe giderken onun kızı sabah kahvaltıda dürüm yapardı bize, sabah dürüm yapardı, o dürümle giderdik mektebe. Öyle güzel günler geçti, ondan sonra Cumhuriyet oldu, Lozan Konferansı... Hiç unutmam Lozan Antlaşması'ndan sonra çok büyük bir kutlama yapıldı. Davullar çalındı.

M.Ç.: Cumhuriyet oldu, Cumhuriyet'te öyle kıyamet koptu. Ondan sonra da annem tutturmuş Bursa'ya gidelim diye, burada çocuklar tahsilsiz kalacaklar diye. Ondan sonra babam Bursa'ya öğretmen oldu, oradan Bursa'ya... Çorum'dan Ankara'ya lüks gittik, Nasıl lüks? Kapalı arabayla, üstü kapalı yaylıyla oradan tıkr tıkr tıkr, eşeğin üzerinde değil bu defa (gülüşme). Oradan sonra böylece Bursa'ya. Fakat Bursa'dan düşman ayağını yeni çekmiş, müthiş pahalı.

A.E.: Yokluk...

M.Ç.: Yokluk... Çorum'daki bolluk hiçbir şeyde yok. Çorum'da herkesin bağı var, bahçesi...

A.E.: Savaş görmemiş yer.

M.Ç.: Orada hiç sıkıntı yoktu. Ama Bursa... Babam çok az maaş alıyor, 30 lira maaş alıyormuş babam o zaman. Biz üç çocuk olduk, annem

hamile geldi, orada doğurdu çocuğu. Ondan sonra da sıkıntı çok... O sıkıntının arasında babam beni ilkokulda devlet okuluna verdi, sonra bir baktı, özel okulda keman dersi, Fransızca dersi varmış. Aldı, o okula verdi, 3 lirayı da oraya. Paraları yok. Fedakârlık...

A.E.: Büyük fedakarlık.

M.Ç.: Çok büyük fedakarlık, yani.

A.E.: Kültüre verilen önem.

M.Ç.: Babam çok meraklıydı rahmetli, çok.

G.A.: Öyle bir eğitim almamış olsanız belki Sümerce eğitimi vesaire de olmazdı .

M.Ç.: Yani babam hakikaten çok meraklıydı. Düşünün, Hasan Âli Yücel'in tercümelere çıkar çıkmaz hepsi alınmış eve. Ben o zaman yoktum, evde değildim. Kardeşlerim okumuşlar. Öyle bir evde kitap... Daha önceden de, mesela gazete gelir, alır gazeteyi, orta yerde okur, annemle beraber. Annem de ilgiliydi, Annem son derece akıllı kadındı.

G.A.: Keman alacak para yokmuş, öyle anlatmıştınız önceden.

M.Ç.: Para yok şekerim, 30 lira maaş alıyorlar, 3 lirasını bana, şeye veriyorlar. 30 lira ne demek yahu, 3 tane de çocuk. Her şey pahalı... Ona rağmen, annem çok becerikli kadındı. Hemen şapka dikmesini öğrendi.

G.A.: Daha devrim olmadan.

M.Ç.: Devrim 25'de oldu. Biz 24'de gittik. Daha önceden de pantolon dikiyordu. Böylece...

G.A.: O paralarla keman almışlar, bir sürü şey yapılabilecekken. Kültüre verilen önem...

M.Ç.: O yoklukta keman da aldılar bana, başka şeyler de. Ondan sonra da öğretmen okuluna girdim.

A.E.: Siz öğretmen okuluna girdiniz Bursa'da, Bursa Kız Öğretmen Okulu'nu okudunuz.

M.Ç.: İlkokulu bitirdikten sonra özel okulda altıncı sınıfı okudum ben. Öğretmen okulunun imtihanı 1926'da, imtihana girdim, kazan-

dim, yatılı olarak Bursa Öğretmen Okulu'na girdim. İşte hayatımızın en güzel çağı başladı. Bütün yokluklara rağmen, orada çok mutluyuz.

A.E.: Büyük bir coşku var değil mi, idealizm var.

M.Ç.: Tabii. Yemekler hazırlanıyor. O öğretmen okulu çok güzeldi, hazır her şey.

A.E.: Siz mezun olduktan sonra bir dört buçuk yıl kadar öğretmenlik yaptınız.

M.Ç.: Evet, ben mezun oldum, Eskişehir'e tayin ettiler. Nasıl oldu bilmiyorum, benim babam da Eskişehir'de öğretmendi. Nasıl oldu, onu hâlâ hatırlamıyorum, acaba kim girdi araya da oldu, ne oldu bilmiyorum, ama ben oraya tayin oldum ve tabii çok önemli; çünkü o zamana kadar orada evde eşya yok, bir-iki yataktan başka bir şey yok, bir-iki kap kacak belki, başka bir şey yok. Babam, o sırada Devlet Demiryolları Okulu'na tayin oldu. Orada kırk kişilik bir grup yapılmış, birbirlerine kefil olarak çekecekleri parayla ev alınabilecek. Babam açığız hemen giriyor araya ve derhal Eskişehir'de bir ev alı-

yoruz. Ama çok güzel yerdeyiz, istasyon caddesinde. Ama eşya yok, para yok. Benim maaşımla, babamın gayretiyle eve eşya düzmeye başladık. Şimdi bu evimizdeki eşyaları gördükçe öyle beğeniyorum ki. Neden? Çünkü o zaman paran olsa bile eşya yoktu. İşte misafir odası diye bir odası vardı, oraya kanepeler, öyle bir şey ama ne kadar lüks geldi bize. Anneciğim de ilk defa rahat bir mutfağa kavuştu orada. Babamın da çok güzel bir balkonu vardı, balkonda çiçekler yetiştiriyordu. Ayrıca içeride sıcak suyumuz vardı.

A.E.: Ooo, o bayağı lüks.

M.Ç.: En büyük lüks oydu, hemen girip yıkanabiliyorduk.

A.E.: Çok güzel.

M.Ç.: Dahası orada hayatımızı düzeltmeye tam başlamışken, benim fakülteyi biliyorsunuz...

A.E.: Siz öğretmenlik yaptınız bir süre, sonra Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'ne kayıt oldunuz. O nasıl oldu?

M.Ç.: Şekerim, Dil ve Tarih-Coğ-

rafya Fakültesi açılınca Ankara'da Öğretmen Okulu'ndan mezun olanlar, öğretmen olanlar, bir defaya mahsus olmak üzere hiç olmazsa, bizi de bu fakülteye kabul edin diye rica etmişler. O zaman öğretmen olanları Dil-Tarih'e kabul ettiler bir defaya mahsus olarak.

G.A.: O da sizin şansınız.

M.Ç.: Babam duyuyor hemen, "kızım böyle bir şey var, oraya gitmek istemez misin, gitmez misin?" diyor bana. Ee giderim, ama benim maaş gidecek, üç tane çocuk, iki çocuk daha var arkada, borçlanmışız, babam ne yapacak? O geldi aklıma, hiç düşünmedim baştan. Sonra bizim öğretmenler gidiyorlar, kaydolup geliyorlar, kaydolup geliyorlar. Ben de dedim ki, gideyim, yatılı olabilirsem, orada bir imkân olursa kalırım, başka türlü kalmam ve iki arkadaş el ele verdik, çıktık gittik. Şubat 15'te gittiğimiz zaman, Ocak ayında açılmıştı fakülte. Ondandır ben Fransızca eğitim almıştım, arkadaşta öyle bir şey yok. Dolu dediler. E nereye? Hocası yeni gelen bir bölüm var, oraya. Neresi? Hititoloji, yanında Sümeroloji alacaksınız, arkeoloji alacaksınız. E, peki dedik o zaman.

A.E.: Biliyor muydunuz o zaman ne olduğunu?

M.Ç.: I-ih (gülüşme). Hiçbir şey bilmiyoruz o zaman, ama bizim derdimiz fakülteye kaydolmak. Ondan sonra bir de derse girdik ya, Allah! Ya yabancı dil konuşuyorlar, Almanca konuşuyorlar, bilmiyoruz. Yazılar... Şaşkına döndük. Ama insan isteyince her şeyi yapıyor.

A.E.: Orada çok büyük isimlerle çalıştınız, onların öğrencisi olarak, Güterbock gibi, Landsberger gibi.

M.Ç.: Güterbock'la.... Landsberger, Sümeroloji hocamızdı ama o ne yazık ki hiç Sümeroloji yapmadı bize, Akadca yaptı daha çok; çünkü bu dil Akadca'dan çözüldü, yani çivi yazıları Akadca üzerinden çözüldü. Sümerler çok sonradan çıktı. Onun için...

G.A.: Peki Akadca'yı nasıl çözdüler, yani sonuçta hiç bilinmeyen bir dilde o ipin ucunu nasıl bulursunuz?

M.Ç.: O Semitik bir dil. Yani Semitik dil olduğu için, o kökenle karşılaştırma yapılarak Akadca bulundu,

Sümerce de ondan çözüldü. Onun için hocamız Akadca okuttu, ben mesela Akadca'yı çok güzel okudum. Fakat Sümerce yok, Sümerce'den bir şey bilmiyorduk, Hititçe öyle, Hititçe çok bilmiyorduk. Yani çok iyi başladık.

A.E.: Evet, geç gitmenize rağmen arayış kapattınız.

M.Ç.: Ama ne oldu biliyor musunuz? Almanca'ya başladık ayrıca, ders alıyoruz.

G.A.: Hocayı anlamak için.

M.Ç.: Tabii canım, mecburi. Almanca'ya başlayınca Almanca çok hoşuma gitti, hemen Almanca'ya değiştirmek istedim, oraya geçmek. Babam dedi ki, olmaz kızım, Atatürk dedi, bu fakülteyi, bu kurumları niçin açtı? İleride çok iyi olacak, dedi.

G.A.: Ne kadar ileri görüşlü.

M.Ç.: Böyle dedi, ileride durumunuz iyi olacak, buradan çıkmanı istemiyorum dedi. Babam o zaman yönlendirdi beni.

A.E.: Hayatınızın önemli anlarında babanızın bir yönlendiriciliği var, değil mi?

M.Ç.: Var, var. Mezun olduktan sonra hocamız fakültede kalmamızı istedi, ben evlenecektim, üniversitede olamaz dedim. Arkadaşım da aynı düşüncede. Biz fakülteyi istemiyoruz dedik, ikimiz de. Babam çok kızdı, kariyer varken sen nasıl bırakabilirsin diye. Ondan sonra müzeye geçtik, işte o müze benim hayatımın her şeyi oldu.

A.E.: Diğer arkadaşınız da Hatice Kızılay.

M.Ç.: Hatice'yle beraber ikimiz de müzeye geçtik ve bize, hakikaten bizim için büyük bir akademi oldu.

A.E.: Ne hissettiniz? O binlerce yıllık tabletlerle karşı karşıyasınız. Türkiye'de belki onları okuyabilecek tek, iki insan siz sizsiniz. Nasıl bir his?

M.Ç.: Şimdi bakın, o zamana kadar biz tabletleri görmedik, ne olduğunu bilmedik. Şimdi ilginç olanı, hocamız kendi talebesini oraya asistan olarak koydurmuş bizden evvel.

G.A.: Müzeye...

M.Ç.: Evet, bizden evvel. Yani bizim Sümeroloji hocamız kendi talebesini oraya koydurmuş. O tabii tabletleri okuyabiliyordu, ama bir bakmış ki tabletler topraktan çıktığı gibi, ne okunabilir, ne bir şey yapılabilir. Bunların demiş konservasyonu nasıl olacak? Burada laboratuvar kurulması lazım. Bir kimyager Almanya'ya gönderiliyor hemen, onun sözü üzerine. O kimyager oradayken, müzenin bahçesi var, oraya bir laboratuvar kuruyor. Biz geldiğimiz zaman kimyager geri geldi, laboratuvar açıldı ve konversiyon başladı. Biz başladık konserve yaptırmaya tabletleri.

G.A.: Özel bir işlem herhalde o?

M.Ç.: Tabii, tabii. Çünkü o tabletlere bakıyorsunuz, üzerinde kirler

var, tabletler suya giriyor, suda temizleniyor, ondan sonra fırınlarla giriyor. Temizleniyor tabletler, tabii giderken tabletler doğru mu geldi yanlış mı geldi demek için evvela birinci satırlarını muhakkak kopya ediyorduk. Böylece tabletlerin ne olduğunu, çivi yazısının ne olduğunu öğrenmeye başladık. Anlatılabildim mi? Ondan sonra Hititoloji hocamız bir gün geldi, rahmetli, çok da severdim. Çocuklar, dedi, burada yayınlanmamış tabletler var, Hitit tabletleri, sizlere nasıl yayınlanacağını göstereyim isterseniz, beraber bunları yayımlayalım, olur mu? Hay hay hocam dedik.

G.A.: Akademide kalsaydınız kimse bu teklifi getirmezdi.

M.Ç.: İmkânı yok, orada bir tablet bile yok.

A.E.: Tabii, siz orada hazine için desiniz.

M.Ç.: Burada hazine içindeyiz. Ondan sonra hocayla başladık, bir cilt yaptık, iki cilt yaptık, üçüncü ciltte o gitti, ayrıldı, biz kendimiz yaptık. Ama yardım etti bize yani, yardımcı çok olmuştur bana. Çok, her zaman yardıma gelmiştir bana. İsviçre’de bir kongre oldu, o da oradaydı. Beni kongre harici konuşmacı diye çıkardılar orada, hazırlık yok. Almanca çevirecek o kadar değil. Hemen hoca geldi, bak sen söyle, ben tercüme edeyim dedi.

A.E.: Tevazu. Güterbock mu?

M.Ç.: Güterbock. Tam bir arkadaştı.

A.E.: Evet aynı zamanda. Siz böylece yeni bir dünyayla tanıştınız, Sümer dünyasıyla tanıştınız.

M.Ç.: Evet o müzede, o tabletlerle yepyeni bir dünyayla tanıştık. Güterbock’la Hitit tabletlerini yaptık, ondan sonra da Sümer tabletlerine başladık ve epeyce bir aynı kopya ve tercümeyle sekiz kitap yaptık oradan. Onların neticesini yeni görüyorum. O yaptığımız çalışmalar dışarda duyuldu tabii; ama içeride yaptığım o kitaplar dışarda bilinmiyor. Ama onlar yani meslektaşlar için yapılan şeyler... Yedi bine yakın tablet kopya ettik ve onların ne olduğunu göstererek, tercümelerini yaparak yayımladık.

A.E.: Ben bu tabletlerdeki bilgilerden biraz tıbbı gelmek istiyorum. Yine sizin kitaplarınızdan yararlanarak öğrendiğimiz şeyler bunlar. Farmakoloji alanında çok ileri Sümerler galiba. Eski çağlarda, bütün toplumlarda tıp büyü ağırlıklı, hep büyü üzerinden yapılıyor, ama Sümerler’de de büyü var, fakat ilaç bilgisi de çok geniş. Şimdi Mısır’da, yanlışım varsa düzeltin lütfen, Mısır’da da ileri bir tıp var, orada ölüm ve ölümden sonraki hayat çok önemli; onun için de mumyalama gelişmiş. Onu yaparken,

mumyalamayı geliştirirken de cerrahi gelişiyor aslında, tıp bilgisi, çok ilginç. Sümer’de nasıl? Aynı kültür yok orada. Sümer’deki tıp bilgisinin gelişkinliğini neye bağlıyorsunuz? Benim sizin kitabınızdan öğrendiğim kadarıyla, ciddi bir farmakoloji bilgisi var.

M.Ç.: Muazzam bir farmakoloji. Bir reçete buldular, senelerce onu çözünceye kadar canları çıktı kimyagerler falan, bızimkiler uğraştılar. Çok zor tabii. Ama nasıl buna geldiler? Hastalıklara önem vermişler. Fakat tam böyle bir tıp şeyi yok, maalesef yani. Belki Mısır daha ileri bunda.

A.E.: Atatürk’ün Sümeroloji, Hititoloji çalışmalarına çok önem verdiğini biliyoruz. Bunda gayesi sizce Türk tarihini yazmak, Türkler’in kökenini araştırmak mıydı yoksa Türkler’in nasıl bir evrensel kültüre dâhil olduğunu göstermek miydi?

M.Ç.: Tamamıyla bunların Türkler’le ilişkisi olup olmadığının araştırılmasıydı; çünkü Atatürk bir kitapta okumuş, bir Fransızca kitapta, diyor ki, Sümerler Orta Asya’dan gelmiş olabilirler, dilleri Orta Asya dillerine yani Türk dillerine benziyor diye. Altını çizmiş, yanına kocaman “önemli” yazmış. Şimdi Atatürk hiçbir şeyi kanıtsız istemiş. Daha ilk zamanlarda demişler ki, Sümerler Türk’tür, kanıtlayın demiş, kanıt istemiş. Kanıtsız hiçbir şey yapmamış. Biliyor musunuz bu Hatay bize alınacağı zaman Atatürk büyük bir Orta Asya haritası getirtmiş. Orada Hatay’da, o Hatay’da bulunan yer isimleri, su isimlerini bulmuş. Türk isimleri... Böylece Türkler’in orada vaktiyle oturduğunu kanıtlamış, bu çok önemli. Evet, 1930’larda o kadar işinin arasında, kazı yapıldığında Hitit tabletlerinin bulunduğunu, onların okunduğunu öğrenmiş, beş yüz yıl Anadolu’nun içinde bir devlet kurduklarını öğrenmiş. Böyle bir halkın, o zaman Türkler’le bir ilgisi var mıydı? Türkler daha o zaman gelmiş miydi Anadolu’ya? Bunların araştırılması

Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nin kuruluş amacına dâhil oluyor.

G.A.: Bu bültenimizde "içinde yaşadığımız dünya" başlığında bir dosya belirledik, hem düşünsel hem fiziksel dünya. Bunun içinde kirliliği, küresel ısınma, hepsi olacak ve gerçekten de umudun tükenmeye doğru gittiği zamanda siz içinde yaşadığımız bu günkü dünyayı hem düşünsel anlamda hem fiziksel anlamda nasıl değerlendiriyorsunuz?

M.Ç.: Ben umutluyum. Bir kere kadınlarımız en yüksek çağda. O kadınlarımızın bunu bırakacağını düşünemiyorum. Kadınlarımızın bu hususta kuvvetli olacağını düşünüyorum. Şimdi bakıyorum, bakma o yalnız okumuş kadınlar değil, köylü kadınlarımız daha kuvvetli olmaya başladı. Bakıyorum bayağı protestolara çıkıyorlar; bayılıyor. Yani kadınlarımız çok kuvvetlendi. Bu bakımdan umutluyum. Kadınlarımızın çok aydın olduğuna, bugün köylü kadınlarımızın bile çok aydın olduğuna kaniyim. Kadın haklarını Avrupa dört yüzyıl yolda elde etti, biz seksen yılda yaptık.

G.A.: Çok güzel. Sizin peki son olarak şunu da söylemeden kapatmayalım konuşmamızı dediğiniz bir şey var mı?

M.Ç.: İşte, valla benim için çok önemli olan Atatürk... Atatürk devrimlerini her hususta anmak, anlatmak gerek. O yabancı profesörleri ülkeye almak çok önemliydi, bunun hâlâ farkında değil bizim insanlarımız. Tarihi bir olay bu. Tarihte bu insanları kimse almamış, biz kucak açmışız. Onlarla kendi eğitimimizi geliştirdik. Bizden sonra da onlar başka yerlerde aynı şeyi yaptılar. Tarihi bakımından son derece önemli. Sıradan bir iş değil. O zaman benim Sümeroloji hocam geliyor; diyor ki "geldik ama kitap yok". Almanya'da bir hoca öldü; kitaplığı satılıyor. "Acaba onu mu alsak?" diyor. Derhal kitaplık alınıyor. O zamanlar, düşünün derhal kitaplık alınıp geldi. Yalnız benim hocam değil, başkaları da, kitaplık istediler, laboratuvar istediler, laboratuvar. İnanın buraya gelenlere devamlı olarak bunları anlatıyorum, bir Dil-Tarih'in açılış sebebini, iki bu hocaların gelişlerini.

G.A.: Sizin yaptığınız gibi anlatanlar olmalı, bizim yaptığımız gibi aktaranlar olmalı, okuyanlar olmalı.

A.E.: Bitirebiliriz, başka bir şey yoksa. Çok teşekkür ederiz vakit ayırdınız bize. Bizim için çok değerli.

M.Ç.: Mutlu oluyorum, bir kere şöyle mutlu oluyorum, yani bu bilgiler dağılıyor diye mutlu oluyorum sizler sayesinde. Bu bilgiler benimle beraber gitmiyor. Hiç olmazsa bir yerlere gidiyor; bu çok önemli.

A.E ve G.A. NOTU: Destekleri için Esin Çiğ, Firdevs Gümüşoğlu ve Cansu Çobanoğlu'na teşekkür ederiz.

TÜRK KADININA

Ey Türk kadını, kulak ver bana!
Neler neler borçlusun aziz Ata'na.
Ece iken düşmüştün köleliğin ağına,
Din, gelen bir nimetti erkeğin ayağına.

Baban seni mal yaptı, kocana ırgat sattı.
Ağzın, dilin bağlandı, kafan uyuyakaldı.

Uyandırmak için seni bu derin uykudan,
Kurtarmak için kafeslerin ardından,
Özgür yapmak için kara çarşafardan,
Eşit alman için erkeğinle her haktan,
Bilir misin uğruna baş koymuştu Ata'n.

Becerini sen de göresin, diye
Bilimde simge yaptı Afet'i inan!
Uçurdu göklere, Gökçen'i ardından

Artık döndürmesin bu yoldan kimse seni!
Aldığın hakları sakın ha! Verme geri!
Her attığın adımda Ata'nı hatırla e mi?

5.10.1980

HABASET VE HAMASET ÇAĞI BÜLTENİ

YAZI: Ömer MADRA
omadra@acikradio.com.tr

“İçinde Yaşadığımız Dünya” Bülteni içinde küçük bir “dünya hali bülteni” bu. Bülten içinde bülten. Çağı anlamak/ anlamlandırmak için, Eylül-Ekim-Kasım 2019 tarihlerinde uluslararası alanda çıkan haber ve yorumlara –sadece başlık ve altbaşlıklar üzerinden– bakarsak, “manzara-i umumiye” şöyle...

Hava kirlenmesi kaynaklı parçacıklar plasentaların cenin tarafında bulundu. Araştırma, annelerin soluduğu kara karbonun doğmamış çocuklarına geçebildiğini gösterdi.” (17/09)

“Avrupa’da hava kirlenmesiyle mücadelede pek az mesafe kaydedildi. Avrupa Çevre Ajansı, küçük parçacıklardaki azalma trendinin artık durduğunu bir araştırmada gösterdi.” (16/10)

“Delhi’de toksik sisduman (smog) en kötü seviyelere ulaşırken, uçakların yönü değiştirildi. Egzos dumanları, endüstri salımları ve anız yakmalar, kirlenme krizine yol açıyor.” (03/11)

“18 milyon nüfuslu Delhi ahalisine 5 milyon maske dağıtılacak. “Gaz odası”na benzetilen başkent’te hava kirliliği, WHO’nun belirlediği güvenli seviyenin 20 kat üstünde. (02/11)

“Kuzey Amerika kuşlarında kaygı verici popülasyon kaybı. Yeni araştırma Sessiz Bahar’ın kehanetini doğruluyor. 1970’e göre 3 milyar daha az kuş var: 4 kuştan 1’i yok olmuş. (09/10)

“Balık popülasyonundaki çöküş de Sessiz Bahar’ın kehanetini doğruluyor. 1 araştırmaya göre, bildik pestisidler, su böceklerini öldürünce balıklar aç kalıp ‘şaşırtıcı hızda’ tükeniyor. (31/11)

“Böcek bolluğunda ve biyoçeşitlilikte düşüş ve çöküşün somut kanıtları araştırmada ortaya çıktı. Uzun süreli araştırma bugüne kadar görülmüş en güçlü kanıtları ortaya koyuyor. (30/10)

“Yeni 1 araştırma, deniz seviyelerindeki yükselmenin 300 milyon insanın evini tehdit ettiğini ortaya koydu. Kıyıların yeni analizi, eski tahminin 3 katı büyük tehdidi gösteriyor. (29/11)

“‘Ürkütücü’ araştırma, yükselen deniz seviyelerinin Ho Chi Min, Bangkok, Şanghay, Mumbai, İskenderiye, Basra şehirlerini 30 yıl içinde haritadan silebileceğini öngörüyor.” (29/11)

“Amazon yağmur ormanları ‘geri dönüşü olmayan noktaya pek yakın’. Yeni rapor, yağmur ormanının 2021’de kendini yenilemeye yetecek yağmuru üretemeyeceğini öngörüyor.” (23/11)

“Amazon’da ormansızlaştırma bir yılda % 222 oranında arttı. Konunun önde gelen uzmanı, bunun ve yangınların yarattığı ‘negatif sinerji’ ile biyoçeşitliliğin bitebileceğini söyledi. (23/10)

“Buzul ırmaklarının karbonu yağmur ormanlarından bile hızlı emdiği keşfedildi. Ama yeni keşfedilen bu karbon yutağı kuzeydeki buzulların büyük hızla eridiğini de gösteriyor.” (25/10)

“İklim krizinin yol açtığı yangınlar California’nın bazı bölgelerini yaşanamayacak kadar tehlikeli kılıyor olabilir mi? California birçok alanda olduğu gibi gene başı çekiyor.” (29/10)

“California yangından kavrulurken zenginler özel itfaiye hizmeti kiralıyor. Özel itfaiye günde 3 bin dolara, eyalet hapisanelerinden getirilen hükümlüler saatte 1 dolara çalışıyor.” (31/10)

“Avustralya’da uluslararası koruma altındaki Macquarie Sulakalanında 3 bin hektar yandı. Uzmanlar hayatı önemdeki kuş habitatının geleceği hakkında derin kaygı duyuyor.” (28/10)

“Avustralya’da Macquarie Limanı yakınlarında kontrolden çıkan yangında yüzlerce koala diri diri yandı. 2 bin hektarı kaplayan yangın koala üreme alanını da yok etti. (30/10)

“Yeni bir araştırma, California’yı 3. senedir çıra gibi yakan devasa orman yangınlarının çıkma ihtimalinin sadece kuraklıktan dolayı dünyada 4 ya da 5 kat arttığını ortaya koyuyor. (05/11)

“Araştırmalar okyanusların karasal alanlardan çok daha hızlı ısındığını gösteriyor. Denizlere yakın yaşayanlar da Orta Amerika ya da Suriye gibi büyük travmaya, göçlere uğruyor. (05/11)

“Yeni finans raporları dünya nüfusunun % 0.9’unu oluşturan dolar milyonerlerinin 361 trilyon dolarlık dünya servetinin nerdeyse yarısına (% 43.9) sahip olduğunu gösteriyor. (22/10)

“Yeni bir rapor petrol ve gaz şirketlerinin, Paris iklim anlaşmasının hedeflerine ulaşabilmek için 2040’a kadar üretimlerini %35 kısmak zorunda olduklarını ortaya koyuyor. (01/10)

“Sadece 13 fosil yakıt şirketi (Suudi, Rus (2), İran, Exxon, Shell, Çin, BP, Chevron, Kuveyt, Abu Dhabi, Total, Katar), dünyanın kalan petrol bütçesinin ¼’ünü götürecektir.” (01/10)

“Exxon, Shell, BP, Chevron + en büyük 20 fosil yakıt şirketi, dünyada 1965’ten bu yana enerjiye bağlı tüm CO2 ve metan salımının %35’ini (480 milyar ton CO2e) üretmiş. (14/10)

“Dünyanın en büyük 50 petrol şirketi, önümüzdeki 10 yıl içinde piyasalara günde 7 milyon varil petrol zerkedecek. 2018 – 2030 arasında üretimde %35 artış olacak.” (18/10)”

“Yüzde 35’lik üretim artışı, BM bilimcilerine göre hararet tavanını güvenli 1,5C derecede tutmak için gerekli %45’lik emisyon azaltımı-

nın neredeyse tam tersini garantiliyor.” (18/10)

“Suudi Aramco’nun halka arzı: Karbon ile kapitalizmin izdivacının doruğu. Yeryüzünün en büyük karbon ayak izine sahip şirket, yatırımlarını büyütmek için nakit toplama- da.” (03/11)

“Esrarengiz ulusal petrol şirketleri, iklimimizi avuçlarının içinde tutuyor. Suudi Aramco ve [Rus] Gazprom gibi devlet şirketleri, bilinen dünya rezervlerinin % 90’ına sahip” (09/10)

“En büyük yatırım bankaları fosil yakıt endüstrisini büyütmek için milyarlarca dolar sağlıyor. Kredi kuruluşları Paris iklim anlaşmasından sonraki 4 yılda 700 milyar \$ kredi açtı. (13/10)

“İngiltere Merkez Bankası, küresel finans dünyasının dünyada 4C derecelik hararet artışını finanse ettiğini söyledi. Sermaye piyasası küresel ısıtmada felakete yol açabilecek.” (15/10)

“Fosil yakıtın 5 dev şirketi AB’de lobicilik yaparak 2010’dan bu yana 251 milyon Avro harcadı. Rapor, politikayı endüstri nüfuzundan koruma çağrılarını esnasında açıklandı. (24/10)

“Karbon salımlarının artmasındaki ikinci büyük sebep SUV denilen 4x4 spor arabalar. SUV sürücüleri bir ülke olsalardı, karbon salımlarında dünya sıralamasında 7. gelirlerdi.” (25/10)

“Süper zenginler dünyada özel jetlere olan talebi büyük ölçüde artırıyor. Özel jetlerdeki artış merkezleri ABD ve Çin; İsveç’te talep azalması ise ‘Greta Thunberg’e bağlanıyor.” (27/10)

“Et yemek, iklime olan etkilerinden dolayı ağır eleştiri alırken, ABD’de hayvancılık ve mandra endüstrileri hayvancılığı küresel ısınmaya bağlayan girişimlere savaş açıyor.” (21/10)

“İklim krizi karşıtı eylemlerin baş-

lıca karşıtları otomobil yapımcıları. Araştırma, emisyon azaltma girişimlerini fosil yakıt şirketlerinin baltalayıp geciktirdiğini gösteriyor.” (10/10)

“Avustralya’da en büyük 6 kömür şirketinin ürettiği karbon salımı tüm ülke ekonomisinin salımından fazla. Şirketlerin denizaşırı salımlarından da sorumlu tutulması isteniyor.” (31/10)

“Avustralya Başbakanı Scott Morrison, ülkede iklim eylemlerini yasaklamayı vaat etti ve ‘kıyameti çağıran yeni radikal aktivizm’in endüstriyi tehdit ettiğini söyledi.” (02/11)

“Britanya’da hükümet, Cumbria’da yeni kömür madenine izin çıkarttığı için suçlanıyor. Bu karar, hükümetin aynı anda ilan ettiği ‘net-sıfır emisyon’ vaadiyle çelişiyor.” (03/11)

“Araştırmalara göre: Arktik’de deniz buzunun yarısı eridi, Büyük

Mercan Resifi'nin yarısı öldü, okyanuslar üçte 1 oranında daha asitli oldu, yangınlar haftalık hale geldi.” (05/11)

“İklim Eylem Ağı (CAN), ‘İklim adaleti ve dayanışması temelde insan haklarının korunmasına ve herkes için daha iyi bir hayat kalitesine ilişkindir’ bildirisi yayınladı.” (31/10)

“Dünyanın her yanında tazelenen isyan ruhu, statükonun reddini gösterir, geri döndürülemez iklim felaketini önleyecek hızlandırılmış halk seferberliğine de delalet edebilir.” (31/10)

“Yokoluş İsyanı (XR) hareketi kurucularından Roger Hallam ‘21. Yüzyıl İçin Sağduyu’ başlıklı rissalesinde uyarıyor: ‘Aşırı ekolojik çöküş dönemine girilirken, insanlığın bekası önümüzdeki 10 yılda

devrimci sosyal dönüşümler olup olmayacağına bağlı.’ [...] ‘Bu bir ideoloji değil, basit bir matematik ve fizik sorunu.’ ‘Dönüşümün ilk adımı gerçekliği olduğu gibi kabul etmek. [...] Gerçeklere gerçek gibi davranmazsak iklim/ekoloji yıkımı yakın gelecekte hepimizi öldürecek.’” (Eylül/Ekim)

“İklim aktivisti Greta Thunberg uyarıyor: ‘Gerçeği gerçek olarak kabul etmek, eğriye eğri, doğruya doğru demek, yalnızca bilimcileri dinlemek, iklim acil durumu ilan etmek ve bu uğurda sürekli eylem yapmak, gezegenin önündeki benzersiz krizi alt etmenin tek yolu.’” (2018 – 2019 tarihli konuşma ve yazılarından)

“Dünya Bilimcileri İttifakı uyarıyor: ‘Bilimcilerin ahlaki yükümlülüğü, insanlığı felaket tehditlerine karşı açıkça uyardırmayı ve eğriye eğri, doğruya doğru demeyi ge-

rektirir. Dünyanın her yanından 11 bini aşkın sayıda bilimciyle birlikte açıkça, net ve tartışma götürmez biçimde ilan ediyoruz ki Dünya gezegeni iklim acil durumu ile yüzyüzedir.’ [...]

‘Son zamanlardaki kaygı yükselişi bize cesaret veriyor. Siyasi mercilerden iklim acil bildirimleri geliyor. Okul çocukları greve gidiyor. Ekokırım davaları mahkemelerimizde görülüyor. Tabandan yükselen yurttaş hareketleri değişim talep ediyor, ve birçok ülke, eyalet, il ve ilçe, birçok şehir ve ticari işletme de buna cevap veriyor.’ [...] ‘Hayatı bulguların her yerde yaygınlaştırılarak kullanılmasını öneriyoruz. [...] İyi haber şu ki, herkes için sosyal ve ekonomik adaletle birlikte böylesi bir dönüşümsel değişim, insanlara ‘işler böyle gelmiş böyle gider’ anlayışından çok daha büyük esenlik vaat etmekte.’” (Bioscience, Washington Post, Guardian, Common Dreams, 05/11/2019)

DİPSİZ KUYU VE ANTROPOSENI KONUŞMAK

YAZI: Haluk ÇALIŞIR
halukcalisir@gmail.com

Bu günlerde doğan, kreşe veya ilkokula giden çocuklarımızın geleceği için maalesef olumlu bir öngörü yapabilmek çok zor. Antroposen/Kapitalosen ve altıncı büyük yok oluş derken, bu çocukların geleceğe zamanları kalmadı.

iklım krizi protestoları ve tartışmalarının yoğun olduğu şu günlerde, Gümüşhane Dumanlı Köyü, Taşköprü yaylası sınırları içinde bulunan ve buzul dönemine ait olduğu belirtilen Dipsiz Göl'de define arama amacıyla yapılan kazı sırasında gölün suyunun boşaltıldığını ve göl zemininde kazı yapıldığını öğrendik. Haberler buzul döneminden kalan doğa harikası gölün tahrip edildiğini bildiriyordu. Basında yer alan bilgiye göre, göl 18000 ila 12000 yıl öncesinden, buzul çağından günümüze kalmıştı. Yine bir internet sitesinde yazan Jeoloji Mühendisi Prof. Dr. O. Bektaş ise, Dipsiz Göl'ün 66-100 Milyon önce ortaya çıkan bir volkanik göl olduğunu belirtiyordu. Konuya ait haberlerde, gölün su ile dolu olduğu eski güzel hali ile suyunun tamamen boşaltılıp tahrip olduğu fotoğrafları da yan yana veriliyordu.

Bu haber '..işte doğayı yine katlettiler' diye düşündürüyor ve insan hırsının neler yapacağı konusunda türümüz hakkında bir kez daha karamsarlığa sürüklüyordu. Belki de bu yazının konusu olan antroposen çağı için fazla söze gerek bırakmadan konuyu kısa yoldan özetleyen bir anekdot mu oluşturuyordu? Konuya biraz daha yakından bakalım.

Antroposen çağı kavramı, ileride göreceğimiz gibi, yerkürenin kendine özgü dinamikleri ile olan değişimle-

rinin insan eliyle bozulması, tahrip olması sürecini ifade etmekte.

Yerküremiz 4.5 Milyar yıl önce oluşmasına rağmen ilk insanın, topraklarında dolaşmaya başlaması 4 Milyon yıl öncesine kadar gider. Başlangıcından bu yana, cehennemi sıcaklıklar, zehirli gazlar zamanla yerlerini denizlere, okyanuslara bırakmış, karalar, okyanuslar oluşmuş, tek hücreli hayat çeşitlenmiş, kompleks canlılar, bitkiler, hayvanlar oluşmuş, kıtalar birleşmiş, birbirlerinden ayrılmış, var olan türler tamamen yok olmuş, yeni türler ortaya çıkmıştır. Doğanın zaman içerisindeki bu muhteşem akışı ve değişimi insanın katkısı olmadan gerçekleşmiştir İnsanın ilk ataları, ikisi de Etopya'da bulunan, Australopithecus afarensis ya da son yıllarda keşfinden sonra medyada anılan ismi ile 'Lucy'nin 3 Milyon yıl önce, Ardipithecus ramidus, nam-ı diğer, 'Ardi'nin ise 4 Milyon yıl önce yaşadıkları hesaplanmıştır. Gerek Lucy ve Ardi'nin yaşadığı dönemlere kadar geçen milyarlarca yıl gerekse de onlardan sonraki milyonlarca yıl da dahil olmak üzere, önemli bir insan etkisi olmadan yeryüzünde çok sayıda değişiklik olmuştur.

Bir Dünya Doğuyor

Yıldızlararası bir toz bulutu milyarlarca yıl önce kendi üzerine çökmüş ve Güneş sistemimizi oluşturmuştur. Güneş sitemimizin üçüncü gezegeni

olan dünya daha önceki bilgilerimizin aksine, güneşten kopmamıştır. Güneşi de oluşturan kendi üzerine çöken toz bulutundan ve bu sırada oluşan, irili ufaklı gezegenimsilerin birbirleriyle çarpışmaları ve dağılmaları sonucunda 4.5 Milyar yıl önce oluşmuştur. Bu dönemde dünya, çok yüksek sıcaklık, basınç, radyoaktivite ve sürekli bir gök cisimi bombardımanını altında idi. Güneşin yörüngesinde dönmekte olan Theia adlı başka bir gezegen dünyaya yaklaşık 45 derecelik bir açı ile çarpmış, bir kısmı kor halindeki dünyaya gömülmüş, bir kısmı da uzay boşluğuna savrulmuştur. Uzay boşluğuna saçılan parçacıklardan da Ay oluşmuştur. 4 milyar 450 milyon yıl önce gerçekleşen bu çarpışma, dünyadaki yaşamın şekillenmesinde hayati önemdedir. Ayın dünya yörüngesinde düzenli olarak dönmesi, yeryüzünün şekillenmesini sağlayan önemli faktörlerden birisidir. Ayın çekim gücü, dünyanın yörüngesi ile yaptığı açıyı stabil tutmasını sağlar. Yine çekim gücü ile gelgitlere neden olarak dalgaların yükselip alçalmasını ve iklim kontrolünü sağlar.

Dünyanın oluşumundan 300 Milyon yıl sonra okyanusların oluştuğu bilinmektedir. Kıtalar ve okyanuslar sürekli bir devinim halinde idi. Örneğin 330 Milyon yıl önce, bugünkü tüm kıtalar bir arada tek bir kara parçasını ya da kıtayı oluşturuyordu. Bu kıta Pangea ve onu çevreleyen tek bir okyanus da Panthalassa olarak adlandırılmaktadır. Tektonik hareket-

ler sonucunda 175 milyon yıl önce de bu devasa kıtadan, kara parçaları ayrılmış ve bugünkü kıtalar oluşmaya başlamıştır. Yerkürenin bu müthiş devinimi sonucunda dünyanın hem yüzeyel şekilleri hem de canlılar dünyası oluşmuş sürekli değişim geçirmiştir.

Jeolojik Geçmişimiz

Jeokronoloji kayaç, tortu ve fosillerin çeşitli yöntemlerle yaş tayinini yaparak inceleyen bilim dalıdır. Bulgularını kronolojik olarak değerlendirdiği zamansal süreçler, bir insanın ömrü boyunca gözlemleyip algılayabileceği süreçlerin çok ötesinde uzunluktadır. Bazı dönemler yüzlerce milyon yıldan, milyar yıla varan boyuttadır. 4.5 Milyarlık yerkürenin tarihi, iki ana devirde incelenmektedir. Bunlardan ilki olan Prekambriyen devir, dünyanın oluşmasından, 542 Milyon yıl öncesine kadar sürmüştür. Fanerozoik devir ise, Prekambriyen devirden, günümüze kadar uzanan tüm süreci içermektedir. Fanerozoik devir ise, Paleozoik, Mesozoik ve Senozoik zaman olarak bölümlenerek incelenmektedir. Her bir zaman birimi içerisinde, yerküre yapısında bulunan mineral ve maddelerin yoğunluğu, yeryüzünün şekilleri, canlılar dünyasında ortaya çıkan bitki ve hayvanların var olması ya da yok olmalarını da içeren alt zaman birimlerinden oluşmuştur. Şekil 1'de; Türkiye Stratigrafi Komitesi tarafından Türkçeleştirilen, Uluslararası Kronostratigrafi çizelgesi izlenmekte

ve burada zamanlar ve alt zamansal süreçler detayları ile görülmektedir. Jeokronoloji bilimi, her bir alt zaman birimini oldukça hassas yöntemlerle belirlemektedir. Fosil türlerinin ortaya çıkışı, zamansal birimlerin sınırlarının belirlenmesinde birincil önem arz etmektedir. Halen yaşadığımız dönem, Senozoik dönemin alt birimlerinden en sonuncusu olan Holosendir. 'Holos: tüm' ve 'cene: yeni' (holocene) sözcüklerinden türetilmiştir ve 'Tümüyle Yeni' anlamını ifade etmektedir.

Şekil 1'de, her biri milyonlarca yılı ifade eden çok sayıda kutucuktan, solda en üstte zor seçilen dönem, içerisinde yaşadığımız ve 11650 yıl önce girilen Holosen dönemini göstermektedir. Gümüşhane'de tahrip edilen Dipsiz Göl'ün de 66-100 Milyon yıl önceki 'Üst Kretase' döneminde oluşmuş olup basında yaygın biçimde yer aldığı aksine çok daha eskidir.

Buradaki tahribat, maalesef yeryüzü tarihi içerisinde yaşanan değişim ve yok oluşların hiçbirisine benzememektedir. Bu nedenle Dipsiz Göl örneği antroposeni tanımlamaktan çok, bunun acı bir karikatürü olarak görülebilir. Jeolojik süreçlerle kıyaslandığında, gezegende insan hırsının neden olduğu tahribatı gösteren, oldukça hızlı çekim bir fragman gibi düşünülebilir. Antroposen döneminin kanıtları konusunda bilim insanları araştırmalarına devam ededursun,

kavramın hızla güncel yaşamımıza girip kullanıldığı biçiminde, insan-etkisi/hırsı konusunda bu kadar çarpıcı bir örnek zor bulunur. Çok kabaca düşündüğümüzde insan uygarlığının faaliyetleri; kentleşme, tarım ve sonucunda oluşan erozyonlar, toprak taşınması, çökmesi sonucu toprak kullanımının insan lehine artması, domestik hayvan nüfusunda aşırı artış, diğer türlerin yaşam alanlarını daraltmış ve çok sayıda türün yok olmasına neden olmuştur. Holosen döneminin bir kısmında hayatı oluşturan ve sürdüren koca makinaya, bir dişli olarak da insanoglunun faaliyetleri damgasını vurmaktadır.

Fosil yakıtların kullanılması karbon; gübre kullanımı azot, fosfor döngülerini değiştirmiş, yeni kimyasal bileşiklerin de dolanımına girmesiyle, küresel ısınma geri dönülmez düzeylere ulaşmıştır. Buzulların erimesi, deniz seviyesinde yükselme, okyanusların asitliğinin artması, okyanuslarda ölü zonların oluşması ile hem denizlerde hem de karada biyosferde hızlı değişimlere neden olmuştur. Kül ve plastiklerden oluşan yeni çökelti alanları oluşmuş, okyanuslarda oluşan plastik birikintileri adeta bir kıta boyutuna ulaşmıştır. Bu yıl yapılan 16. İstanbul Bienali için de antroposen çağına dikkat çekmeyi amaçlayan, okyanuslarda devasa boyuta ulaşan plastik kirliliğinden ilhamla 'Yedinci Kıta' teması seçilmişti. Tüm bu sayılan özellikler holosen dönem sonrasında antroposen olarak adlandırılması için gerekçeler olabilir. Ancak bilimsel olarak antroposen tanımı halen kabul edilmiş değildir. Jeolojik zaman birimlerinin başlangıcının bilimsel yöntemlerle belirlendiği ve kanıtlarının bulunduğu lokalizasyona Golden Spike (Altın Çivi) olarak anılan bir levha yerleştirilmektedir. Örneğin Holosene ait altın çivi Grönland'da bulunmaktadır. Antroposen kullahımı için henüz bilimsel anlamda fikir birliği oluşmadığından bir 'golden spike'ı da bulunmamaktadır.

Büyük Yok Oluşlar:

Yeryüzündeki yaşamın 4 Milyar yıl önce ilkel formlar olarak başladığı ve günümüze kadar olan süreçte, en az beş kez önemli büyük yok oluşa sahne olduğu düşünülmektedir.

İlki 439 Milyon yıl önce gerçekleştiğinde (Ordoviyen-Silüryen Yok Oluş) buzulların kapladığı yeryüzünde deniz seviyesinin çok alçalması sonucu, özellikle denizlerde yaşayan canlılar yok olmuştur.

Bir sonraki yok oluş, Geç Devonyen periyotta 364 Milyon yıl önce gerçekleşmiş ve tüm türlerin %75'inin yok olmasına neden olmuştur. Dev yapraklı bitkilerin okyanuslara zengin besinler

sağlaması sonucu oluşan alg patlaması, oksijen düzeyini düşürmüştür, yine volkanik küllerin karada neden olduğu soğuma da, karada yaşayan örümcek ve akrep benzeri hayvanların yok olmasına neden olmuştur.

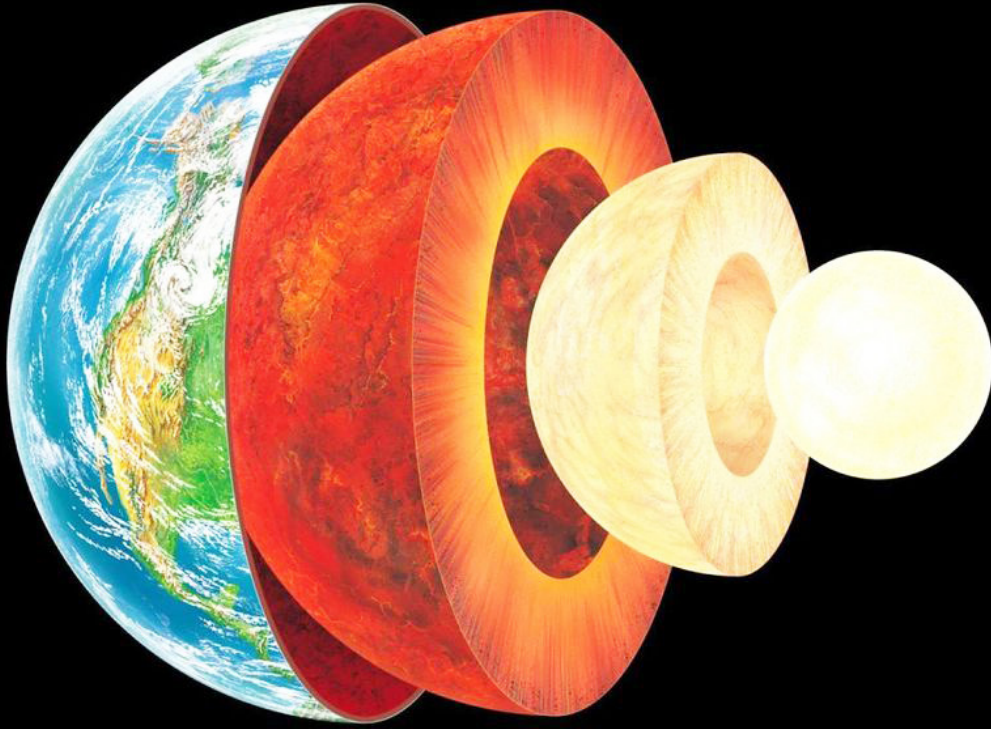
Üçüncü yok oluş ise Perniyen-Trias döneminde, 251 Milyon yıl önce olmuştur, yaşananların en kötüsüdür ve türlerin %96'sını yeryüzünden silmiştir. Yoğun volkanik patlamalar sonucunda, atmosferde yoğunlaşan karbondioksit ile çoğalan bakterilerin yoğun metan gazı salması sonucunda yeryüzü ısınmış, okyanuslar asitleşmiştir. Hayatta kalabilen türlerin %4'ü denizkestaneleri, bazı salyangozlar ve yengeçlerdir ve bir bakıma atamız sayılırlar. Bu üçüncü büyük yok oluştaki mekanizma, insanın aklına hemen, başka mekanizmalar ile de olsa günümüzde küresel ısınmaya neden olan karbondioksit ve metan emisyonlarındaki artışı akla getirmektedir.

Dördüncü büyük yok oluş, Trias-Jurassic periyotta, 214-199 Milyon yıl önce meydana gelmiştir. Burada suçlanan nedenler, asteroid çarpması ve küresel ısınmadır.

Beşinci Yok Oluş ise, Kretase-Paleosen periyotta 65 Milyon yıl önce gerçekleşmiştir ve dinazorlar da dahil olmak üzere türlerin %76'sı yok olmuştur. Neden olarak yine volkanik aktiviteler, asteroid çarpmaları ve iklim değişikliği suçlanmaktadır.

Antroposen'i Aramak

Antroposen ve ayak izleri her ne kadar, jeostratigrafi bilim alanında oldukça tiz bir şekilde araştırılmakta ise de, günlük hayatımızda ekosistemde korkutan değişime dikkat çekmek için kullanılan bir sözcük olarak çoktan kullanımında yerini almıştır. Tanımı ilk kullananlardan birisi olan Rus jeolog Aleksei Pavlov, 1992 yılında günümüzü 'Antropojenik sistem ya da Antroposen' olarak tanımlamıştır. Ukraynalı jeokimyacı Vladimir Vernadsky, biosfer ve insan bilincinin Yunanca düşünce sözcüğünden gelen 'Noosphere'i kullanmıştır, ancak kabul görmemiştir. Antroposen sözcüğünün kullanılması, Nobel Ödüllü araştırmacı Paul Crutzen ve ekolog Eugene Stoermer'in 2000 yılında yazdıkları makale sonrası yaygınlaşmıştır. Crutzen ve Stoermer, antroposen başlangıcı için, sanayi devrimi ve James Watt'ın 1784'te buhar makinasını keşfetmesini dönüm noktası olarak önermişlerdir. Bunun dışında çok sayıda başlangıç noktası (golden spike) önerileri bu-

lanmaktadır. Ateşin keşfi, pre-endüstriyel tarım, Amerika'nın keşfi gibi çeşitli başlangıçlar da önerilmektedir.

Antroposenin başlangıç arayışları için tartışılan bazı gelişmelere baksak; Ardi ve Lucy'den 2 Milyon yıl sonra daha akıllı atalarımız taştan yapılmış araçlar ile avlanmaya başladıklarından, çok sayıda hayvan avlanmış. O kadar çok avlanmışlardır ki 50 000- 11 000 yıl önce bazı büyük yapıdaki hayvan ve bitki nesilleri (Megafauna) yok olmuştur.

11 Bin yıl önce Neolitik dönemde, buz örneklerinde yapılan analizlerde metan konsantrasyonlarında artış gözlenmiştir. Bu yükselişe, özellikle Güneydoğu Asya'da pirinç tarımı ve artan geviş getiren hayvan popülasyonunun neden olduğu düşünülmektedir.

Bazı araştırmacılar, antroposen başlangıcı için Cristofor Columbus'un Amerika'yı keşfine işaret etmektedirler. Antarktika'da buz kalıplarından yapılan karbondioksit ölçümlerinde

1550-1650 yılları arasında gözlenen, 1610 yılında da en dip seviyeyi bulan bir karbondioksit düşüş trendi gerekçe gösterilmektedir. 1492'de Avrupalıların Amerika'ya göçü sonrasında taşıdıkları hastalıklar, savaş vb. nedenlerle yaklaşık 50 Milyon insan ölmüştür. Amerika'da bu düzeyde insanın yok olması, tarımın azalması ve ormanların genişlemesine neden olmuş, artan ormanlar nedeniyle atmosferden daha yüksek miktarlarda karbondioksit yakalanması sonucu, sözü edilen karbondioksit düzeylerinde düşüşün gözlemlendiği ileri sürülmektedir.

Bir diğer önemli dönemeç ise 1750-1900 yılları arasında oluşan Endüstri Devrimi'dir. Endüstri devrimi, kapitalizmi şahlanışa geçirmiş ve kapitalist ekonomi sadece emek sömürsü ile sınırlı kalmamış, doğal kaynakların sorumsuzca tahrip edilmesine de neden olmuştur. Kar hırsı doğa, çevre ve ekolojik denge gibi kavramları da tanınamamaktadır.

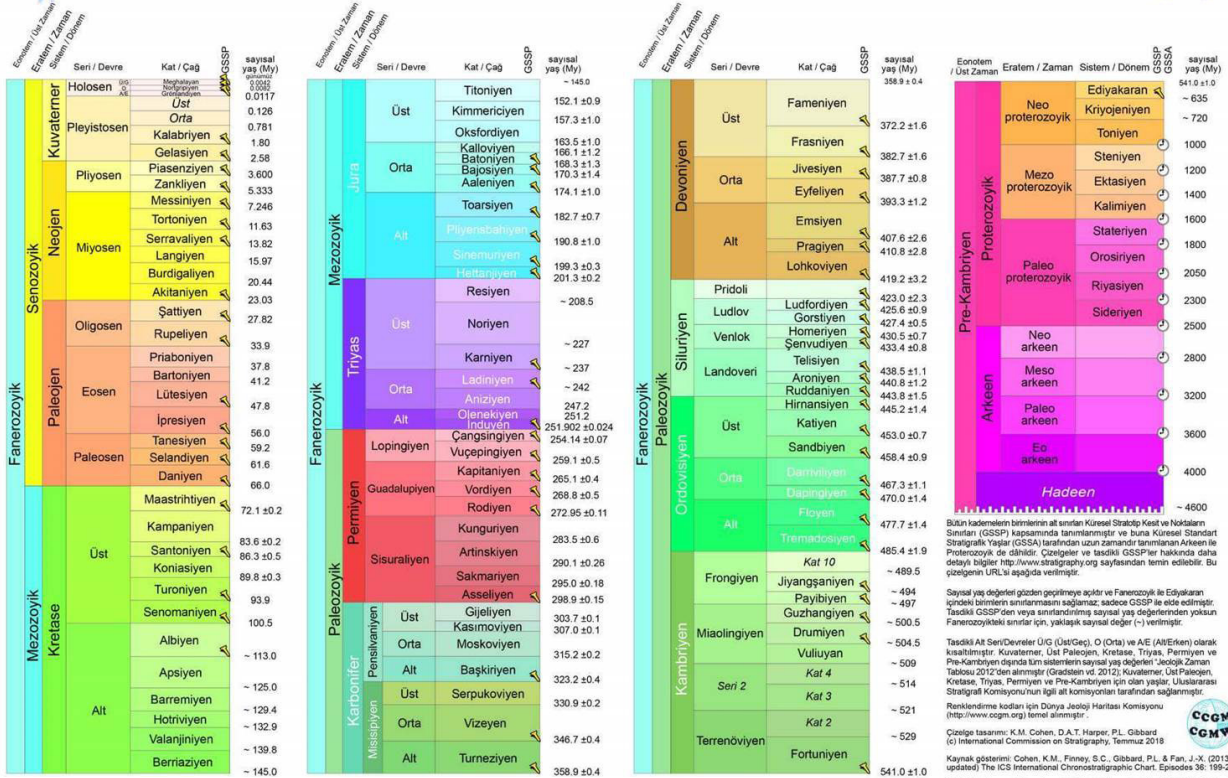
Antroposen başlangıcı için önerilen

tarihlerden bir diğeri de 1964 yılıdır. Bunun gerekçesi ise radyoaktif karbon düzeylerinde gözlenen piktir. 1950'li yıllarda saptanmaya başlayan radyoaktif karbon yükselmesi, 1945'te atom bombasının atılması ve ardından izleyen çok sayıda nükleer testlere bağlanmaktadır.

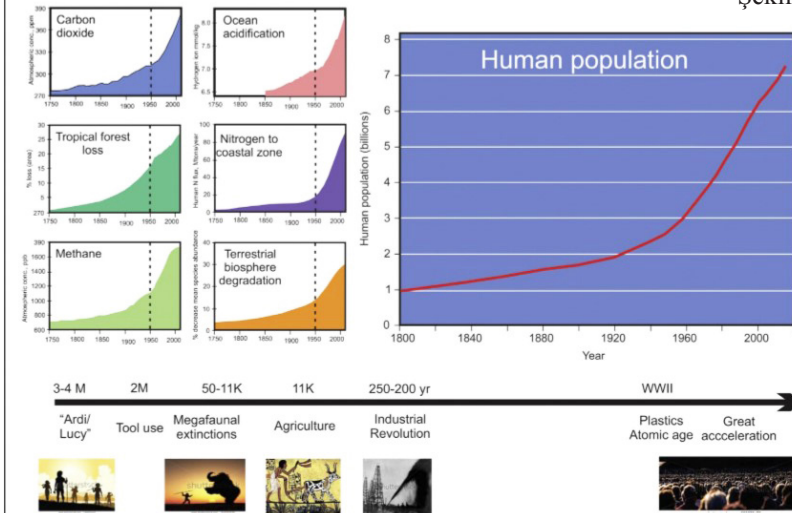
2. Dünya Savaşı sonrası teknolojik gelişmeler, plastik kullanımı, endüstriyel tarım, baş döndürücü bir şekilde artan nüfus ve sınırlı ekosistem kaynaklarının sınırsızca kullanılması, insanı dünyayı değiştiren çok önemli bir faktör haline getirmiştir.

Altıncı Büyük Yok Oluş

Şekil 2'de İnsanın yeryüzündeki bazı önemli varoluş dönemleri ve ekosisteme etkileri izlenmektedir. Antroposen, daha önce yeryüzünün yaşadığı beş büyük yok oluştan sonra yaşayacağı 'Altıncı Büyük Yok Oluş' olarak anılmaktadır maalesef. Daha önceki beş büyük yok oluşta astroid çarpması ve volkan patlamaları gibi faktörlerin önemli rolü olmuştur. İnsan

Şekil 1. Uluslararası Kronostratigrafik Çizelge

Şekil 2: Antroposene Giden Süreçte Önemli İnsan Müdahalesi Dönemleri.

(D.A. DellaSala, M.I. Goldstein, S.A. Elias, B. Jennings, T.E. Lacher, P. Mi-neau, S. Pyare, *The Anthropocene: How the Great Acceleration Is Transforming the Planet at Unprecedented Levels.* 2018)

etkisiyle gerçekleşmeye başladığını söyleyebileceğimiz altıncı büyük yok oluşta değişim hızı, yapılan hesaplamalara göre, fosillerin yok oluş hızından 1000 kat daha hızlı olduğu, gelecekte 10 kat daha da hızlanacağı öngörülmektedir.

Artan endüstriyel tarım, habitatın bozulması, parçalanması, orman kayıpları ve bu kayıpların tarım arazisi

yerine kereste olarak kullanılmasının ekolojik etkisi çok büyük olmaktadır. Ormanların endüstriyel nedenlerle monokültürler haline gelmesi, biyo-çeşitliliği azaltmakta, madencilik ve kentleşme ekosistem üzerine önemli olumsuz etkiler yaratmakta, su kaynaklarının üzerine yapılan barajlar, türlerin yok olmasına neden olmaktadır.

Ekosisteme çeşitli müdahaleler, iş-galci türlerin habitata egemen olmasına neden olabilmektedir. Afrika'da Victoria gölüne balıkçılık amacıyla atılan Nil Levreği hızla çoğalarak neredeyse iki yüze yakın türün yok olmasına neden olmuştur. Bunlara benzer çok sayıda insan aktivitelerinin neden olduğu büyük değişim ve yerel tür yok oluşları söz konusudur. Avrupa ve Asya'da göllerde yaşayan zebra

midyesi, gemilere yapışarak Amerika kıtasına da taşınmış, burada hızla çoğalarak, sulardaki mikroskopik besinleri süzerek, buradaki habitatın yok olmasına neden olmaktadır. Bu değişimler, bitki ve hayvan türlerinin bir takım yeni patojenlere de maruz kalmasına neden olmuştur. Özellikle SARS, Batı Nil Virüsü, Zika Virus hastalıkları, ekosistemdeki büyük değişikliklerden sonra ortaya çıkmıştır. Gelişen teknoloji, insanlara bazı alanlarda yaşamı kolaylaştırmıştır ancak bunun ekolojik maliyeti oldukça yüksek görünmektedir. Fosil yakıtların yan ürünleri, çok sayıda kimyasal maddenin sentezlenmesine olanak sağlamıştır. Amerikan Kimya Derneği, 2005 yılında 100 Milyon kayıtlı kimyasal olduğunu bildirmiştir. Bunların üretim ve atık süreçlerinin doğaya etkileri nedeniyle günümüz ‘kimyasal çağ’ olarak da adlandırılmaktadır.

İnsan mı, Kâr mı?

Farkında olmasak da dil, hayata bakışımızı belirler. Hayata bakışımız da kendi dilini besler. Antroposenin başlangıcını arama çabaları sırasında, kavramın kendisini bulduğu sözcü-

ğün etimolojik kökeni ve bu köken üzerinden düşünmeye başlamak, hayatımızı etkileyen faktörlere olan duruşumuzu da belirlemekte. Biraz daha açarsak sözcüğün kökeni Yunanca antropos (insan) ve cene (son dönem) eklerinin birleşmesinden türetilmiştir. İnsan Çağı olarak da düşünülebilir. Antroposen sözcüğünün güncel kullanımı daha önce de belirttiğimiz gibi, insanlığın gelişimi üzerine bir güzellemeyi değil, yarattığı doğa kıyımını anlatmak üzere eleştirel bir vurgu içermektedir.

İnsan etkisi çok genel bir ifade biçimidir ve temelde insanlık ailesinin tümünü anlatmaktadır. Oysa bu ailenin tüm üyeleri aynı derecede bu yıkımdan sorumlu mudur? Örneğin, karbondioksit salınımlarına neden olan fosil yakıt şirketleri sahipleri de, uluslararası tekellerin ucuz emek gücü için yoksul ülkelerde kurdukları fabrikalarda kötü koşullarda çalışmak zorunda olan işçi de; metan emisyonu salınmasına neden olan endüstriyel hayvancılık tesisleri sahipleri de; küresel iklim krizi sonucu yaşadığı ada sular altında kalacak olan pasifikteki adalarda yaşayan

yerel balıkçı da aynı insanlık ailesi altındadırlar.

Altıncı yok oluş olarak tanımladığımız felaketi hazırlamadaki rolleri açısından baktığımızda, şirket sahipleri ile işçi ve balıkçıyı aynı derecede sorumlu görmek adil bir değerlendirmeden uzaktır. Antroposen sözcüğü görüldüğü gibi neden sonuç ilişkisini de yeterince anlatmamaktadır. Bu nedenle altınca yok oluşu hazırlayan zamansal sürecin adının ‘kapitalosen’ olması gerektiği artık çok yoğun bir şekilde konuşulmaya başlanmıştır. Çünkü doğayı bu derecede tahrip eden; kapitalizmin, neoliberal düzenin bitmek tükenmek bilmeyen kar hırsıdır. Şimdiye kadar sayılan potansiyel antroposen başlangıçlarını tetikleyen dürtünün ortak olduğunu söyleyebiliriz ve bu servet edinme dürtüsüdür.

Bugünlerde doğan, kreşe veya ilkökula giden çocuklarımızın geleceği için maalesef olumlu bir öngörü yapabilmek çok zor. Antroposen/Kapitalosen ve altıncı büyük yok oluş derken, bu çocukların geleceğe zamanları kalmadı.

KAYNAKLAR:

- <https://www.haber61.net/dipsiz-gol-un-jeolojik-gizemi-makale.4118.html> (23.11.2019)
- Brahic A., Tapponnier P., Brown LR, Girardon J.: Yer Kürenin En Güzel Tarihi. Çev. Saadet Özen. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2012, 36-37
- <https://solarsystem.nasa.gov/moons/earths-moon/overview/3.11.2019>
- <http://www.mta.gov.tr/v3.0/birimler/stratigrafi/> 3.11.2019
- <http://quaternary.stratigraphy.org/working-groups/anthropocene/10.11.2019>
- <https://www.worldatlas.com/articles/the-timeline-of-the-mass-extinction-events-on-earth.html/> 16.11.2019
- Cruzten, P.; Stoermer, E. F. The “Anthropocene”. Global Change Newsletter of the International Geosphere-Biosphere Programme 2000, 41, 17-18.
- Lewis, S. L., & Maslin, M. A. (2015). Defining the Anthropocene. Nature, 519(7542), 171-180. doi:10.1038/nature14258
- Waters, C. N., Zalasiewicz, J., Summerhayes, C., Barnosky, A. D., Poirier, C., Ga uszka, A., ... Wolfe, A. P. (2016). The Anthropocene is functionally and stratigraphically distinct from the Holocene. Science, 351(6269), aad2622-aad2622. doi:10.1126/science.aad2622
- D.A. DellaSala, M.I. Goldstein, S.A. Elias, B. Jennings, T.E. Lacher, P. Mineau, S. Pyare, The Anthropocene: How the Great Acceleration Is Transforming the Planet at Unprecedented Levels, Editor(s): Dominick A. Dellasala, Michael I. Goldstein, Encyclopedia of the Anthropocene, Elsevier, 2018, Pages 1-7,
- Aykanat F.: Antroposenik Amnezya: Antroposen Çağı'nda İnsan Kaynaklı Çevresel Dönüşümler ve Değişen Doğa İmgesinin Kültürel Hafızamızda Biraktığı Boşluklar. Doğu Batı, s. 83. Kasım, Aralık, Ocak 2017, 2018 Floraya Ağıt: Doğa, 34-52
- Moore, Jason. (2017). The Capitalocene Part I: On the Nature & Origins of Our Ecological Crisis. Journal of Peasant Studies. 44. 594-630. 10.1080/03066150.2016.1235036.

Tüm Milletvekillerine ve Kamuoyuna Çağrımızdır: Termik Santrallere Havamızı Kirletme İzni Kabul Edilemez

Termik santrallere verilen bu “öldürme izni”nin acilen iptal edilmesini talep ediyoruz.

Kömürlü termik santrallere havayı kirletme izni veren ve meclisteki tüm partilerin 14 Şubat 2019’da aldıkları ortak kararla geri çekilen yasal düzenleme, 21.11.2019’da yeniden TBMM gündemine geldi ve bir torba yasa içinde kabul edildi.

2013 yılından beri çevre yatırımlarını gerçekleştirme sözlerini yerine getirmeyen ve kendilerine tanınan süreler yasal düzenlemelerle üç defa uzatılan termik santrallere dördüncü kez toprağı, havayı, suyu kirletme, toplum sağlığını tehlikeye atma izni verildi. Böylece, Türkiye’nin farklı illerindeki 13 kömürlü termik santral 2,5 yıl daha insanların ve diğer canlıların yaşamını tehdit etmeye, doğayı kirletmeye ve zehirlenmeye devam edecek.

Fosil yakıtlardan açığa çıkan kirleticiler bir yandan hava kirliliğine yol açarken, diğer yandan da atmosferdeki sera gazını artırmaktadır; bu da küresel ısınma ve ‘iklim krizinin’ en önemli nedenlerindedir.

Dünya’da artık birçok ülke fosil

yakıtları terk ederek, doğaya dost, güneş enerjisi gibi yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelmektedir. Hava kirliliği sorunu ancak fosil yakıtlara yatırımı durdurarak yenilenebilir enerji kaynaklarını kullanmakla çözülebilir.

Termik santrallere “kirletme izni”nin verildiği bölgelerin 2019 yılındaki hava kalite verileri incelendiğinde, bu bölgelerin tamamında hava kirliliğinin sınır değerleri aştığı, ayrıca bölgelerde yaşayan insanların mevcut haliyle dahi yılın hemen her günü hastalık ve ölümlere yol açacak düzeyde kirli hava soluduğu görülmektedir.

Avrupa Birliği ölçüleri gereğince yılda en fazla 35 gün sınır değerlerin aşılmasına izin verildiği hatırlandığında, Türkiye’nin bugün itibarıyla yaşadığı kirlilik düzeyinin ne kadar yüksek ve ölümcül olduğu anlaşılabilir.

TBMM Genel Kurulu’na sunulan öneri ile şimdiye kadar binlerce insanın ölümüne neden olmuş santrallerin havayı kirleterek insanları öldürmesine izin verilmiştir. Bu kabul edilemez.

İnsan için sigara ne kadar zararlıysa, ülke için fosil yakıtlar ve kömürlü termik santraller o kadar zararlıdır.

Türk Toraks Derneği, fosil yakıtların doğaya, çevreye, canlıların sağlığına olumsuz etkileri ve iklim krizini artırarak gelecek kuşaklara da etkisi nedeniyle terk edilmesini savunmaktadır. Türk Toraks Derneği olarak, fosil yakıtlardan vazgeçmek yerine, termik santrallere kirletme izninin verilmesi tutumunu kabul edilmez bulmaktayız. Termik santrallere verilen bu “öldürme izni”nin acilen iptal edilmesini talep ediyoruz.

Kamuoyuna duyuruyoruz.

TÜRK TORAKS DERNEĞİ “TORASİK ONKOLOJİDE SON DURUM” SEMPOZYUMU KAPANIŞ BASIN BİLDİRİSİ

Türk Toraks Derneği tarafından 2 – 3 Kasım 2019 tarihinde düzenlenen Torasik Onkolojide Son Durum Sempozyumunda akciğer kanserinin tanı ve tedavisindeki yenilikler, alanında uzman bilim insanları ile çok yönlü olarak ele alındı. Tüm dünyada akciğer kanserine toplumsal farkındalık oluşturulması için çeşitli etkinliklerin düzenlendiği Kasım ayı başında yapılan bu önemli sempozyumdaki verimli tartışmaların sonucunda ülkemiz, derneğimiz, hekimler, akciğer kanseri hastaları ve hatta tüm insanlığı ilgilendiren bazı çıktılar ortaya kondu. Ayrıca akciğer kanseri hastalarının tanı aşamaları sonrasında tedavilerinin ve takiplerinin Göğüs Hastalıkları uzmanları tarafından da yapılabilmesinin önemine vurgu yapılarak bu konuda gerekli düzenlemelerin hayata geçirilmesi talep edildi.

Akciğer kanseri ülkemizde ve tüm dünyada kansere bağlı ölümlerde ilk sırada yer almaktadır. Sempozyum konuşmacılarından, Yedikule Eğitim ve Araştırma Hastanesi Başhekimisi Prof. Dr. Sedat Altın'ın da vurguladığı gibi bugün ülkemizde her 25 dakikada bir kişi akciğer kanseri nedeniyle ölmektedir. Sempozyumda bu ağır bilançonun önüne geçmede akciğer kanserini önlemeye yönelik alınması gereken ulusal tedbirlerin altı çizilmiştir. Söz konusu öneriler şu şekildedir:

1.Tütün kullanımının artmasının kanser sıklığını artıracağına ilişkin veriler nedeniyle tütün kontrolünde kararlı adımların atılması, kapalı alan yasakları, dumansız hava sahası ilkelere bağlı kalınması,

2.Nargile, sarmalık tütün ve halen yasak olan e-sigara ve ısıtılarak kullanılan tütün ürünleriyle ilgili ciddi önlemlerin alınması, denetimlere devam edilmesi,

3.Üçüncü El Nikotin etkilenmesinin kanser yapıcı etkisi konusunda farkındalık yaratılması (Üçüncü el kavramı, tütün ürünlerinin kapalı alanda içilmesi sırasında o ortamdaki yüzeylere sinen dumandan günler, aylar sonra dahi kaynaklanan kanser yapıcı tütüne özel maddelerin çocuklar başta olmak üzere insanlar ve ev hayvanları tarafından solunmasını ifade etmektedir),

4.Radon gazının kanser yaptığının topluma açıklanması, bu konuda alınması gereken tedbirler konusunda uzmanlarca bilgilendirme yapılması, binalarda radon ölçümleri yapılarak gerekli yalıtım tedbirlerinin alınması konusunda ilgili yönetmeliklerin hazırlanması,

5.Akciğer kanserinin çoğunlukla sigara içenlerde olması nedeniyle bu hastalara yönelik suçlayıcı ve yarılmalı bir bakışın işe yaramadığı görülmektedir. Bu nedenle, sigara

içmenin bağımlılık temellinde bir hastalık olarak kabul edilmesi, bu kişilerin suçlanması yerine, tedavi edilmeleri gerektiği konusunda toplumda farkındalık oluşturulması ve destek sağlanması,

6.Dünyadaki çalışmalar, hava kirliliğinin akciğer kanserini artırdığı göstermektedir. Ülkemizde de hava kirliliğinin akciğer kanseri üzerindeki etkisini somut verilerle ortaya koyacak araştırmaların yapılması ve desteklenmesi.

7.Küresel iklim krizi nedeni ile sularda artan arsenik gibi kanser yapıcı maddeler konusunda toplumun uyandırılması, küresel iklim krizinin ortadan kaldırılmasına yönelik çalışmalarda bulunulması.

8.İnşaatlarda yalıtım için asbest kullanımının yasak olmadığı dönemlerde yapılan eski binaların yıkılması ile açığa çıkan asbestin akciğer kanseri ve mezotelyoma yapma riski olduğu konusunda toplumun bilgilendirilmesi ve bu yıkımlar sırasında gerekli çevresel ve bu işlerde çalışan işçilere yönelik bireysel koruyucu tedbirlerin alınması.

9.Yaygın olarak kullanılan tek kullanımlık plastik ürünlerinden açığa çıkan mikroplastiklerin çevre ve insan sağlığı için ciddi riskler taşıdığı konusunda toplumda farkındalık oluşturulması. Bu plastiklerin kullanımının

sınırlandırılması ve çevreye yayılmalarının önlenmesi için gereken tedbirlerin alınması

10.Tomografide yayılan iyonize radyasyonun da kanser yapıcı etkisinin olması nedeni ile gerekmedikçe bu tetkikin yapılmaması ve check-up adı altında tarama amaçlı tomografi çekilmesinin önüne geçilmesi, bunun engellenmesi için bilgilendirme ve eğitim toplantılarının düzenlenmesi

11.Konuşmacılardan Prof. Dr. Muzafer Metintaş'ın yaptığı saha araştırmaları, çevresel asbest maruziyetinin kadınlarda daha yüksek oranda mezotelyoma adı verilen akciğer zarı kanserine neden olduğunu göstermektedir. Bu açıdan asbeste maruz kalmış kadınların daha yakından takibi veya korunma tedbirlerinin alınması gerekmektedir.

12.Akciğer kanseri hastalarının paliyatif bakımı için bakım ekiplerinin belirlenmesi, bakım planı oluşturulması, bakım vericilerin eğitilmesi, haberleşme ve ulaşım ağının kurulması, evde bakım hizmet birimlerinin tanıtılması, bakım verenlerin gereksiniminin belirlenmesi ve etik ikilemlerin belirlenip tartışılması gerekmektedir.

Sağlık sorunlarından henüz ortaya çıkmadan korunmanın halk sağlığı açısından en önemli koruma yöntemi olduğu bilinmektedir. Tanı ve tedavi için ayrılan kaynaklardan ve harcanan efordan daha azıyla, toplumların sağlığına katkı sağlamak mümkündür. Türk Toraks Derneği olarak, Akciğer Kanseri farkındalık ayında gerçekleştirdiğimiz bu sempozyumun sonuç bildiriyle yukarıdaki konulara dikkat çekiyor ve gereken önlemleri hızla, etkin biçimde almaları için yetkililere çağrıda bulunuyoruz.

Bu yıl da okullara
kitapla girdik,
umutla çıktık !

“Okullara Kitaplık” Sosyal Sorumluluk Projemiz

Türk Toraks Derneği Merkez Yönetim Kurulları 2014 yılından bu yana her yeni yılı şölene dönüştürüyor.

O zamana dek üyelerine derneğin adını taşıyan ajandalar armağan ederken ilk defa 2014 yılında, 4000 üyesi için 4000 kitap bağıışı ile 100 ilk ve ortaokulun kitaplıklarını zenginleştirme kararı aldı. Sonrası geldi. Artık gelenekselleştiğinden söz edilebilecek kadar süreklileşti.

Önceki yılların kitap kampanyaları o denli duyulmuş ve etkili olmuş ki yıl sonu yaklaşırken okullardan başvurular almaya başladık. İki yıldır, derneğimizin il temsilcileriyle de bağlantıya geçerek kitaplarımızı ulaştırmakta öncelikli olabilecek, illerindeki ya da çevre köylerdeki okulları bize bildirmelerini istedik. Onların işbirliği ile okullara daha kolay ulaşabildik.

Kitapların seçimini yaparken, bülten yayın kurulumuzun her bir üyesi kitap önerisinde bulunarak çocuklarımızın yollarını aydınlatacak ışıklar yaktı.

“Her bir üyemiz adına bir kitap olacak şekilde 100 okul kitaplığı” hedeflediğimiz bu kampanyamızda 2019 yılı için toplam 5000 kitap aldık ve çocuklarımıza ulaştırdık .

“Okullara Kitaplık Sosyal Sorumluluk Projemizin” 2014 yılındaki ilk duyurusu şu şekilde sonlanıyordu: “Yıllar sonra bir bültende, derneğin kitaplarından biriyle buluşmasını anlatacak olan müstakbel meslektaşlarımızın da aralarında olduğu güzel çocuklarımızın sevinciyle ısıtalım yüreğimizi.” O günü bizler de her yıl artan bir umutla bekliyoruz.

Siz, hiç görmediğinizi çocukların yüzlerine gülümseme yerleştirdiniz. Buna aracı olmaktan gurur duyuyoruz.

Artan üye sayımızla artacak kitaplara...

Yeni yılda sağlık, huzur, mutluluk, umut, barış, kardeşlik, üretkenlik, kitaplar, aydınlık hep bizimle olsun.

Çocuklarımızı
güzel
yüreklere
öpüyoruz.

“Okullara Kitaplık” Projesi katmanlanıyor

Türk Toraks Derneği Merkez Yönetim Kurulları “Okullara Kitaplık” sosyal sorumluluk projesini başlatıp sürdürürken, kitaplara erişimi zor olan okullara üyeleri adına kitap desteği vermenin anlamlı olacağını biliyordu. Beş yılda çok güzel geri dönüşler sayesinde haklı olduğu defalarca kanıtlandı.

Bu yıl bir başka gelişmeyle birlikte, projemizi yeni katmanlarda sürdüreceğiz yeni bir kapı aralandı. İki kardeş, bu etkinliğimizi duyunca harçlıklarını biriktirip dernek olarak bu yıl kitap gönderdiğimiz 100 okuldan sonra başvuru yapmış olan üç okula gönderilecek kitapların alınmasını sağladı.

Şimdi bir başka umudumuz var; bir yol açıldığında, içtenlikle o yolda ilerlendiğinde, yürüyenlerin gücünü artıracak şekilde eklenenler olduğunu gördük. Üyelerimizin çocukları arasında bir sonraki yıl bize katılacak başka çocuklarımız da olacağına inanıyoruz. Çoğalacağız, paylaşmayı çoğaltacağız, okumanın özgürleştirici niteliğini yaygınlaştıracacağız. Çoğalttığımızı yaşayacağız.

Ege Havlucu

13 yaşında, ilköğretim 8. sınıfa gidiyor.

“OKULLARA
KİTAPLIK” SOSYAL
SORUMLULUK
PROJEMİZİN
GEÇMİŞİ İÇİN
QR KODU
TELEFONUNUZLA
TARAYIN.

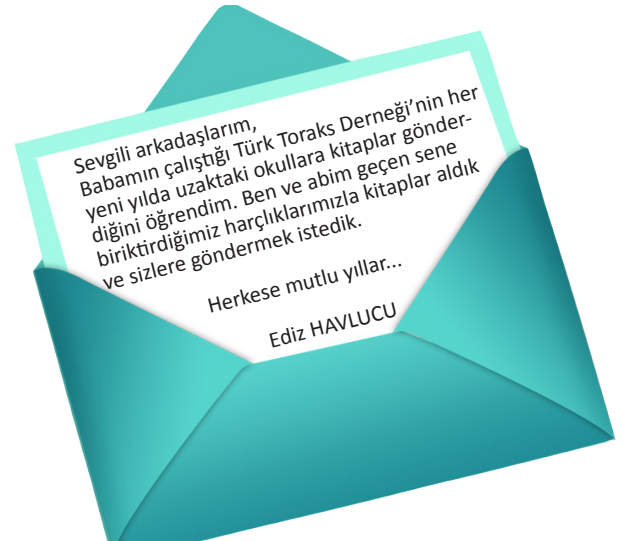
“Şans eseri bir kitap ya da gazetede bir paragraf okumak, bir insana yeni bir yol açabilir.”

Mark Twain

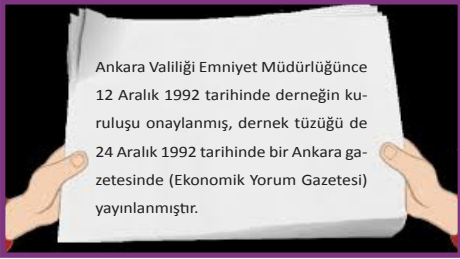
Ediz Havlucu

7 yaşında, ilköğretim 2. sınıfa gidiyor.

TÜRK TORAKS DERNEĞİ 27 YAŞINDA !

TÜRK TORAKS DERNEĞİ'NİN 27. YAŞGÜNÜ
BU YIL KIŞ OKULU-MESLEKİ GELİŞİM KURSU SIRASINDA KUTLANDI.

"DÜNDEN BUGÜNE
TÜRK TORAKS
DERNEĞİ"
KİTABI İÇİN
QR KODU
TELEFONUNUZLA
TARAYIN.

NİCE YAŞLARA TORAKS !